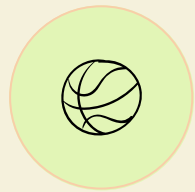

FORÆLDRESKAB I RELATION TIL BØRNS FRITIDSÅKTIVITETER

En undersøgelse af forældreperspektivet på
børns fritidsaktiviteter i lyset af samspillet
mellem civilsamfundet, velfærdsstaten og
borgerskab

Af
Josephine Hugo Meier & Folke Østergård Jensen

Kandidatspeciale
Læring og Forandringsprocesser
Aalborg Universitet, København

Maj 2023

Vejleder: Jin Hui Li
Anslag: 189.798

Forord

Formålet med dette speciale har været at bidrage med viden om forældreperspektiver på børns fritidsaktiviteter. Forskningen skriver sig dermed ind i et forskningsfelt, hvor der tidligere primært har været fokus på børns deltagelse i fritidsaktiviteter uden et større blik på forældreskabet i den kontekst. Hensigten er derfor at give indblik i, hvordan forældreskab kan forstås og forvaltes i relation til børns fritidsaktiviteter. Ydermere skal specialet belyse, hvordan forældreskabet forvaltes i relation til statslige logikker omkring civilsamfund og velfærdsstat.

Tak til de deltagende interviewpersoner, som har valgt at dele deres erfaringer med forældreskabet i forhold til deres børns fritidsaktiviteter. Derudover skal der lyde en særlig tak til vores vejleder Jin Hui Li, som har ageret mentor, sparringspartner og støtte gennem vores specialeproces.

God læselyst!

Josephine Hugo Meier og Folke Østergård Jensen

Abstract

This master's study aims to examine parental perspectives on organized children's leisure activities. Through examination of discursive and normative expressions of parental views upon organized children leisure activities, the paper seeks to understand how these discourses and norms influence the perception, understanding, and definition of parenthood.

Through further investigation, we gained insight into the context in which this paper operates. By exploring the historical and research-related developments within three areas: civil society, the welfare state and parenthood, we identified and defined how our research encapsules social developments within late modernity.

Through a scientific theoretical base grounded in social constructivism, we conducted a series of qualitative interviews with 10 different mothers. Two interviews were conducted as smaller focus group interviews and six as narrative interviews. All interviews followed an interview guide and aimed to gain insight into the informants' discourses regarding parenthood and organized children's leisure activities. Drawing on theoretical inspiration from Michel Foucault and Judith Butler, we analyzed how discourses and normative understandings were embedded in the informants' narratives. The analysis was divided into three sections to provide a comprehensive examination of our research field.

In our analysis, we gained insight into how organized children's leisure activities reflect governmentality, as described by Foucault, and how they contribute to dominant discourses about these activities and the expectations placed on parenthood.

Additionally, we explored how our informants constructed various types of parents throughout their interviews, which were based on their preconceptions about social class, demographics, resources, and more. These parent types were not only used as a distinction from other types of parents but also played an active role in shaping our informants' own performative parenthood. Furthermore, our informants used various factors such as time administration, status through their children's activities, gender, and more in their performance and perception of parenthood. The analysis thus proved how normative constructions of parenthood became evident in our informants' narratives and ideals of parenthood.

Finally, we discussed how the homogeneity of our informant group potentially influenced the results obtained throughout the analysis, as factors like gender significantly impacted the informants' narratives and their understanding of their own parenthood. Therefore, we reflected on the potential consequences of including fathers or parents without children in organized leisure activities within our study. Lastly, we connected our study to a current social initiative called “Plads til Alle” and examined how our analytical findings related to the discourse evident in the initiative's own descriptions.

Based on our analysis, we can conclude that the discourse surrounding parenthood encompasses a multitude of perspectives and normative understandings. Despite the presence of various discourses, our interviewees generally adhere to an overarching notion of the ideal parenthood, as evidenced by the dominant discourses embedded within their narratives about parents and organized leisure activities for children. Finally, the parental perspective on children's leisure activities constitutes various discourses that reflect and support societal developments. These discourses contribute to shaping the developments, highlighting a recurring process in which societal changes, discourses, and normative understandings are mutually related.

Indholdsfortegnelse

Forord	1
Abstract.....	2
1. Indledning.....	6
1.1 Problemfelt.....	6
1.2 Problemformulering	8
1.3 Læsevejledning	9
2. Introduktion til genstandsfeltet	11
2.1 Civilsamfund	11
2.1.1 Civilsamfundet i en senmoderne kontekst	12
2.2 Velfærdsstat	13
2.2.1 Fritidsaktiviteter	13
2.3 Forældreskabet i en senmoderne kontekst	14
2.3.1 Forældreskab og fritidsaktiviteter	17
2.4 Specialets bidrag til genstandsfeltet	18
3. Metodologi	19
3.1 Socialkonstruktivistiske paradigme	19
3.2 Kvalitativt forskningsdesign	20
3.2.1 Fokusgruppeinterview	21
3.2.2 Semistruktureret livsverdensinterview	21
3.2.3 Rekruttering af informanter	22
3.2.4 Strukturering af interviews og interviewguide.....	23
3.2.5 Facilitering	24
3.2.6 Bearbejdelse af interviewdata	26
3.2.7 Forskningsetik.....	26
3.3 Forskerrolle	27
4. Teoretisk ramme	29
4.1 Michel Foucault	29
4.1.1 Magt og viden	30
4.1.2 Bio-magt.....	31
4.1.3 Governmentality.....	32
4.1.4 Diskurs	34

4.1.5 Opsamling på Michel Foucault	35
4.2 Judith Butler	35
4.2.1 Identitet som performativ	35
4.2.2 Sprogets magt.....	36
4.2.3 Opsamling på Judith Butler.....	36
4.3 Forenelighed mellem Foucault og Butler.....	37
5. Analysestrategi	39
5.1 Tematisk analyse.....	39
6. Analyse	42
6.1 Præsentation af informanter	42
6.2 Fritidsaktiviteter som en styringsteknologi.....	44
6.2.1 Forståelse af fritidsaktiviteter.....	44
6.2.2 Forventninger til og fra fritidsaktiviteter	49
6.2.3 Opsamling	55
6.3 Diskursive forestillinger om forældretyper	55
6.3.1 Overskudsforælderen vs. underskudsforælderen	56
6.3.2 Jyde- og fynboforælderen	60
6.3.3 Gør-det-selv-forælderen	63
6.3.4 Opsamling	66
6.4 Diskursive forestillinger om forældreskabet	66
6.4.1 Tidens begrænsninger	66
6.4.2 Status gennem børn og deres fritidsaktiviteter.....	71
6.4.3 Kønnede strukturer.....	74
6.4.4 Opsamling	77
7. Perspektiverende diskussion	78
7.1 Perspektivistisk forældreskab	78
7.2 Fra italesættelse til initiativ	80
8. Konklusion.....	82
9. Formidlingsartikel	84
Litteraturliste	88
Bilagsoversigt.....	90

1. Indledning

I dette indledende kapitel vil vi præsentere specialets problemfelt og den deraf afledte problemformulering for at give et indblik i, hvorfor vi finder det interessant og relevant at undersøge og forstå forældreperspektivet på børns fritidsaktiviteter.

1.1 Problemfelt

“Der var måske lidt den der forventning i øh hvad gør de gode tjekkede forældre, de går til babysvømning (...)” (Bilag 9, s. 14).

Forældreskabet er et fænomen, som de fleste danskere har holdninger til. Det er et fænomen, der i høj grad diskuteres på både sociale medier og i politiske debatter. Samtidig med denne udbredte interesse i forældreskabet skabes der en kamp om, hvordan de ‘rigtige’ og ‘gode’ forældre *skal* og *bør* være. I forældreskabet er der således indlejret et utal af normer og forventninger i forhold til beslutninger, der ligeledes gør sig gældende i relation til børns fritidsaktiviteter, som citatet ovenfor indikerer. I den indledende fase af dette speciale var vi derfor interesserede i at forstå, hvordan beslutninger om børns fritidsaktiviteter kan opfattes som en del af de selvfølgeligheder, der eksisterer i forældres måde at forvalte deres forældreskab på. Men hvad er fortællingen om det ‘gode’ forældreskab i relation til børns fritidsaktiviteter? Og hvilken indflydelse har det på måden at forvalte sit forældreskab på?

Forholdet mellem civilsamfund, velfærdsstat og borgerskab har siden 1800-tallet haft både politisk og forskningsmæssig interesse, hvor særligt grænsen mellem den private og offentlige sfære har været gennemgående (Akselvoll, 2022, s. 39). I dette forhold kendetegnes civilsamfundet ved den civile borgers organisering og engagement, mens velfærdsstaten karakteriseres ved en tro på solidaritet, hvor de offentlige myndigheder skaber et socialt sikkerhedsnet for den almene borger (Boje, 2017, s. 44, 95-96). I grænselandet mellem det offentlige og det private eksisterer forældreskabet som en institution, der ligeledes historisk set har været stigende interesse for. På den ene side vælger forældre selv, hvordan de opdrager deres børn, mens der på den anden side er skabt en lang række tiltag i reguleringen af forældreskabet, såsom revselsesretten hvor fysisk vold eller psykisk afstraffelse i hjemmet medfører tvangsfjernelse af børn (Vestergaard, 2016). Love som revselsesretten er således et eksempel på statslige indgreb og logikker, der skaber normer for, hvad der, fra statens side, betragtes som det ‘rigtige’ og ‘gode’ forældreskab. Det er dermed et udtryk for, hvordan staten synes at trænge ind i den private sfære og dermed regulere forældreskabet i en sådan grad, at de indlejres i

normative forståelser af forældreskabet. Hvis forældreskabet er en central institution i velfærdsstaten, der synes at stå over for forskellige former for indgreb, hvilke muligheder skaber det så for forældres måder at forvalte forældreskabet på?

Ved at undersøge samspillet mellem individ og samfund kan der således opnås viden om, hvordan samfundsstrukturer og kulturelle kontekster rammesætter det 'gode' forældreskab og forældres mulighed for at leve op til forældreskabets krav og forventninger. I dette speciale finder vi det derfor interessant at undersøge forældreskabet i relation til børns fritidsaktiviteter, og hvordan dette kan være under indflydelse af regulerende samfundsnormer.

Denne interesse udspringer af vores kendskab til det nyeste regeringsgrundlag "Ansvar for Danmark" (2022), hvor forholdet mellem stat, civilsamfund og borgerskab står overfor en udvikling, idet civilsamfundet har fået sit eget specifikke afsnit. Staten synes dermed at rykke længere ind i privatsfæren og forældreskabet gennem inddragelse af civilsamfundet i statslige logikker. Regeringens interesse for civilsamfundet er ikke ny, men det interessante er, at det nu har fået sit eget specifikke afsnit. Afsnittet "Styrkelse af civilsamfundet, idrætten og det frivillige foreningsliv" introduceres med følgende:

“En af Danmarks styrker er, at vi hænger sammen som et folk – på tværs af geografiske, sociale, økonomiske og etniske forskelle og køn. Hver eneste dag skaber vi en fælles identitet og sammenhængskraft gennem vores møde med hinanden. Til spejder. I den lokale fodboldklub. På festivaler” (Statsministeriet, 2022, s. 50).

Det fremgår således, at Danmarks sammenhængskraft skal styrkes gennem civilsamfundet, og regeringen ønsker at igangsætte initiativer, der kan styrke det frivillige idræts- og foreningsliv og dermed civilsamfundet yderligere. Derudover fremgår det, at vores fælles identitet skabes gennem mødet med hinanden, som kan være et udtryk for, at vores selvforståelse som danskere derfor er at finde i denne sammenhængskraft. Det kan tegne et billede af, at danskere, som den gode medborger, derfor i høj grad finder det værdifuldt at benytte tilbud som den lokale fodboldklub eller spejderforening. I regeringsgrundlaget bliver fritidsaktiviteterne dermed fremstillet som en central del af civilsamfundet, og det er særligt derigennem, at broen mellem civilsamfundet og velfærdsstaten samt vores interesse for feltet bliver dannet. Denne underliggende forventning, som synes at eksistere

i forlængelse af Regeringsgrundlaget (2022), kan være med til at tegne et billede af en tendens, hvor staten rykker længere ind i familielivet gennem civilsamfundet, eller hvor grænsefladerne mellem de forskellige institutioner i samfundet rykkes.

Grænsefladen mellem velfærdsstaten og civilsamfundet er derfor rykket, hvilket har medført en nysgerrighed på, hvordan forældreskabet forvaltes i relation til børns tilknytning til fritidsaktiviteter. Fritidsaktiviteterne udgør dermed en indgangsvinkel til viden om de tre felter: civilsamfundet, velfærdsstaten og forældreskabet. Til trods for at der eksisterer en udbredt interesse i disse tre felter, lader forældrenes rolle i relation til børns fritidsaktiviteter ikke til at være et velundersøgt felt. Vi er derfor, i dette speciale, interesseret i det indbyrdes forhold mellem stat, civilsamfund og borgerskab, med fokus på forældreperspektivet på børns fritidsaktiviteter. Interessen for netop forældreperspektivet på børns fritidsaktiviteter udspringer ligeledes fra en forståelse af, at forældre spiller en væsentlig rolle i barnets valg af fritidsaktiviteter (FDF, 2021, s. 17-18).

1.2 Problemformulering

Ovenstående problemfelt har givet anledning til følgende problemformulering:

Hvordan forvalter forældre til børn, der deltager i en fritidsaktivitet, deres forældreskab gennem performative handlinger og hvilke diskursive forståelser om forældreskab kommer til udtryk i deres fortællinger?

Vores erkendelsesinteresse består i at opnå viden om og indsigt i udvalgte forældres perspektiver på børns fritidsaktiviteter. For at kunne undersøge dette vil vi identificere, hvordan samfundsmæssige udviklinger og normer har indflydelse på forældres forståelser af forældreskabet. Vi har derfor, med afsæt i specialets problemfelt, en erkendelsesinteresse, der består i at udforske og opnå ny viden inden for dette genstandsfelt, som bevæger sig mellem civilsamfund, velfærdsstat og forældreskab.

På baggrund af vores erkendelsesinteresse har vi formuleret tre forskningsspørgsmål, som har til formål at bidrage til struktur og udførelse af specialets analyse. Disse lyder:

- Hvilke styringsteknologier bringes i spil gennem deres fortællinger?
- Hvilke diskursive forestillinger om forældreskab konstrueres blandt informanterne?
- Hvordan forvaltes forældreskabet gennem performative handlinger?

1.3 Læsevejledning

I den følgende læsevejledning præsenteres specialets struktur og opbygning, hvilket har til hensigt at give et overblik over den samlede undersøgelse.

Specialet er struktureret således, at det indledende kapitel, som præsenteret ovenfor, omfatter problemfeltet og problemformuleringen. Dette er formuleret med henblik på at give en introduktion til det felt, som specialet bevæger sig i.

Dernæst følger det andet kapitel, som indeholder en gennemgang af relevant forskning samt en historisk kontekstualisering af genstandsfeltet, der omfatter civilsamfundet, velfærdsstaten, forældreskabet i relation til børns fritidsaktiviteter. Derigennem præsenteres en begrebsafklaring, hvor centrale begreber defineres. Kapitlet afsluttes med en præsentation af specialets bidrag til genstandsfeltet.

Det tredje kapitel omfatter specialets metodologiske overvejelser, hvor vi indledningsvis præsenterer det videnskabsteoretiske ståsted, som er forankret i socialkonstruktivismen. Dette med henblik på at tydeliggøre den position, hvorfra vi danner vores tilgang til genstandsfeltet. Endelig gives indsigt i de metodiske overvejelser i forbindelse med specialets kvalitative undersøgelsesdesign, der består af to fokusgruppeinterviews med to deltagere og seks semistrukturerede livsverdensinterviews.

Kapitel fire består af en gennemgang af den teoretiske ramme baseret på Michel Foucaults teori om magt, viden og diskurs samt Judith Butlers begreb om performativitet. Kapitlet afrundes med en beskrivelse af, hvordan Foucault og Butler supplerer og adskiller sig fra hinanden, samt hvordan disse anvendes i specialets analyse.

Det femte kapitel præsenterer specialets analysestrategi inspireret af Virginia Braun og Victoria Clarkes tematiske analyse. Analysestrategien er formuleret med henblik på at synliggøre det teoretiske afsæt forud for det analytiske arbejde.

Dernæst følger det sjette kapitel, som omfatter specialets analyse af det empiriske materiale. Analysen struktureres i tre overordnede afsnit inspireret af specialets tre forskningsspørgsmål: fritidsaktiviteter

som en styringsteknologi, diskursive forestillinger om forældretyper og diskursive forestillinger om forældreskabet. Desuden inddeles de tre overordnede afsnit i mindre dele, som tager udgangspunkt i gennemgående temaer i det empiriske materiale.

Kapitel syv omhandler en perspektiverende diskussion af analysens resultater i relation til specialets metodiske ramme, hvor der reflekteres over sammensætningen af informanter. Endvidere diskuteres og relateres analysens bidrag til en konkret indsats fra Red Barnet.

I specialets afsluttende ottende kapitel præsenteres konklusionen.

2. Introduktion til genstandsfeltet

I det følgende kapitel vil vi give et indblik i specialets genstandsfelt ved at præsentere et historisk indblik i udviklingen af krydsfeltet mellem civilsamfund, velfærdsstat og forældreskab i en senmoderne kontekst samt introducere relevant eksisterende forskning på området. Ligeledes vil der gennem præsentationen af disse fremgå en begrebsafklaring af de begreber, der vil være gennemgående i dette speciale. Da børns fritidsaktiviteter spiller en central rolle i specialet, vil vi, i relation til velfærdssamfund, præsentere et historisk indblik i samfundets fokus på netop fritidsaktiviteter og udfolde dets relevans. Kapitlet skal derfor ikke blot ses som en introduktion til den eksisterende forskning indenfor feltet, men ligeledes som en indgangsvinkel til et omfattende genstandsfelt, der kan bidrage til at placere specialet i en bredere kontekst. Afslutningsvis vil vi præsentere, hvordan dette speciale bidrager til det nuværende genstandsfelt.

Den eksisterende forskning indenfor genstandsfeltet omfatter både national og international litteratur, som med forskellige vinkler undersøger forældreskabet og dets udvikling i relation til samfundsstrukturer. I litteratursøgningen har vi dog primært forholdt os til forskning og litteratur i en dansk/nordisk kontekst, da udviklinger i samfundet vedrørende civilsamfund, velfærdsstat og forældreskab udgør en unik kontekst i Danmark. I forbindelse med den eksisterende forskning om forældreskabet har vi ligeledes fundet det relevant at inddrage transnationale studier, som bidrager til at forstå udviklingen af forældreskabet, og hvilken betydning det har for forældre.

2.1 Civilsamfund

Ifølge Thomas P. Boje, der har studeret civilsamfund og medborgerskab i over 15 år, kan civilsamfundet som begreb spores tilbage til det gamle Grækenland. Dengang refererede begrebet til det civiliserede samfund, og var en fælles betegnelse for både folk, stat og samfund (Boje, 2017, s. 46). Siden da har forståelsen udviklet sig, og kan i en senmoderne kontekst defineres under en bred betegnelse, der henviser til de kollektive sociale sammenhænge, hvori borgere kan mødes på baggrund af både fælles sociale, politiske og kulturelle interesser og udøve deres demokratiske rettigheder (Boje, 2017, s. 44). Civilsamfundet er dermed repræsenteret af både organisationer og institutioner, der er drevet af at fremme fælles og offentlige interesser, men også de mere uformelle og udefinerede fællesskaber, som eksisterer autonomt fra staten, markedet og privatsfæren (Boje, 2017, s. 44). Boje peger på, at denne udvikling af forståelsen af civilsamfundet i høj grad er afhængig af tidens politiske og moralske forestillinger (Boje, 2017, s. 43-45). I tiden frem mod det senmoderne

samfund gennemgår civilsamfundet en lang række udviklinger, hvor der sker en omfattende separering af civilsamfund og stat. Dog bliver det stigende pluralistiske og selvorganiserede civilsamfund set som en uundværlig betingelse for demokratiet (Boje, 2017, s. 54).

2.1.1 Civilsamfundet i en senmoderne kontekst

I en senmoderne kontekst har en række skiftende forhold gjort, at civilsamfundet er blevet opprioriteret på den politiske dagsorden og indtrådt som en mere eksplicit rolle i det danske velfærdssamfund (Boje, 2017, s. 76). Ifølge Boje kan et skiftende forhold være den neoliberale fremmarch, som får en markant indflydelse på samfundet, og skaber en svækkelse af den traditionelle solidaritet baseret på klasse- og lokalsamfund og samtidig et øget forbrugersamfund. Dette fører til en yderligere voksende individualisering og fragmentering, og har ændret vilkårene for social integration og medborgerskab (Boje, 2017, s. 75).

Det senmoderne samfund er således karakteriseret ved en mistro til velfærdsstaten og dens evne til at løse aktuelle og sociale problemer, hvilket har medført en voksende interesse i civilsamfundet og dets institutioner som et alternativ i løsningen af de sociale udfordringer (Boje, 2017, s. 78-79). De civile organisationer bliver en vigtig brik i det senmoderne velfærdssamfund både ved at inkludere borgere i sociale netværk, men også ved at løse sociale serviceopgaver som velfærdsstaten ikke kan varetage (Boje, 2017, s. 80). Hvor borgerne tidligere søgte staten som et sikkerhedsnet, søger befolkningen nu i højere grad at skabe social sikkerhed gennem civilsamfundet (Boje, 2017, s. 81). Forholdet mellem stat, civilsamfund og borgere har dermed udviklet sig under det senmoderne samfund, hvor statens nye rolle kræver en søgen efter problemløsning og velfærdsunderstøttelse igennem civilsamfundet.

Når civilsamfundets velfærdsydende funktioner bliver eksplicit italesat i det nye regeringsgrundlag, hvor civilsamfundet optræder som et specifikt afsnit, kan det være et udtryk for, at de sociale problematikker som staten ikke kan løfte, i stedet kan løftes af civilsamfundet. Som det fremgår af den udlægning af civilsamfundet, der i regeringsgrundlaget bliver præsenteret, skabes der en kobling mellem civilsamfund, idræt og foreningsliv (Statsministeriet, 2022, s. 50). Denne forståelse af civilsamfund og foreningsliv, herunder børns fritidsaktiviteter, som en forenet størrelse vil ligeledes være grundlæggende, når vi omtaler civilsamfundet i dette speciale.

2.2 Velfærdsstat

Velfærdsstatens kerne udspringer fra et ønske om solidaritet, hvor det offentlige, herunder stat og kommune, har til formål at skabe et socialt sikkerhedsnet for befolkningen. Velfærdsstaten udspringer dermed fra en række logikker, såsom socialpolitiske idealer samt økonomiske og samfundsmæssige udviklinger (Trangbæk, 2011, s. 40). Særligt er Danmark kendetegnet ved at have en større statslig involvering i finansiering og organisering af velfærdsydelse, såsom udførelsen af sociale velfærdsopgaver (Trangbæk, 2011, s. 40).

I en senmoderne kontekst får de civile organisationer fortsat overladt flere offentlige velfærdsopgaver, hvor disse bliver udført på kontrakt af de civile organisationer (Boje, 2017, s. 96-97). Den kontraktmæssige binding mellem civile organisationer og velfærdsstat skaber en professionalisering af aktiviteterne, og målet i social gensidighed og demokratisk involvering bliver svagere. Velfærdsstaten bliver dermed ikke den beskyttende og frigørende institution som tilsigtet, men snarere en dominerende og restriktiv magtinstans (Boje, 2017, 97). Der sker ligeledes, som beskrevet i det forrige afsnit, en sammensmeltning af civilsamfundet og velfærdsstaten, hvor civilsamfundet i højere grad begynder at varetage velfærdsstatslige funktioner og logikker, som velfærdsstaten ikke selv kan løfte. Det har ikke blot en betydning for, at civilsamfundet mister sit frigørende potentiale, men ligeledes at velfærdsstaten mister sit oprindelige solidariske formål. Velfærdsstaten har dermed undergået en udvikling i takt med civilsamfundets stigende betydning. Hvor det tidligere var nemmere at adskille den private og offentlige sfære, oplever vi i dag et overlap mellem de to, hvilket markerer et brud med det klassiske velfærdssamfund.

2.2.1 Fritidsaktiviteter

I krydsfeltet mellem civilsamfundet og velfærdsstaten befinder fritidsaktiviteterne sig, hvor de historisk set har spillet, og fortsat spiller en central rolle i velfærdsstaten (Trangbæk, 2011, s. 41). I dette speciale henvises der ved anvendelse af fritidsaktiviteter til organiserede og strukturerede fritidsaktiviteter, såsom sport og kreative aktiviteter, som musik, teater og keramik mv. De mindre strukturerede og selvorganiserede fritidsaktiviteter såsom besøg i biografen, sport på vejen mv. samt fritidstilbud, som SFO og fritidsklubber, inkluderes dermed ikke som fritidsaktiviteter i dette speciale.

Historisk set skal vi frem til midten af 1900-tallet, før ungdommen for alvor kommer på den politiske dagsorden i forhold til fritid og fritidsaktiviteter. Her viser en række politiske tiltag en voksende

interesse i organiseringen af børn og unges fritid (Kofod, 2014, s. 34). Denne voksende interesse fortsætter op gennem det 20. og 21. århundrede, hvor udviklingen frem til i dag kan karakteriseres ved en stadig stigende medinddragelse af de unge selv i organiseringen af deres fritid (Kofod, 2014, s. 34-35). Ligeledes sikrede en række lovgivninger offentlig støtte til sektoren, og udviklede den yderligere, som medførte, at fritidsaktiviteterne blev integreret i kernen af det danske samfund (Trangbæk, 2011, s. 41-42).

Denne udvikling, som er beskrevet i dette afsnit, har været med til at forme de fritidsaktiviteter, som børn og unge deltager i, i dag. Derudover har civilsamfundets udvikling, som vi beskrev i det forrige afsnit, ligeledes haft afgørende betydning for de normative forståelser, der dominerer i forståelsen af fritidsaktiviteternes rolle i velfærdssamfundet (Trangbæk, 2011, s. 42). En forståelse, der bygger på en tro på fritidsaktiviteternes lærings- og demokratiske potentiale, hvor børn tidligt bliver introduceret til det unikke danske civilsamfund, velfærdssamfund og foreningsliv. Udviklingen peger både på, hvordan fritidsaktiviteterne, ligesom civilsamfundet, er rykket længere ind i velfærdsstaten, og samtidig har segmenteret sig som en kerne i forståelsen af det danske velfærdssamfund. I en over hundredårig lang udvikling er potentialerne i børns fritidsinteresser og -aktiviteter blevet undersøgt og understøttet, og det ses som et led i den demokratiske dannelse at være en del af en organiseret fritidsaktivitet. En udvikling, der har resulteret i, at en typisk 13-årig piges største udfordring er “at vælge hvad [hun] skal i [sin] fritid” (Kofod, 2014, s. 21).

2.3 Forældreskabet i en senmoderne kontekst

Børn, børneopdragelse og familieliv har historisk set været og er fortsat i høj grad genstand for offentlig opmærksomhed og interesse, hvilket vi gennem litteratursøgningen tydeligt er blevet bekendte med (Akselvoll, 2022; Dencik, 2005; Furedi, 2002; Dahl & Ottosen, 2018). Et tema, der går på tværs af litteraturen, er ønsket om at undersøge det postmoderne samfunds indvirkning på familielivet og forældreskabet. Netop betegnelsen forældreskab finder vi relevant at anvende gennem specialet. Denne henviser til måden, hvorpå forældre vælger at forvalte deres forældreskab på og anerkender samtidig ansvaret for, at der er flere dele forbundet med opfostringen af et barn, såsom at give kærlighed og omsorg, lære det værdier, normer og adfærd samt sikre dets udvikling og trivsel (Social- og Indenrigsministeriet, 2016). Endvidere skal forældreskab anskues som en bred betegnelse, der ikke tager forbehold for familiens sammensætning.

Et bidrag til det postmoderne samfunds indvirkning på forældreskabet er familiesociolog Maria Ørskov Akselvolls bog *Det grænseløse forældreskab* (2022). Denne tager udgangspunkt i hendes arbejde og forskning gennem de sidste 12 år om forholdet mellem familieliv og samfund i en dansk kontekst. Akselvoll er særligt interesseret i, hvordan forældre oplever forældreskabet, hvordan samfundsstrukturer og kulturelle kontekster sætter rammen for 'det gode' forældreskab samt forældres mulighed for at leve op til krav og forventninger (Akselvoll, 2022). Akselvolls ærinde er at afsløre de elementer af forældreskabet, der tages for givet og ikke længere sættes spørgsmålstejn ved. Disse selvfølgeligheder er, ifølge Akselvoll, skabt på baggrund af de fortællinger, som vi støder på ude i samfundet (Akselvoll, 2022, s. 33). Ved at undersøge samspillet mellem individ og samfund kan vi dermed få viden om, hvordan samfundsstrukturer automatisk og ubevidst virker ind i individers liv. Den viden og bevidsthed kan derfor gøre individer i stand til på sigt at frigøre sig fra strukturerne eller i hvert fald vælge til og fra med større bevidsthed (Akselvoll, 2022, s. 35). I denne tilgang er der således indlejret et forandringspotentiale, hvori det bliver muligt at sætte spørgsmålstejn ved, hvordan forældreskabet skal forvaltes i det senmoderne civilsamfund (Akselvoll, 2022, s. 40).

I bogen præsenterer Akselvoll yderligere sin forståelse af et nyt børnesyn, der synes at eksistere i dag, hvor fokus er på forældres understøttelse af børns interesser og behov fremfor alt andet i forældrenes liv (Akselvoll, 2022, s. 71). Med sådan en forståelse skaber forældre således sig selv gennem deres børn, hvilket illustrerer et tydeligt underliggende præstationspres. Dette nye børnesyn udgør for en periode det sandhedsbærende ideal, men udgør ikke én endegyldig sandhed, da forældreskabet fortsat forandrer sig i takt med samfundets udvikling. Ligeledes er forældre ikke én homogen gruppe, hvorfor der heller ikke er udbredt enighed om, hvad det sandhedsbærende ideal i forældreskabet indebærer. Tværtimod findes der mange måder at gøre forældreskabet på i dag, og det kan derfor være svært at skabe en balance mellem egne ønsker og erfaringer samt offentlige krav og forventninger fra samfundet.

I et samfund, hvor udviklingen er konstant, er familien som institution ligeledes under konstant indflydelse. Dette undersøger Lars Dencik, svensk professor i socialpsykologi, i artiklen "Familien i velfærdsstatens forandringsproces" (2005). Fokus er her særligt på hvordan:

“(…) den samfundsmæssige moderniseringsproces har medført, at familien som institution befinder sig i en ny social kontekst, [hvor] familieinstitutionen i den

postmoderne virkelighed stilles over for helt eller delvist nye funktionskrav. Funktionskrav som truer med at opløse de familier, som ikke kan opfylde dem” (Dencik, 2005, s. 90).

Den udvikling, der har fundet sted og stadig finder sted i samfundet, skaber således nye vilkår for familien, hvilket ifølge Dencik, er ødelæggende, idet familielivet overbelastes af sociale opgaver, som de ikke nødvendigvis kan leve op til (Dencik, 2005, s. 94). Ifølge Dencik, skal familien dermed opfattes som en institution i samfundet, som hele tiden er genstand for forandring (Dencik, 2005, s. 88). Der ses derfor en tendens til, at der skabes et sandhedsbærende ideal om ‘det gode’ forældreskab, som kan være svært og udfordrende at leve op til (Dencik, 2005).

Forældre er ikke kun udsat for et pres, som en konsekvens af velfærdsstatens forandring, men ligeledes grundet nutidens indblanding fra eksperter og andre forældre. Dette beskæftiger Frank Furedi, ungarsk-canadisk professor i sociologi, sig med i sin undersøgelse om “Forældrefælden - den unødvendige bekymring” (2002). I forbindelse med undersøgelsen blev Furedi opmærksom på, at der findes et stort antal paranoide forældre, som han betegner dem og pointerer, at selvom “ikke alle forældre er paranoide, så er ingen immune overfor den atmosfære af usikkerhed der klæber sig ved moderne børneopdragelse” (Furedi, 2002, s. 29). I sin undersøgelse påpeger Furedi, at bekymrede forældre ikke er et nyt fænomen, da børns trivsel, sundhed og fremtid ligeledes var en bekymring for hundrede år siden (Furedi, 2002, s. 32). I dag handler mange af forældres bekymringer, på anden vis, om at “de fleste forældre føler at de har mistet kontrollen og at alt er sat til debat” (Furedi, 2002, s. 32). Denne indblanding, peger Furedi på, starter allerede inden barnet er født. Rollen som kommende forældre kan være vanskelig at befinde sig i, og forældre føler sig derfor afhængige af ekspertråd (Furedi, 2002, s. 95). Furedi peger på, at de mange råd angående kost og alkohol er en måde, hvorpå “den nuværende generation af forældre opøves i at blive afhængige af eksperter” (Furedi, 2002, s. 95). Så når barnet kommer til verden, har forældre allerede “internaliseret den omgivende kulturs opfattelse af hvad det vil sige at være en god mor og far” (Furedi, 2002, s. 95). Det skaber derfor en generation af paranoide forældre, der har stor tillid til eksperter, som netop Akselvoll ligeledes beskriver i sin undersøgelse ved betegnelsen af det grænseløse forældreskab.

Med udgangspunkt i Akselvoll (2022), Dencik (2005) og Furedi (2002) tegnes der et billede af et forældreskab der, i det postmoderne samfund, er udsat for påvirkninger fra samfundet og andre

forældre. Det medfører dermed et skift i forældrerollen, hvor forældre i dag derfor forventes at “have styr på hvert eneste øjeblik af børnenes dag - og sørge for at deres tilværelse er fyldt med passende aktiviteter” (Furedi, 2002, s. 96).

2.3.1 Forældreskab og fritidsaktiviteter

Som beskrevet i afsnittene ovenfor, er der stor forskningsmæssig og politisk interesse i krydsfeltet mellem civilsamfundet, velfærdsstaten og familien som institution. Børns fritidsaktiviteter er ligeledes en central rolle i dette krydsfelt, dog med mindre interesse i forældres perspektiver på børns fritidsaktiviteter. Vi er i den forbindelse blevet bekendt med initiativet Plads til Alle af Red Barnet, der netop befinder sig i dette krydsfelt, og hvis formål er:

”Plads til Alle er kort fortalt en indsats, der matcher børn og unge i udsatte positioner med en frivillig fra Red Barnet, som hjælper barnet til at blive en fast del af en fritidsaktivitet og dermed et stærkt fællesskab” (Red Barnet, u.å.).

Formålet med indsatsen er at bringe flere børn og unge ind i fritidsaktiviteter og gennem et samarbejde mellem hjem og frivillig, skal børn og familie have hjælp til at inkludere sig i fritidsaktiviteter og foreningslivet. Indsatsen er henvendt til udsatte børn og familier, og har derfor også til formål at engagere forældrene i aktiviteten (Red Barnet, u.å.). Plads til Alle understøtter i høj grad den samfundsmæssige udvikling, der har fundet sted. Vi ser således initiativet som et eksempel på den senmoderne udvikling, hvor civilsamfundet, velfærdsstaten og forældreskabet er tæt forbundne, og har en direkte relation til hinanden.

I forlængelse heraf er vi ligeledes blevet bekendt med den kvantitative undersøgelse “Forældreperspektiv på børns fritidsaktiviteter” af Kidvertising Agency/Rybner Analyse og FDF (Frivilligt Dreng- og Pige-Forbund) fra 2021. Med undersøgelsen ønsker FDF at få afdækket, i hvilket omfang forældre præger børns valg af fritidsaktiviteter, og hvad der har betydning for valget (FDF, 2021). Undersøgelsens kvantitative design har sin relevans i dette speciale, da tallene kan give os indikationer på samfundsmæssige tendenser.

Undersøgelsen tager afsæt i 305 interviews med forældre, der har børn i alderen 4-9 år (FDF, 2021). I rapporten, der er udformet på baggrund af undersøgelsen, fremgår det at “72% af alle børn i alderen

4-9 år går til fritidsaktiviteter mindst én gang om ugen” (FDF, 2021, s. 5). Ligeledes pointeres det, at “28% af børnene i alderen 4-9 år ikke går til fritidsaktiviteter og begrundes især med barnets manglende tid, lyst og overskud” (FDF, 2021, s. 10) samt “forældres økonomiske og logistiske udfordringer” (FDF, 2021, s. 29). I forlængelse af data om barnets tilknytning til fritidsaktiviteter, præsenterer rapporten forskellige interessante tal omkring forældrenes store indflydelse på valget af børns fritidsaktiviteter (FDF, 2021, s. 18). Eksempelvis fremhæver rapporten at:

“85% af forældrene er meget engageret eller rimeligt engageret i barnets fritidsaktiviteter. Kun godt hver tiende forældre er ikke særligt engageret i det. Dette engagement gælder uanset barnets alderstrin (4-9 år) og køn. Der er heller ikke nævneværdige forskelle, når man ser på uddannelse og urbanisering. Der er dog tendens til, at kvinder er lidt mere engagerede end mænd; 28% kvinder vs. 20% mænd er meget engagerede” (FDF, 2021, s. 20).

Rapporten undersøger ikke, hvorvidt forældre oplever, at beslutningen tages på baggrund af underliggende forventninger og normer fra samfundet, hvorfor vi med vores forskning kan bidrage til et dansk forskningsfelt, der har begrænset viden om samfundets indflydelse på forældres beslutninger om valget af børns fritidsaktiviteter.

2.4 Specialets bidrag til genstandsfeltet

Gennem kapitlet tydeliggøres en sammensmeltning mellem civilsamfundet, velfærdsstaten og forældreskabet, som udgør rammen for dette speciale. I den forbindelse finder vi det derfor relevant at undersøge forældres perspektiver på børns fritidsaktiviteter, idet dette netop kan betragtes som et eksempel, der befinder sig i krydsfeltet mellem denne senmoderne sammensmeltning. Trods den fortsatte forskningsmæssige og politiske interesse i forældreskabet, som er belyst gennem kapitlet, eksisterer der begrænset viden om forældres perspektiver på børns fritidsaktiviteter. Med dette speciale bidrager vi derfor til dette felt ved at belyse, hvordan udviklingen, som er beskrevet i afsnittet, manifesterer sig i forældrenes diskurser og fortællinger om forældreskab i relation til børns fritidsaktiviteter.

3. Metodologi

I det følgende kapitel vil vi præsentere specialets kvalitative undersøgelsesdesign for derigennem at synliggøre, hvilke metodiske overvejelser der er gjort undervejs i processen. Dernæst vil refleksioner om tilgangen til fokusgruppeinterview og semistrukturerede livsverdensinterview, rekruttering af informanter og interviewguide fremgå. Hertil vil vi præsentere de etiske overvejelser, som har været gennemgående for udarbejdelsen af specialets empiriske arbejde. Slutteligt vil vi præsentere refleksioner om vores forskerposition.

3.1 Socialkonstruktivistiske paradigme

Som en central del af ethvert forskningsarbejde, har vi, forud for det metodiske og empiriske arbejde, gjort os en række videnskabsteoretiske overvejelser for at træffe et velreflekteret metodevalg (Juul & Pedersen, 2012, s. 13). Disse omfatter spørgsmål angående, hvilke virkelighedsopfattelser vi i specialet tillægger os, hvilket blik det empiriske materiale analyseres med samt karakteren af den viden, vi får indblik i, gennem specialet.

Hensigten med dette speciale er at undersøge, hvordan forældre til børn, der deltager i en fritidsaktivitet, forvalter deres forældreskab, for derigennem at belyse hvilke diskursive forståelser af forældreskab, der kommer til udtryk gennem deres fortællinger. Vi finder det derfor relevant at tage afsæt i det socialkonstruktivistiske paradigme, hvor sandheden skal forstås som perspektivistisk og viden som konstrueret (Pedersen, 2012, s. 188). Subjektet er dermed medskabere af konstruerede virkelighedsopfattelser, der danner grundforståelsen af verden, da alt vil afhænge af det gældende perspektiv, kan der ikke siges at eksistere én sandhed (Pedersen, 2012, s. 188). Således bliver det heller ikke vores opgave at skabe 'sand viden', men at afdække hvordan sandhedsopfattelser skabes og konstrueres i samfundet (Pedersen, 2012, s. 189). Vi er dermed af den overbevisning, at vi, gennem dette speciale, er medskabere af de sandhedsopfattelser, som informanterne konstruerer gennem interviewene.

Ved socialkonstruktivistiske analyser undersøges, hvordan sociale fænomener konstrueres og reproduceres, samt hvordan magtforhold skabes og yderligere fastholder forskellige virkelighedsopfattelser (Pedersen, 2012, s. 189). Den epistemologiske antagelse i socialkonstruktivismen bygger derfor på en forståelse af, at dominerende diskurser og virkelighedsopfattelser påvirker subjektet i en sådan grad, at sociale og fysiske fænomener forstås i

et bestemt perspektiv, hvorfor der ikke kan opnås objektiv viden om verden (Pedersen, 2012, s. 190). Ligeledes bygger socialkonstruktivismen på en ontologisk antagelse om, at der ikke findes én sandhed, men en lang række konstruerede sandheder, som giver mening ud fra bestemte virkelighedsopfattelser (Pedersen, 2012, s. 190). De epistemologiske og ontologiske grundforståelser flyder dermed i socialkonstruktivismen sammen, da sandheden altid vil være perspektivistisk, og der kan derfor ikke påstås at eksistere én sandhed, der er hævet over andre. Både den viden, der eksisterer om sociale og fysiske fænomener samt de sociale og fysiske fænomener i sig selv, skal i socialkonstruktivismen forstås socialt konstrueret (Pedersen, 2012, s. 206). Dette blik giver os således mulighed for at beskrive og analysere de socialt konstruerede sandheder, der eksisterer i den sociale praksis omkring forældreskab, for derigennem at synliggøre, hvilken indflydelse de får på informanternes oplevelser og erfaringer med forældreperspektivet på børns fritidsaktiviteter.

Når vi trækker på en socialkonstruktivistisk forståelsesramme, er det med henblik på at identificere konstruerede sandheder i samfundet samt de magtstrukturer, interesser og forforståelser, der eksisterer blandt informanterne (Pedersen, 2012, s. 189). Vi ønsker dermed at identificere de bagvedliggende diskursive og magtdrevne konstruktioner, som danner grundlag for det, der kan kendetegnes som selvfølgeligheder i samfundet om forældreskabet i relation til børns fritidsaktiviteter. Med udgangspunkt i det empiriske materiale vil vi undersøge, hvilke dominerende diskurser der synes at herske i samfundet. Ud fra dette vil vi undersøge, hvordan informanternes fortællinger afspejler disse diskurser om 'det gode' forældreskab.

3.2 Kvalitativt forskningsdesign

Med afsæt i ønsket om at undersøge forældres perspektiver på børns fritidsaktiviteter, finder vi det kvalitative undersøgelsesdesign relevant, da denne tilgang er særlig oplagt i undersøgelser, hvor vi som forskere er optaget af det sociale liv, menneskers oplevelser og erfaringsprocesser (Brinkmann & Tanggaard, 2015, s. 13). Ambitionen med den kvalitative forskning er således at forstå, hvordan de tænker, føler, handler og forhandler deres position (Brinkmann & Tanggaard, 2015, s. 14).

På baggrund af dette og specialets socialkonstruktivistiske tilgang var det oprindelige ønske at foretage fokusgruppeinterviews. Med fokusgruppeinterviews bliver det muligt at få indsigt i forskellige perspektiver på forældres forvaltning af forældreskabet i relation til børns fritidsaktiviteter og derigennem belyse diskursive forestillinger om forældreskabet. Vores metodiske design var derfor

udtænkt og planlagt i forhold til ønsket om at foretage fokusgruppelinterviews, men undervejs i forberedelserne blev dette mindre tilgængeligt og muligt for os grundet udfordringer med at finde en fælles dato og tid, hvor informanterne kunne deltage. Vi har derfor ændret specialets metodiske design og valgt at kombinere to mindre fokusgruppelinterviews med seks semistrukturerede livsverdensinterviews. I det følgende vil vi derfor argumentere for valget af disse kvalitative metoder samt tydeliggøre vores metodiske overvejelser i forbindelse med forberedelse, udførelse og bearbejdning af empiri.

3.2.1 Fokusgruppelinterview

Et fokusgruppelinterview er, ifølge Bente Halkier, sociolog og lektor, kendetegnet ved at “producere data via gruppeinteraktion om et emne, som forskeren har bestemt” (Halkier, 2007, s. 11). Det særlige er derfor kombinationen af gruppeinteraktion og et forskerbestemt emne, som derfor muliggør, at vi som forskere kan få indsigt i de fortolkninger, interaktioner og normer, der konstrueres mellem deltagerne under interviewet (Halkier, 2007, s.11; Halkier, 2015, s. 139). Den sociale interaktion, som kilden til data, er derfor en af de metodiske styrker i fokusgruppelinterviewet, idet deltagernes forskellige erfaringer med og forståelser af det forskerbestemte emne kan bringe en unik viden om den sociale praksis (Halkier, 2007, s. 16). Ved valget af fokusgruppelinterview får vi derfor mulighed for, gennem den sociale interaktion og fælles konstruktion af mening, at få indblik i informanternes holdninger til forældreperspektivet på børns fritidsaktiviteter (Halkier, 2007, s. 13).

Den viden, vi søger, er således inspireret af specialets socialkonstruktivistiske tilgang, idet vi forstår den viden, der produceres, som relationel, og dermed er af den overbevisning, at “mennesker konstruerer deres individuelle beretninger og forståelser i forhold til deres sociale relationer” (Halkier, 2007, s. 16; Halkier, 2015, s. 138). Den viden, der konstrueres blandt informanterne, udgør derfor ikke én sandhed, men er en af flere sandhedsopfattelser. De sociale relationer mellem informanterne og interviewer, samt hvilken betydning det har for vores vidensproduktion, vil blive udfoldet i afsnit 3.2.5 om facilitering af interviewene.

3.2.2 Semistruktureret livsverdensinterview

I forbindelse med ændringen af vores metodiske design valgte vi, som nævnt, at kombinere de to mindre fokusgruppelinterviews med seks semistrukturerede livsverdensinterviews. Ved valget af fokusgruppelinterview var argumentationen, at det gjorde sig særligt egnet til at bringe forskellige

perspektiver på forældres forvaltning af forældreskabet i relation til børns fritidsaktiviteter frem. I det semistrukturerede livsverdensinterview er vi ligeledes optaget af at anskue informanternes fortællinger som en indgangsvinkel til herskende diskurser (Tanggaard & Brinkmann, 2015, s. 31). Ved denne kvalitative metode får vi ikke på samme vis adgang til den sociale interaktion, men i stedet en unik adgang til informanternes oplevelser af deres livsverden, sådan som den fremtræder for dem (Tanggaard & Brinkmann, 2015, s. 31; Kvale & Brinkmann, 2015, s. 19). Denne forståelse er delvist inspireret af den fænomenologiske tilgang, hvor forskere er interesseret i at beskrive og analysere, hvordan mennesker oplever livsverdenens fænomener. Med udgangspunkt i specialets socialkonstruktivistiske tilgang er vi, i stedet, særligt “optaget af, hvordan fænomener *italesættes* og dermed *gøres* af mennesker, når de trækker på tilgængelige diskursive ressourcer og fortolkningsrepertoier” (Tanggaard & Brinkmann, 2015, s. 31; Kvale & Brinkmann, 2015, s. 35). Det er således ikke udelukkende fænomenet, som det fremtræder for informanterne, som vi er interesseret i, men i stedet hvordan deres erfaringer kan belyse, hvilke diskursive forestillinger omkring forældreskab, der eksisterer og dominerer i samfundet.

Som udgangspunkt og som i dette speciale udføres de semistrukturerede livsverdensinterviews mellem informant, interviewer og eventuelt observatør. Den sociale interaktion, som et af de særlige elementer ved fokusgruppeinterviewet, er ved det semistrukturerede livsverdensinterview ligeledes ikke uden betydning. Relationen mellem interviewer og informant er på samme vis en analyse, der er relevant, idet interaktionen er afgørende for den viden, vi, som forskere, får indsigt i (Tanggaard & Brinkmann, 2015, s. 33). I planlægningen af interviewene er det derfor vigtigt at reflektere over udvælgelse af informanter, spørgsmålstyper og betydningen af deres alder og køn i interviewets forløb (Tanggaard & Brinkmann, 2015, s. 30).

3.2.3 Rekruttering af informanter

Med valget af fokusgruppeinterviews og de semistrukturerede livsverdensinterviews medfølger en metodisk refleksion over udvælgelse af informanter, så der sikres repræsentation af væsentlige dele af problemformuleringen (Halkier, 2015, s. 140). Med udgangspunkt i den analytiske selektive udvælgelse valgte vi derfor at søge efter informanter, der er forældre til minimum ét barn, og som har gjort sig tanker om deres barns/børns tilknytning til fritidsaktiviteter. Deltagelseskriterierne var således relativt få, idet vi ønskede at nå ud til flest mulige og dermed ikke indsnævre målgruppen med kriterier omhandlende børnenes alder og demografiske forhold. Til trods for dette er vi bevidste

om, at vores undersøgelse kan være præget af demografiske forhold, idet eksempelvis mængden af fritidstilbud kan variere mellem byer. Ligeledes kan børnenes alder have en indflydelse på forældres tanker og erfaringer om børns fritidsaktiviteter, idet der kan være stor forskel på børns tilknytning til fritidsaktiviteter alt efter alder. Trods denne bevidsthed valgte vi den åbne tilgang med få kriterier, da vi oplevede udfordringer med at få skabt kontakt til informanter via sociale medier, gennem eget netværk samt via plakater på skoler, fritidsklubber, svømmehaller og aktivitetshaller (se bilag 1).

Rekrutteringen resulterede i henvendelser fra ti mødre i aldersgruppen 25-60 år, som blev fordelt på to mindre fokusgruppeinterviews og seks semistrukturerede livsverdensinterviews. Der følger en mere uddybende præsentation af informanterne i specialets analyse (se afsnit 6.1).

I rekrutteringen har vi udelukkende modtaget henvendelser fra mødre, hvilket har medført en nysgerrighed på, hvad dette kan skyldes. Ifølge både Furedi (2002) og Akselvoll (2022) kan dette blandt andet skyldes, at mødre undervejs i graviditeten udsættes for krav og forventninger fra samfundet (Furedi, 2002, s. 95; Akselvoll, 2022, s. 71). Både Furedi og Akselvoll peger på, at kvinder derfor er opdraget til at tage et ansvar, hvilket kan tegne et billede af, at der eksisterer strukturer, der vedligeholder en form for kønsskævhed. Netop denne forståelse af moderrollen og det ansvar, som det medfører, kan være en af årsagerne til, at vi udelukkende er blevet kontaktet af mødre. Dette var ligeledes tilfældet for Akselvoll i sin undersøgelse i forbindelse med bogen, hvor op mod 90% af besvarelserne kom fra mødre (Akselvoll, 2022, 73).

3.2.4 Strukturering af interviews og interviewguide

Med valget af fokusgruppeinterviews og livsverdensinterviews følger der ligeledes en refleksion om graden af strukturering og udformning af interviewguide (Halkier, 2007, s. 43). Vi har valgt at strukturere både fokusgruppeinterviewene og de semistrukturerede livsverdensinterviews med udgangspunkt i den blandede tragtmudel, hvor en løs og stram model kombineres med en åben start og en mere struktureret afslutning (Halkier, 2007, s. 45). Informanterne får således mulighed for at bringe deres egne fortællinger og perspektiver i spil samtidig med, at vi kan sikre at få belyst vores forskningsinteresse (Halkier, 2007, s. 45). Interviewguiden er derfor udformet med et par åbne og indledende spørgsmål, der giver informanterne mulighed for at dele ud af deres egne erfaringer, hvorefter vi har udformet specifikke spørgsmål og målrettede opfølgningsspørgsmål (se bilag 3 og 4) (Halkier, 2007, s. 46; Tanggaard & Brinkmann, 2015, s. 41). Da formålet med specialet blandt andet

er at opnå indsigt i forældres sociale normer omkring forældreperspektivet på børns fritidsaktiviteter, har vi i fokusgruppeinterviewet været optaget af, at deltagerne selv skulle styre diskussionen og på den måde præge interaktionen. I det semistrukturerede livsverdensinterview har vi ligeledes forholdt os til interaktionen mellem interviewer og informant, hvorfor vi løbende har vekslet mellem spørgsmål og svar for at skabe en uformel og tryk samtale (Tanggaard & Brinkmann, 2015, s. 40).

3.2.5 Facilitering

Som et led i facilitering og afholdelse af interviewene har vi gjort os flere overvejelser om betydningen af vores kendskab til informanterne og informanterne imellem ved de to fokusgruppeinterview. Dette skyldes blandt andet, at det, i litteraturen om fokusgruppeinterview, er en tilbagevendende diskussion (Halkier, 2015, s. 141). Som tidligere beskrevet, er relationen mellem interviewer og informant i de semistrukturerede livsverdensinterviews ligeledes afgørende for den viden, der skabes gennem interviewet.

En af specialets forfattere har en perifer relation til ni ud af specialets ti informanter. I kraft af kendskabet til informanterne har vi i et forsøg på at tage hensyn til dette ønsket at lade den anden af specialets forfattere interviewe informanterne. Det har, af praktiske årsager, dog ikke være muligt ved alle interviewene, hvilket har medført en refleksion om den viden, der skabes gennem disse. Endvidere har vi ønsket begge at være til stede ved interviewene, men dette har ligeledes ikke altid været muligt, hvorfor det ene fokusgruppeinterview og to af de semistrukturerede livsverdensinterviews er foretaget af specialets forfatter med kendskab til informanterne. Det forudgående kendskab har både medført en tillidsfuld, tryk og uformel samtale, mens vi er bevidste om, at informanterne, grundet den forudgående relation, kan fremstille sig selv på en bestemt måde, som er i overensstemmelse med den positionering, der forekommer i relationen uden for interviewsituationen.

Ved det første fokusgruppeinterview, samt tre af de seks semistrukturerede livsverdensinterview, har vi begge været til stede, som henholdsvis interviewer og observatør. Vi indledte derfor disse interviews med at informere om rollerne og fordelingen med henblik på at skabe tryk og tillid blandt informanterne (Halkier, 2007, s. 43). Vi erfarede, at denne information om rollerne og selve rollefordelingen havde den tilsigtede funktion, da informanterne virkede tryk og afslappede under

interviewet. De var således bevidste om, at vi ønskede en form, der havde karakteristika af en dialog, samt at observatøren, ved behov, kunne stille opfølgende spørgsmål.

Derudover har vi, med ønsket om at tilpasse os informanterne mest muligt, valgt at afholde interviews på forskellige lokationer, der har bestået af informantens eget hjem samt mødelokaler. Det har været vigtigt for os, uanset lokation, at skabe en tryghed og tillidsfuld relation, hvilket det forudgående kendskab til informanterne har haft en indflydelse på. Særligt i de to fokusgruppeinterviews, der blev afholdt i et mødelokale, har kendskabet til informanterne været en fordel, idet der forinden var skabt tryghed, som medførte en mere afslappet og uformel stemning på trods af, at rummet indbød til en mere formel stemning.

På baggrund af udfordringer med planlægningen er informanterne ved de to fokusgruppeinterviews tilfældigt fordelt i forhold til, hvornår de havde mulighed for at deltage. I det første fokusgruppeinterview var de to informanter hhv. 38 år og 46 år. De havde begge to døtre i alderen 11 til 17 år. Desuden havde de ikke forudgående kendskab til hinanden, hvilket medførte at stemningen indledningsvis var præget af en mere formel stemning med dialog igangsat af interviewerens. Dette ændrede sig gennem interviewet, hvor stemningen blev mere uformel, hvilket resulterede i en selvstyret diskussion og samtale. Dette kan være et udtryk for, at deres relative ens sociale forhold, såsom antal af børn samt køn og alder på børnene, medfører en lettere social udveksling. Ligeledes kan deres alder og køn have en indflydelse på udviklingen i gruppedynamikken.

I det andet fokusgruppeinterview var informanterne 28 år og 48 år og havde begge forudgående kendskab til hinanden gennem deres studie. Dette spring i alderen på informanterne gjorde sig ligeledes gældende for deres børn. Den ene informant har en søn på 2 år, mens den anden har tre børn i alderen 10, 16 og 21 år. Samtalen var, grundet det forudgående kendskab, indledningsvist præget af en mere uformel stemning med løs snak, men gennem interviewet udviklede den sig til i stedet at være præget af en mere formel stemning med mere diktering fra interviewerens (Kvale & Brinkmann, 2015, s. 56). Samtalen foregik derfor ikke kun mellem de to informanter, men mindede derfor i højere grad om det semistrukturerede livsverdensinterview, hvor samtalen styres af en strammere interviewguide (Kvale & Brinkmann, 2015, s. 56).

Til trods for denne forskellighed erfarede vi, at alle informanterne, uanset aldersforskel på deres børn og hinanden, havde let ved at spejle sig i hinandens oplevelser med at være mor til børn, der deltager i en fritidsaktivitet. Deres fælles udgangspunkt som mødre, oplevede vi, således havde en indflydelse på den fortælling, som dominerede i interviewene. Dette var, som nævnt tidligere, tilfældigt, da vi sammensatte gruppen på baggrund af informanternes mulighed for at deltage.

3.2.6 Bearbejdelse af interviewdata

For at kunne bruge interviewet analytisk har vi valgt, med samtykke fra informanterne, at lydoptage interviewene for derefter at transskribere dem (se bilag 2 & 3) (Kvale & Brinkmann, 2015, s. 239). Vi er bevidste om, at der ved transskription foregår en reduktion af mening i empirien, men vi finder denne nødvendig, for at kunne skabe overblik over den viden, der er produceret i interviewene og dermed skabe systematik i det analytiske arbejde (Halkier, 2007, s. 76). I transskriberingerne af de otte interviews har vi derfor valgt at medtage, hvis der opstår længere pauser, grin eller andre lyde, mens hyppige gentagelser af ord i en sætning ikke er medtaget. Særligt i transskriberingerne af de to fokusgruppeinterviews er vi optaget af at medtage mindre afbrydelser og anerkendende bemærkninger informanterne imellem, idet disse påvirker den sociale interaktion og sociale samspil, der påvirker den viden, der produceres i interviewet (Halkier, 2007, s. 78).

3.2.7 Forskningsetik

Gennem udarbejdelsen af specialet har vi forholdt os til etiske overvejelser grundet det kvalitative forskningsafsæt i menneskers livsverden og dertilhørende personlige erfaringer. For at sikre informanternes fortrolighed og anonymisering har vi derfor valgt at indlede interviewene med en briefing om specialets formål, for dernæst at indhente informeret samtykke, hvor det fremgår at informanterne til hver en tid kan trække deres samtykke tilbage (Brinkmann, 2015, s. 466). Informanterne er ligeledes blevet gjort opmærksomme på, at vi behandler deres personfølsomme oplysninger fortroligt, og lydoptagelserne derfor slettes efter transskribering.

Endvidere har vi under transskriberingen valgt at give informanterne og deres børn pseudonymer samt sløret informationer omkring byer eller navne på foreninger ved i transskriberingerne at notere: (navn på nærliggende by). Dette er gjort i ønsket om at opnå bedst mulig forskningsetik.

3.3 Forskerrolle

Vi er bevidste om, at den viden, der produceres i specialet, påvirkes af både spørgsmålene i interviewguiden samt af vores tilstedeværelse under interviewene. I kvalitativ forskning, og med afsæt i den socialkonstruktivistiske tilgang, er det derfor i særdeleshed vigtigt med refleksion og transparens i de forskningsmæssige valg. Vi finder det derfor vigtigt at medtænke vores rolle som forskere.

Som interviewere har vi magten til at styre interviewet i en særlig retning gennem de udformede spørgsmål i interviewguiden, hvilket synliggør den asymmetriske magtrelation, som et forskningsinterview altid indebærer (Kvale & Brinkmann, 2015, s. 57). Det asymmetriske magtforhold kan ligeledes ses i informanternes tilpasning af svar, således de besvarer med svar, som de formoder, at vi gerne vil høre. De kan ligeledes være interesseret i at fremstille sig selv som den 'gode' forælder, særligt overfor den ene af specialets forfattere, der har en perifer relation til ni ud af de ti deltagere. Dette forudgående kendskab har således været en vigtig etisk refleksion, som beskrevet tidligere. På trods af det perifere kendskab til informanterne har det været muligt gennem den formelle introduktion og interviewguiden at skabe en distance til informanterne under interviewet, således interviewene ikke skiftede karakter til en mere venskabelig samtale (Kvale & Brinkmann, s. 120).

Endvidere har vi forsøgt at være bevidste om vores forskerposition i interviewsituationen, da vi, med afsæt i den socialkonstruktivistiske tilgang, anser os selv som medskabere af den viden, der produceres. Et centralt element i socialkonstruktivismen er, at videnskaben er en aktiv medspiller i diskursive kampe omkring definitions magten, men ikke kan siges at være mere sandfærdig end anden viden (Pedersen, 2012, s. 191). Dette gælder ligeledes vores forskning, hvor vi derfor ikke kan påstå at finde frem til én objektiv sandhed. Når vi indtræder i et interviewrum, uanset antallet af mennesker, bliver vi medskabere af særlige virkelighedsopfattelser og konstruktioner. Da vi ligeledes som forskere vil have en række forforståelser i fortolkningsprocessen, og vores sandhed dermed vil være perspektivistisk, kan vi ikke antage, at det er én objektiv sandhed, der udspiller sig for os gennem vores forskning (Pedersen, 2012, s. 206). Dette er dog heller ikke hensigten med specialet, da vi ønsker, som tidligere nævnt, at undersøge, hvorledes forskellige diskurser optræder i informanternes fortællinger omkring forældreskabet i relation til børns fritidsaktiviteter.

En afsluttende refleksion om vores rolle som forskere knytter sig til, hvilken livssituation vi begge befinder os i. Vi har endnu ikke selv børn, hvilket har medført en naturlig distance til de oplevelser og erfaringer, som informanterne beskriver. Denne distance har givet os mulighed for at stille undrende og nysgerrige spørgsmål, som for indforståede kan virke unaturlige. Vi er således ikke en del af den gruppe, som vi undersøger og de selvfølgheder, der kan eksistere i den sociale praksis omkring forældreskabet og mellem forældrene.

4. Teoretisk ramme

Med afsæt i ønsket om at undersøge, hvilke diskursive forestillinger omkring forældreskab, der kommer til udtryk gennem informanternes fortællinger, finder vi det relevant at inddrage Michel Foucault og hans tanker om magt, viden og diskurs samt Judith Butler og hendes performativitetsbegreb. Med inspiration fra Foucault og Butler får vi mulighed for at opnå indsigt i, hvordan magtforhold er konstitueret gennem performative praksisser, herunder sproglige og hvordan disse magtforhold kan udfordres og ændres gennem en ændring af performativ praksis, herunder sproglig praksis.

Det følgende kapitel indledes derfor med en redegørelse af Foucaults forståelse af *magt*, herunder de to magtformer, *bio-magt* og *governmentality*. Til at beskrive og forstå *governmentality*, herunder *magtteknologier* og *selvteknologier*, er vi inspireret af John Krejsler med bidrag fra Kenneth Hultqvist (2004) samt Kaspar Villadsen (2007). Dernæst følger en redegørelse af Foucaults forståelse af begrebet *diskurs*, som anvendes til at undersøge og fremanalysere diskursive forestillinger om forældreskabet. I forlængelse heraf vil vi redegøre for Judith Butler og hendes forståelse af begrebet *performativitet*. Herefter afsluttes kapitlet med en præsentation af, hvorledes Foucault og Butler i samspil kan bidrage til at undersøge diskursive forestillinger om forældreskab i relation til børns fritidsaktiviteter og deres forvaltning af forældreskabet.

4.1 Michel Foucault

Michel Foucault, filosof og idéhistoriker, har gennem sit forfatterskab beskæftiget sig med studier af blandt andet sociale institutioner, seksualitetens historie samt moderne magt- og styringsformer i samfundet (Foucault, 1994; Villadsen, 2007). I disse studier er det særligt fremtrædende, hvordan Foucault beskriver og forstår forskellige former for magt, styringsteknologier og diskurser. Disse begreber bliver i dette speciale relevant, da de bidrager med et analytisk greb til at undersøge, hvordan det disciplinerede og regulerende i magtbegrebet kommer til syne gennem sproget, og dermed de diskurser informanterne konstruerer og trækker på gennem deres fortællinger. Endvidere kan vi med Foucaults forståelse af diskurs få et indblik i, hvordan der, indlejret i informanternes udtalelser, konstrueres bestemte diskursive forestillinger om forældreskabet, der belyser magtformer og magtrelationer, som påvirker informanternes selvforståelse og forvaltning af forældreskabet.

4.1.1 Magt og viden

For at begribe Foucaults forståelse af magt og viden, må man forberede sig på, at disse er komplekse og i høj grad adskiller sig fra en mere traditionel magtopfattelse, der hovedsageligt refererer til suverænitet (Foucault, 1994, s. 97). Ifølge Foucault skal magten dermed ikke forstås som en fast størrelse, der kan besiddes (Foucault, 1994, s. 99). Den skal i højere grad opfattes som en mangfoldighed af styrkeforhold, der udgør kæder og systemer, der i evig kamp interagerer og isolerer sig fra hinanden, hvorigennem systemerne skaber statsapparater, lovformuleringer og sociale hegemonier (Foucault, 1994, s. 98). Magten er således allestedsnærværende, da den skabes konstant i alle forhold gennem subjekters handlinger og interaktioner (Foucault, 1994, s. 99). Foucault beskriver videre, at magten skal forstås som intentionel, hvor den udøves med hensigter og mål, men dog ikke forstået som et resultat af enkelte subjekters valg og beslutninger. Magtens rationalitet består dermed i de taktikker og strategier, som virker åbenlyse i det givne felt og fungerer som implicite og stumme logikker i feltet (Foucault, 1994, s. 100-101). Dette giver os dermed mulighed for at undersøge, hvordan magt implicit er indlejret i samfundets strukturer og måder at fungere på, samt hvordan det påvirker informanternes opfattelse af og måde at forvalte deres forældreskab på.

Foucault er i sin forståelse af magt optaget af dens produktivitet frem for undertrykkelsen. Magten skal dermed ikke forstås som negativ eller undertrykkende, men i højere grad som noget, der udøves og eksisterer i alle sociale relationer og systemer (Lindgren, 1996, s. 323; Foucault, 1994, s. 99). Foucault bryder dermed tanken om fyrsten, der i et totalitært styre besidder alt magt, og præsenterer i stedet en teori, der forsøger at indkapsle magtmekanismerne ud fra styrkeforholdenes immanente strategi (Foucault, 1994, s. 103). Ved denne forståelse skabes der dermed ikke et modsætningsforhold mellem herskerne og de herskede med et tydeligt styrkeforhold oppefra og ned, men i højere grad en kraft, der gennem samfundets produktionsapparater, familier, små grupper og institutioner, støtter og forstærker de spaltninger, som eksisterer i hele samfundet (Foucault, 1994, s. 100). Dette kan derfor bidrage til en analyse af de spaltninger og forskelle der eksisterer i samfundet, som kan påvirke forældre og deres forhold til andre forældre.

I forlængelse heraf pointerer Foucault, at hvor der er magt, er der også modstand. Magtforholdene eksisterer i kraft af en mangfoldighed af modstandspunkter og spiller, hos Foucault, rollen som ”modstand, skydeskive, støttepunkter og affyringsramper” (Foucault, 1994, s. 101). Disse modstandspunkter er til stede overalt i magtens omfattende netværk og kan ikke anses som *én* generel

modstandskraft, som står i modsætning til magten, men skal ses som en række modstandsformer (Foucault, 1994, s. 101). Inden for samme diskurs kan der således være interne modstandsformer, hvor der foregår magtkampe mellem forskellige diskursive forståelser. Ifølge Foucault er modstandsforholdene en uundgåelig del af alle magtforhold, hvorfor det heller ikke bliver muligt at løsrive sig fra.

I forbindelse med Foucaults studie af magt, introduceres der forskellige magtformer, herunder bio-magt og governmentality. Disse to magtformer er tæt forbundet, da de begge har til formål at belyse, hvordan magten former og indvirker på subjekter og samfund. Deres fokus på forskellige aspekter af magten er det, der adskiller disse magtformer fra hinanden, hvilket udfoldes i de to nedenstående afsnit om bio-magt og governmentality.

4.1.2 Bio-magt

Bio-magt er en magttype, der har til formål at kontrollere og regulere subjektet og dets liv. Dens vigtigste funktion er således at gennemtrænge livet, men dog uden fuldstændig at udslette det (Foucault, 1994, s. 144). Dertil beskriver Foucault bio-magt som en todelt magtform, der ikke står i kontrast til hinanden, men snarere udgør to poler i magtformens udvikling. Den første pol kan karakteriseres ved disciplineringen af subjektet og den anden ved reguleringen af befolkningen. Institutioner som skolen og hæren er skabt med en disciplinerende funktion, og på det regulerede område er eksempelvis demografi og vurderingen af forholdet af mellem indtægtskilder og indbyggertal udviklet som begreber, der kan inddæmme befolkningen og dermed også regulere den (Foucault, 1994, s. 144-145). Bio-magten bliver dermed en måde, hvorpå enkelte subjekter bliver tilpasset statslige logikker, dog uden en tilsyneladende underkastelse. Det er ikke en synlig magt såsom lovstiftede principper og rettigheder, men mere en usynlig omfattende kontrol og normalisering, der i det skjulte disciplinerer og regulerer mennesket med henblik på at tilpasse subjekters udvikling til visse statslige og økonomiske logikker (Lindgren, 1996, s. 322). Bio-magten har således en disciplinerende og regulerende funktion, der virker ved at skabe normer for, hvordan mennesket skal agere (Foucault, 1994, s. 143-144). I relation til dette speciale kan vi med denne forståelse af bio-magt undersøge, hvordan samfundets krav og forventninger bidrager til at disciplinere og regulere forældreskabet som en praksis.

4.1.3 Governmentality

Til at beskrive og forstå governmentality er vi, som nævnt, inspireret af Krejsler og Hultqvist bidrag i bogen *Pædagogikken og kampen om individet* (2004). Til trods for bogens pædagogiske udgangspunkt har denne fortsat sin relevans i dette speciale, idet den bidrager med viden om, hvordan subjekter er styret og kontrolleret gennem alment accepteret normalitet, der ofte tages for givet (Krejsler, 2004, s. 10). Endvidere er vi inspirerede af Villadsens artikel "Magt og selvteknologi: Foucaults aktualitet for velfærdsforskningen" (2007). Denne finder vi relevant, da Villadsen bringer et interessant blik for analyser af velfærdsstatens særlige magtformer med inddragelse af Foucaults begreber magtteknologier og selvteknologier (Villadsen, 2007, s. 156).

Governmentality, eller oversat til dansk styringsmentalitet, karakteriserer, ifølge Krejsler, de måder, hvorpå individers adfærd styres og dermed integreres i moderne institutioner (Krejsler, 2004, s. 67). Fokus er særligt her "på de sociale teknikker, der opererer ved at intensivere samspillet mellem institutionelle målsætninger og individets personlighed" (Krejsler, 2004, s. 67). Individet er dermed allerede gennem skolegang præget til at evaluere og beherske sig selv, som det er foreskrevet gennem pædagogiske praktikker, såsom handleplaner, logbøger og sociale kontrakter (Krejsler, 2004, s. 68). Villadsen betegner ligeledes Foucaults forståelse af governmentality som "de vidensformer, som den moderne stats styring baserer sig på og dens praktiske instrumenter, institutioner og teknologier" (Villadsen, 2007, s. 157). I den forbindelse præsenterer Villadsen, det han betegner som en mere simpel og anvendelig definition, der har sit udspring i måden, hvorpå Foucault definerer governmentality på:

"Her definerer Foucault simpelthen governmentality som den særlige moderne, liberale styringsmentalitet, hvor styring må foregå ved, at styringen rettes mod individers selvstyring. Vi kan også formulere dette som, at der må anvendes magtteknologier, som kan knytte sig til individers selvteknologier" (Villadsen, 2007, s. 157).

Med udgangspunkt i ovenstående skal det enkelte individ dermed lære at opfatte det, som forventes at gøre, som noget selvvalgt (Krejsler, 2004, s. 13,68,70). Governmentality som magtform er derfor ikke undertrykkende, men "produktiv i den forstand, at den virker ved at gøre individer - og få individer til selv at gøre sig til - bestemte subjekter" (Villadsen, 2007, s. 158). Villadsen argumenterer

således for, at subjektet, ifølge Foucault, betragtes som formet af både magtteknologier, der rettes mod det udefra, og selvteknologier, som subjektet retter mod sig selv (Villadsen, 2007, s. 159).

Disse magtteknologier defineres “som teknologier, der søger at bestemme individers adfærd og underkaste dem bestemte mål eller former for dominans” (Villadsen, 2007, s. 160). I dette speciale omfatter magtteknologier derfor de redskaber, der anvendes til at styre og regulere forældreskabet såsom lovgivning og institutioner. Forældre kan således påvirkes og styres af de normer og regler, der er skabt i samfundet, når de skal beslutte, hvordan de ønsker at forvalte deres forældreskab i relation til børns fritidsaktiviteter. Magtteknologier søger derfor mod at forme individers handlinger ved ligeledes at forbinde sig til individers selvteknologier (Villadsen, 2007, s. 160). I relation til dette speciale kan vi med afsæt i governmentality undersøge, hvordan forældre både formes af både magtteknologier og selvteknologier, der ikke nødvendigvis er i overensstemmelse, men heller ikke i et fundamentalt modsætningsforhold (Villadsen, 2007, s. 160). Endvidere får vi med begrebet selvteknologi mulighed for at undersøge de redskaber og procedurer, som informanterne anvender til at forme sig selv med (Villadsen, 2007, s. 161).

Forældreskabet kan, med udgangspunkt i denne opfattelse, indeholde et paradoks. På den ene side kan forældreskabet forstås som forbeholdt egen forvaltning og autonomi, mens det på den anden side kan anskues som indlejret i en samfundsmæssig struktur, hvor forældre skal tilpasses samt lære og overholde krav og forventninger. Forældrene skal dermed via egne valg vælge at gøre det, der institutionelt forventes af dem (Krejsler, 2004, s. 13,68,70). Forældreskabet indeholder dermed både autonomi og disciplinering, hvor der indgår både tydelige og skjulte disciplineringsmekanismer. I specialets analyse er vi med udgangspunkt i dette interesseret i at undersøge, hvordan forældres perspektiver på børns fritidsaktiviteter kan indeholde skjulte disciplineringsmekanismer, der kommer til udtryk gennem informanternes fortællinger og forvaltning af forældreskabet. Som belyst i problemfeltet er børns fritidsaktiviteter og civilsamfundet blevet en aktiv del af regeringens udspil (Statsministeriet, 2022, s. 50). Vi kan derfor argumentere for, at dette kan betragtes som et disciplineringsredskab, hvor det foreskrives at civilsamfundet, og børns fritidsaktiviteter har en funktion i vores sammenhængskraft i det danske samfund. Derigennem bliver det ligeledes muligt at forstå, hvordan forældreskabet i dag er under indflydelse af disciplineringsredskaber, som bidrager til, at forældre kan føre dette videre til deres børn. Børnene bliver dermed et produkt af denne proces og

det senmoderne samfund, hvilket vi i nærværende speciale ikke nærmere undersøger konsekvenserne af.

Som belyst i de to ovenstående afsnit kan bio-magt og governmentality, som to forskellige magtformer, fremstå sammenlignelige. Bio-magten refererer til den omfattende disciplinering og regulering af individet, der finder sted. Governmentality refererer derimod til individets selvstyring, hvor magt- og styringsteknologier med afsæt i visse normsæt danner individet imod et selvregulerende subjekt. Med afsæt i governmentality kan vi således få indblik i, hvordan magten internaliseres, og informanterne derefter disciplinerer og styrer sig selv og andre i overensstemmelse med de normer og regler, der er blevet internaliseret. De to adskiller sig altså i den governmentale magts fokus på, hvordan individer regulerer sig selv i overensstemmelse med de normative forståelser og praksisser, der eksisterer i det pågældende felt (Krejsler, 2004, s. 164).

4.1.4 Diskurs

I sit studie af magt og styring i samfundet beskæftiger Foucault sig ligeledes med begrebet diskurs. Foucault beskriver diskurs som der hvor ”sammenføjningen af magt og viden finder sted” (Foucault, 1994, s. 106). Diskursen beordrer og producerer magt, styrker den, underminerer den, blottes den, skrøbeliggør den og fanger den, hvilket ikke blot er gennem det sagte, men også gennem det usagte (Foucault, 1994, s. 107). Således kan diskurs beskrives som “en reguleret samtaleprocedure” og dermed være en måde at opretholde magt på (Lindgren, 1996, s. 329). Diskurs er taktiske elementer indenfor styrkeforholdet, hvor der indenfor samme felt kan eksistere flere og endda modstridende diskurser, som alle har indflydelse på magtforholdene, og understøtter dem (Foucault, 1994, s. 108). For at undersøge diskurserne analyseres de magtopfattelser, som gennem diskursen erstatter lovens privilegium med synspunkter og målsætninger (Foucault, 1994, s. 108). Dette bliver dermed en målsætning i specialets analyse, hvor vi på tværs af det empiriske materiale vil undersøge hvilke dominerende diskurser, der eksisterer i informanternes fortællinger, samt hvordan disse diskurser præsenterer sig selv som ‘sande’. Særligt er vi interesserede i den diskursive fremstilling af forskellige forældretyper, og hvordan informanterne anvender disse i måden at forvalte deres forældreskab på.

4.1.5 Opsamling på Michel Foucault

Som belyst gennem de ovenstående afsnit er Foucaults tanker om og forståelse af magtformer, viden og diskurs relevant for at forstå, hvordan magtforhold skabes og opretholdes gennem blandt andet sproglige praksisser. Foucaults forståelse af magt, som noget, der ikke kan besiddes, men som noget, der gennemsyrrer alle forhold, herunder handlinger og sociale relationer, vil således ikke alene være forståelsesrammen for anvendelsen af magt gennem dette speciale, men anvendes ligeledes som et analytisk greb til besvarelse af problemformuleringen. Endvidere belyser Foucault, at magten er knyttet til diskurser, som kan forstås som bestemte måder at tale om og forstå verden på. Disse diskurser skaber forståelser af, hvad der fremstår sandt eller falskt, og hvem der har ret til at tale og handle på bestemte måder. Med inddragelse af Foucault og hans forståelse af magt, viden og diskurs vil vi derfor undersøge, hvordan informanternes erfaringer kan belyse, hvilke diskursive forestillinger omkring forældreskab, der eksisterer og dominerer i samfundet.

4.2 Judith Butler

I forlængelse af Michel Foucault, vil vi i det følgende afsnit redegøre for Judith Butler, filosof og queer-teoretiker, og hendes tanker om performativitet. På samme vis, som med Foucault, er det ikke teoriens fokus på køn og seksualitet vi finder relevant, men i højere grad de bagvedliggende begreber og teoretiske aspekter, der introduceres. Vi vil særligt fokusere på Butlers begreb performativitet, som giver os mulighed for at undersøge, hvordan forældre gennem gentagne handlinger og praksisser forvalter deres forældreskab og dermed udgør en performativ praksis, herunder den sproglige. Som formuleret gennem de foregående kapitler har vi valgt at referere til performativitet ved ordet forvalte. Dette finder vi relevant, da vi ved anvendelsen af ordet forvalte anerkender muligheden for at ændre og rykke ved ens måde at forvalte forældreskabet på gennem performative praksisser, herunder sproglige. I den følgende teoretiske redegørelse vil vi dog anvende Butlers begreb performativitet for at være tro mod hendes teori.

4.2.1 Identitet som performativ

I sit forfatterskab introducerer Butler begrebet performativitet i forbindelse med hendes forståelse af køn. Køn er, ifølge Butler, noget, der konstrueres gennem gentagne handlinger og praksisser og ikke noget, mennesket er givet ved fødslen (Butler, 1999, s. 23-24). Disse gentagne handlinger og praksisser er således med til at skabe menneskets kønsidentitet, hvorfor Butler peger på, at menneskers kønsidentitet ikke skal forstås som en fastlåst kategori, men nærmere som en, der skabes

og ændres gennem gentagne handlinger og praksisser (Butler, 1999, s. 23-24). På samme vis skal forældreskab ikke forstås som en fastlåst kategori, men nærmere som noget forældre kan forvalte på baggrund af diskursive og kulturelle normer, som dermed er et udtryk for en reproduktion af eksisterende forståelser. Ifølge Butler eksisterer der således ikke en logisk form for sammenhæng mellem personlighed og identitet, men denne skal forstås som skabt gennem socialt integrerede og genskabende normer (Butler, 1999, s. 23). Opfattelsen af hvilke identiteter der er 'mulige', er altså sammenhængende med de normative forståelser af, hvad der virker logisk og ulogisk samt de normative forståelser af omverden, der tilfalder os som selvfølgelige (Butler, 1999, s. 24). I Butlers forståelse er det performative element uundgåeligt og vil derfor altid være en del af normdannelsen, om den følger den dominerende diskurs eller går imod (Butler, 1999, s. 176-177).

4.2.2 Sprogets magt

Butlers teori om performativitet er tæt forbundet til Foucault og hans fokus på sprogets magt og diskurs. Butler mener, at dominerende normer og diskurser præsenterer sig som den logiske sammenhæng gennem et narrativ, hvor radikale holdninger og forståelser bliver undermineret og opfattet som 'unaturlige' (Butler, 1999, s. 82). Butler beskæftiger sig derfor, på samme vis som Foucault, med hegemoniske forhold inden for diskurser, hvor visse dominerende diskurser fremstår som 'mere sande' end andre. Sproget skal derfor, ifølge Butler, forstås som en social praksis, der bidrager til at reproducere og forstærke normer, diskurser og forestillinger om eksempelvis forældreskab (Butler, 1999, s. 35). Sproget beskriver derfor ikke kun virkeligheden, men er med til at skabe den, som Foucault ligeledes pointerer (Butler, 1999, s. 39). På den måde kan sprogets magt virke både begrænsende og foranderligt, idet det, på den ene side, kan fastlåse mennesket i bestemte normative forestillinger, der ikke nødvendigvis stemmer overens med individets performative identitet. På den anden side kan sproget virke foranderligt, idet det kan bidrage til at udfordre og ændre samfundsnormer på. Der kan således skabes plads til nye og andre måde at udtrykke og performe sin identitet på (Butler, 1999, s. 38-39).

4.2.3 Opsamling på Judith Butler

Som belyst gennem det ovenstående afsnit er Butlers begreb om performativitet relevant for at forstå, hvordan mennesket gennem gentagne handlinger konstruerer sin identitet. På samme vis kan forældreskab forstås som en social praksis, der påvirkes af samfundsnormer og forventninger i forhold til, hvordan forældre bør forvalte sit forældreskab. Disse forventninger og normer, der synes

at eksistere i samfundet, er med udgangspunkt i Butlers forståelse, skabt gennem gentagne handlinger og praksisser. Disse dominerende diskurser, der virker overlegen andre, udgør således ikke den 'korrekte' måde at forvalte sit forældreskab på, men fremstår blot logiske. Med inddragelse af Butler og hendes begreb performativitet vil vi derfor undersøge, hvordan informanterne forvalter deres forældreskab i relation til de samfundsnormer og forventninger, der fremtræder i deres fortællinger. Derigennem kan vi få indblik i, hvorvidt informanterne udfordrer disse samfundsnormer og forventninger gennem deres måde at forvalte deres forældreskab på, samt hvordan de gennem deres fortællinger skaber og reproducerer samfundsnormer og forventninger omkring forvaltning af forældreskab.

4.3 Forenelighed mellem Foucault og Butler

Som beskrevet gennem de foregående teoretiske afsnit har både Foucault og Butler bidraget med studier af magt og dens relation til individers handlinger og interaktioner. Magt spiller derfor en central rolle for både Foucault og Butler, på samme vis som den spiller en central rolle i dette speciale, da vi, ligesom Foucault, forstår magten som en grundlæggende kraft i vores samfund. Magten indehaves ikke af bestemte grupper eller instanser, men udspiller sig hele tiden i alle lag af samfundet. Denne forståelse deler Butler ligeledes, hvor performativiteten skal anskues som et led i disse magtkampe, der skaber og opretholder sociale kategorier som blandt andet køn. Foucault og Butler er begge af den overbevisning, at diskurser har indflydelse på sociale kategorier og selvforståelse, hvorfor visse handlinger, identiteter og udsagn bliver opfattet som 'normale', og andre ikke gør.

Til trods for Foucault og Butlers gensidige supplement adskiller de sig fra hinanden i omfanget af disciplineringen og reguleringen. Hvor Foucault med sit begreb om bio-magt beskriver den lange strøm af disciplinerings- og reguleringsprocesser, som eksisterer i samfundet, efterlader han ikke meget rum til at stå imod disse processer. Dette gør sig ligeledes gældende i magtbegrebet, da Foucault ikke opfatter magten som undertrykkende, hvilket Butler i højere grad gør. Dermed bliver magten hos Foucault uundgåelig og de disciplinerende og regulerende processer, som finder sted under bio-magten og governmentality, må forstås som en uundgåelig del af den vestlige verden. Butler, der i højere grad ser magten som undertrykkende, er mere åben for modstand mod hegemoniske magtforhold og dominerende diskurser. Da magten opfattes som undertrykkende hos Butler, eksisterer der ligeledes et behov for modstand mod de undertrykkende instanser i magtkampene, og her spiller performativiteten en særlig rolle, da det er herigennem, at subjekter

udtrykker modstand. Ved inddragelse af Butler er vi derfor af den overbevisning, at der i vores forståelser af verden, er indlejret et forandringspotentiale, der delvist kan skabe et opgør og oprør imod de dominerende forståelser og diskurser.

5. Analysestrategi

I det følgende kapitel vil vi præsentere specialets analysestrategi for at give et indblik i afsættet for det analytiske arbejde med empirien.

5.1 Tematisk analyse

I forbindelse med bearbejdelsen af specialets empiriske materiale har vi foretaget en tematisk analyse med inspiration fra Virginia Braun, professor i socialpsykologi og Victoria Clarke, lektor i kvalitativ og kritisk psykologi (2006). Ifølge Braun og Clarke er et af kendetegnene ved den tematiske analyse, at den anvendes til at identificere, analysere og rapportere mønstre på tværs af det empiriske materiale (Braun & Clarke, 2006, s. 79). Endvidere peger Braun og Clarke på, at den tematiske analyse er en fleksibel metode, der kan anvendes i forbindelse med forskellige videnskabsteoretiske tilgange. Med afsæt i specialets socialkonstruktivistiske paradigme, anvendes den tematiske analyse som en metode til at undersøge, hvorpå informanternes oplevelser, erfaringer og betydninger er resultater af diskurser, der eksisterer i samfundet (Braun & Clarke, 2006, s. 81).

I Braun og Clarkes tematiske analyse er der beskrevet seks forskellige faser, som illustreret i figuren nedenfor (Braun & Clarke, 2006, s. 87). Disse faser skal ikke opfattes som en lineær proces, men derimod som en kontinuerlig proces, hvor der konstant skiftes mellem faserne (Braun & Clarke, 2006, s. 86).

Phase	Description of the process
1. Familiarizing yourself with your data:	Transcribing data (if necessary), reading and re-reading the data, noting down initial ideas.
2. Generating initial codes:	Coding interesting features of the data in a systematic fashion across the entire data set, collating data relevant to each code.
3. Searching for themes:	Collating codes into potential themes, gathering all data relevant to each potential theme.
4. Reviewing themes:	Checking if the themes work in relation to the coded extracts (Level 1) and the entire data set (Level 2), generating a thematic 'map' of the analysis.
5. Defining and naming themes:	Ongoing analysis to refine the specifics of each theme, and the overall story the analysis tells, generating clear definitions and names for each theme.
6. Producing the report:	The final opportunity for analysis. Selection of vivid, compelling extract examples, final analysis of selected extracts, relating back of the analysis to the research question and literature, producing a scholarly report of the analysis.

(Braun & Clarke, 2006, s. 87).

I den første fase har vi gjort os fortrolige med det empiriske materiale ved at transskribere interviewene og efterfølgende læse de otte transskriptioner igennem. Dette blev gjort for at øge vores bevidsthed om og opmærksom på den viden, der skabes gennem interviewene. I løbet af processen reflekterede vi over udsagn og fortællinger, som virkede gennemgående for informanterne. Efter at have opnået kendskab til materialet har vi, med inspiration fra den tematiske analyse, diskuteret en række idéer, som udgør afsættet for den næste fase (Braun & Clarke, 2006, s. 87-88).

I den anden fase har vi, på baggrund af de førnævnte idéer, dannet koder, der indfanger centrale pointer i empirien. Vi har således samlet og kategoriseret vores idéer i ni forskellige koder, som hver er blevet tildelt en specifik farve (se bilag 12). Disse koder er inspireret af både de førnævnte idéer samt vores teoretiske ramme. I de teoridrevne koder har vi særligt været inspireret af specialets forskningsspørgsmål (se afsnit 1.2), da de har bidraget til at styre, hvilken viden vi med koderne ønsker at opnå. For at kunne inddele væsentlige empiriske udsagn efter disse teoridrevne koder, finder vi det relevant at udfolde processen fra udsagn til kode.

I relation til det første forskningsspørgsmål har vi særligt været optaget af informanternes udsagn om forventninger til og fra fritidsaktiviteter samt deres opfattelser og definitioner af børnenes fritidsaktiviteter med henblik på at opnå indsigt i, hvordan disse kan afspejle styringsteknologier.

I arbejdet med vores andet forskningsspørgsmål har vi søgt efter udsagn, hvor informanterne trækker på selvfølgeligheder, og det der opfattes som 'naturligt'. En diskursiv forestilling skal derfor findes i udsagn, hvor informanterne konstruerer og trækker på dominerende diskursive forestillinger om forskellige forældretyper og forældreskabet.

I processen med at identificere relevante udsagn, i relation til det tredje og sidste forskningsspørgsmål om informanternes forvaltning af forældreskabet, har vi fokuseret på udsagn, hvor informanterne italesætter måden at forvalte forældreskabet på. Dette spørgsmål er derfor tværgående i analysen, da vi ved at analysere styringsteknologier og diskursive forestillinger om forældretyper og forældreskabet kan undersøge, hvordan informanterne, i relation til disse, italesætter deres måde at forvalte deres forældreskab på.

I den tredje fase udviklede vi en række temaer på baggrund af den omfattende farvekodning af det empiriske materiale. I denne fase etablerede vi et system inden for koderne, der indkapslede relevante temaer i relation til problemformuleringen og den teoretiske ramme.

I den fjerde fase har vi genbesøgt og revideret temaerne. Dette gjorde vi ikke kun med ønsket om at fastlægge temaer, der var relevante for vores undersøgelse, men ligeledes for at foretage en selektion blandt den omfattende mængde empiri. I denne proces var vores forskningsspørgsmål vitale, da de fungerede som ramme for udformningen og selekteringen af temaerne.

I den femte fase definerede og navngav vi endeligt analysens tre hovedtemaer og otte undertemaer, som principperne i den tematiske analyse foreskriver (Braun & Clarke, 2006, s. 90-92). For at skabe struktur i analysen var udgangspunktet, at forskningsspørgsmålene skulle udgøre analysens tre dele, men i udarbejdelsen af analysen blev vi opmærksomme på, at det var vanskeligt at adskille de tre forskningsspørgsmål fra hinanden. På trods af dette har forskningsspørgsmålene, som tidligere beskrevet, været en central del af udformningen af både koder såvel som temaer. Dermed bliver forskningsspørgsmålene en uundgåelig del af analysen, da de danner rammen for både kodningsprocessen, tematiseringen og den analytiske udfoldelse.

Den sjette og afsluttede fase omfatter udarbejdelsen af specialet, som udfoldes i det kommende kapitel.

6. Analyse

I det følgende kapitel vil vi indledningsvis præsentere specialets ti informanter i en tabel, hvis formål er at give et systematisk overblik forud for specialets analyse. Specialets analyse er udarbejdet med udgangspunkt i det empiriske materiale indhentet fra to mindre fokusgruppeinterviews og seks semistrukturerede livsverdensinterviews. Vi er derfor bevidste om, at vi har viden fra to forskellige typer af kvalitative metoder, hvorfor vi løbende i analysen vil præcisere, når viden stammer fra fokusgruppeinterviews og semistrukturerede livsverdensinterviews. Analysen er struktureret efter den tidligere beskrevne analysestrategi (se kapitel 5). De tre hovedtemaer er: fritidsaktiviteter som en styringsteknologi, diskursive forestillinger om forældretyper og diskursive forestillinger om forældreskabet.

6.1 Præsentation af informanter

De ti informanter præsenteres i følgende tabel, hvoraf kolonnen yderst til venstre illustrerer, hvilke informanter, der deltog i et mindre fokusgruppeinterview og hvilke, der deltog i et semistruktureret livsverdensinterview. Oplysningerne er blevet indsamlet med henblik på at opnå indsigt i sociale forhold, der kan have betydning for deltagernes erfaringer.

Inter- view	Pseudonym	Alder	By	Beskæftigelses- status	Børnenes køn, alder og fritidsaktiviteter
1	Line	39 år	Lyngby	Fuldtidsansat	Dreng, 11 år: Basket Pige, 8 år: Svømning
2	Laura	42 år	Nærum	Fuldtidsansat	Pige, 6 år: Svømning og kor
3	Camilla	46 år	Frederiksberg	Studerende	Pige, 14 år: Håndbold Pige, 17 år: Saxofon
3	Signe	38 år	København	Fuldtidsansat	Pige, 11 år: Skøjteløb, ridning og badminton Pige, 13 år: Skøjteløb og madlavning

4	Clara	33 år	Rødovre	Studerende	Pige, 4 år: Gymnastik og svømning
5	Jane	57 år	Hornbæk	Studerende og deltidsansat	Pige, 14 år Pige, 21 år Pige, 23 år Dreng, 28 år Dreng, 30 år Fitness, håndbold, tennis, fodbold, svømning, yoga, løb, gymnastik og spejder
6	Katinka	31 år	København	Fuldtidsansat	Dreng, 2 år: Rytmik Dreng, 4 år: Fodbold
7	Ellen	27 år	København	Studerende	Dreng, 7 år: Svømning Pige, 3 år: Dans
8	Tanja	48 år	København	Studerende	Dreng, 10 år: Badminton og e-sport Dreng, 16 år: Fodbold og fitness Pige, 21 år: Yoga
8	Celina	28 år	Hvidovre	Studerende og deltidsansat	Dreng, 2 år: Gymnastik

6.2 Fritidsaktiviteter som en styringsteknologi

For at kunne undersøge, hvilke diskursive forestillinger informanterne konstruerer og reproducerer gennem deres fortællinger, samt hvordan de forvalter deres forældreskab i relation til disse, vil vi i dette første afsnit af analysen belyse, hvordan forældre definerer og forstår fritidsaktiviteter. Dette gør vi for at få indblik i, hvordan magt og styring kommer til udtryk gennem informanternes fortællinger om perspektivet på børns fritidsaktiviteter. I analysen bliver det derfor væsentligt at analysere, hvordan forældre præsenterer forskellige forståelser af forventninger til og fra fritidsaktiviteter, for at synliggøre fritidsaktiviteternes rolle i det senmoderne velfærdssamfund.

6.2.1 Forståelse af fritidsaktiviteter

Som beskrevet tidligere dækker børns fritidsaktiviteter i dette speciale over organiserede aktiviteter, såsom sport og kreative aktiviteter (se afsnit 2.2.1). Til trods for denne definition af fritidsaktiviteter, har vi på tværs af det empiriske materiale identificeret en forhandling af fritidsaktiviteternes definitioner. Dette kommer blandt andet til udtryk i fokusgruppeinterviewet mellem Celina og Tanja, hvor Tanja fortæller om sønnens deltagelse i e-sport:

“Altså jeg vil nok sige at inden vi sagde *ja det er okay* så skulle jeg lige høre om de også rørte sig (griner) på de der to timer, det gør de jo, altså de dyrker også sport. Vi taler meget om at dem der dyrker det professionelt de skal være i topform for at gøre det, så det er meget den diskurs der kører, men de sidder også og spiller meget, det gør de, og bliver trænet i det (griner)” (Bilag 11, s. 6).

Tanja giver her udtryk for, at de, for at kunne acceptere sønnens valg af e-sport, måtte sikre sig, at der også var fysisk aktivitet involveret. Dette kan indikere, at Tanja og hendes partner vurderer fritidsaktiviteten ud fra, om den involverer bevægelse, og dermed synliggør en forståelse af fritidsaktiviteter, hvor fysisk aktivitet anses som vigtig og afgørende for valget. Udtalelsen kan dermed være et eksempel på denne opfattelse, hvortil e-sport derfor ikke anses for at være ‘passende’ i den diskurs, som Tanja konstruerer og reproducerer. I forlængelse heraf fortæller Celina: “Jeg har aldrig hørt om nogle der gik til e-sport, altså udover dem der i fjernsynet”, hvortil Tanja svarer: “Nej (griner) det er da også mystisk syntes jeg (griner)” og fortsætter: “(...) man sidder og spiller jo man sidder ikke og dyrker yoga eller fitness” (Bilag 11, s. 7). Denne dialog tolker vi som et udtryk for, at der eksisterer visse normer og forventninger om, hvilke fritidsaktiviteter, der anses som ‘acceptable’.

Tanja belyser dette gennem hendes sidste udtalelse i dialogen, hvor hun fortæller, at ‘man sidder og spiller i stedet for at dyrke yoga eller fitness’. Dette kan dermed indikere, at e-sport ikke ses som en fritidsaktivitet, der anerkendes på samme vis som mere klassiske sportslige aktiviteter, såsom yoga og fitness. Denne dialog mellem Tanja og Celina, hvor de tydeliggør deres forståelse af e-sport, kan med afsæt i Foucaults forståelse af governmentality begrebet tolkes som en form for styring eller regulering af Tanjas valg og ønsker vedrørende sønnens fritidsaktiviteter. Derigennem vil vi argumentere for, at Tanja internaliserer og reproducerer en dominerende diskurs om ‘rigtige’ fritidsaktiviteter for børn. Det får dermed en betydning for, hvordan Tanja forvalter sit forældreskab, da disse normer for, hvad der findes ‘acceptabelt’ og ‘rigtigt’ udøver magt ved at påvirke beslutninger i forhold til valg af fritidsaktiviteter. Selvom denne dialog kan afspejle en diskurs om passende aktiviteter, har Tanja valgt at lade sønnen gå til e-sport. Denne handling kan være et udtryk for, at det er muligt ikke at forvalte sit forældreskab i overensstemmelse med de etablerede normative forventninger, mens det ligeledes kan være et udtryk for, at Tanja forsøger at udfordre den diskurs om ‘rigtige’ fritidsaktiviteter, som hun i ovenstående citat trækker på. Med afsæt i Butler kan dette gøres gennem gentagne handlinger og sproglige praksisser, som kan bidrage til at omforme den eksisterende diskurs om e-sport som en acceptabel fritidsaktivitet. Dog udtrykker Tanja et behov for at ‘tilpasse’ den utraditionelle fritidsaktivitet til diskursen om, at fritidsaktiviteter indebærer et bevægelselement, og reproducerer derfor ligeledes samme normative forståelse af fritidsaktiviteter, som Celina udtrykker.

I forlængelse heraf kan fritidsaktiviteter analyseres som en særlig styringsteknologi, hvor forældre internaliserer de forventninger, som de oplever, der eksisterer i samfundet, som videre kan udøve magt ved at påvirke deres beslutninger i forhold til valg af fritidsaktiviteter. Et eksempel på dette findes ligeledes hos Line og i fokusgruppeinterviewet med Tanja. Line fortæller: “(...) så var jeg ligesom, du skal gå til et eller andet, så må du finde ud af hvad du skal gå til” (Bilag 4, s. 3). Mens Tanja fortæller: “Altså vi har snakket om det på den måde at de skulle gå til noget” (Bilag 11, s. 11). Line og Tanja trækker her på en diskurs, hvor børns fritidsaktiviteter forstås som en selvfølgelighed, som de tydeligt forvalter deres forældreskab i relation til. Dette kan derfor tolkes som et eksempel på en selvteknologi, hvor både Line og Tanja bestræber sig på at forvalte deres forældreskab i overensstemmelse med de normative diskurser, som de konstruerer, reproducerer og opretholder.

Denne diskurs om at børn forventes at gå til en fritidsaktivitet synes ligeledes, at konstrueres og reproduceres i interviewet med Laura, men i modsætning til Line og Tanja tilføjer Laura, at det ikke nødvendigvis behøver at være en fritidsaktivitet (Laura refererer her til en forståelse af fritidsaktivitet som indebærer bevægelse):

“(…) så synes jeg måske det ville være en meget fin idé at gå til et eller andet for ikke at blive ekskluderet fra et eller andet fællesskab, sådan rent blive socialt handicappet, men det behøver ikke være en fritidsaktivitet (Bilag 5, s. 7).

Lauras udtalelse om at deltage i ‘et eller andet’ indikerer, at hun reproducerer en lignende diskurs som Line og Tanja, men påpeger at dette bør vælges for ikke at ekskludere barnet fra fællesskabet. Derigennem synliggøres det, at fritidsaktiviteter kan betragtes som en form for styringsteknologi, der regulerer, hvornår man er inkluderet eller ekskluderet, hvilket kan skabe en forståelse af, at børn uden fritidsaktiviteter afviger fra normen. På trods af dette giver Laura udtryk for: “(…) jeg tror jo overhovedet ikke fritidsaktiviteter er skelsættende for noget som helst, jeg tror det er en fed cherry-on-the-top, men dét er dét” (Bilag 5, s. 14). Laura skaber således et modsætningsforhold i sin italesættelse af fritidsaktiviteter, da hun både ser fritidsaktiviteterne som afgørende for inklusion og som et selvvalgt tillæg.

På samme vis som Laura reflekterer Camilla ligeledes over årsagen til, hvorfor forældre synes at reproducere denne diskurs:

“Jeg tror at hvis de havde været yngre og var stoppet så tror jeg måske at jeg havde haft en anden forventning om det, men det er også svært at sige hvad det er, om det er en blanding af at man gerne vil have at de bevæger sig, at man gerne vil have at de har fællesskaber, at man gerne vil have de får erfaringer og oplevelser med noget andet end skole, det er nok lidt en cocktail” (Bilag 6, s. 23).

Camilla italesætter, at hun har en forventning til, at hendes to døtre deltager i fritidsaktiviteter, særligt da de var yngre. Denne del af citatet kan dermed synliggøre den normative forståelse af fritidsaktiviteter, som fremanalyseret ovenfor, hvor det, med afsæt i Foucault, kan bidrage til en forståelse af fritidsaktiviteter som en form for styringsteknologi. For Camilla peger hun på en

‘cocktail’ af forskellige faktorer, der har indflydelse på denne diskurs, hvilket kan synliggøre, at der eksisterer mange forskellige forhold, som har indflydelse på denne beslutning. Et aspekt som Akselvoll ligeledes belyser, er et af de centrale vilkår i det senmoderne forældreskab (se afsnit 2.3).

Gennem de ovenstående udtalelser fra både Line, Tanja, Laura og Camilla har det været tydeligt, at der konstrueres og reproduceres en definition og forståelse af fritidsaktiviteter, som noget børn forventes at deltage i, mens der eksisterer diskurser om, hvilke aktiviteter der opfattes som ‘rigtige’ og ‘passende’. Dette påvirker måden, hvorpå forældreskabet forvaltes. På tværs af materialet har vi i forlængelse heraf identificeret en tendens til at forstå fritidsaktiviteter, som en udvidelse af velfærdsstaten eller en delvis erstatning af velfærdsstaten. Dette kommer blandt andet til udtryk hos Ellen, der deler sin oplevelse med underviseren til sin datters dans:

“Jeg synes at hende som der underviser har en målgruppe der går fra 2 til 6 år og hun kommer ind med kaffe og stiller den ved siden af børnene, hun er ikke så velfunderet pædagogisk, ligesom man kan mærke at der er nogle af børnene hun favoriserer, det kan godt være lidt hårdt *nå, men skal jeg italesætte det eller skal jeg ikke italesætte det (...)*” (Bilag 10, s. 3). (...)” (Bilag 10, s. 3).

I citatet giver Ellen udtryk for, at underviseren mangler pædagogiske færdigheder og favoriserer børnene, hvilket giver anledning til at diskutere behovet for at italesætte det overfor underviseren. Derigennem tolker vi, at der skabes og synliggøres en forståelse af og forventning om, at undervisere i fritidsaktiviteter skal besidde sådanne pædagogiske færdigheder. Dette behov for pædagogiske færdigheder kan synes at være i overensstemmelse med de forventninger og krav, der stilles offentlige velfærdsinstitutioner som forskellige dagtilbud. Ellens udtalelse kan dermed være et udtryk for en forståelse af fritidsaktiviteter som en udvidet del af velfærdsstaten, hvor det forventes, at fritidsaktiviteter tilbyder den form for pædagogiske færdigheder.

Denne pointe synes Ellen at understrege i følgende citat, hvor hun fortæller om en ændring i skolens rolle, som medfører krav og forventninger til hende:

“Jeg tænker at skolen har haft rigtig meget over på sig og det har den ikke mere, det gradvist udliciteres til at det skal være forældrenes rolle og det er også fint nok for mit

vedkommende, men jeg kan nogle gange tænke over dem, som ikke har ressourcerne til det (...) Men ja, så det der med at de her kompetencer skal jeg helt klart tilegne dem, sådan noget som, det der med at lytte (...) og modtage en besked, hvis de ikke bliver gode til det i børnehaven, fordi de sidder med 24 børn, så er det et ansvar jeg har, fordi hun skal jo fungere til [det]” (Bilag 10, s. 13).

Ellen italesætter her, at skolen har udliciteret forskellige opgaver til forældrene, og peger i den forbindelse på, at det eksempelvis er hendes rolle at lære børnene at lytte og modtage beskeder, fordi det ikke er muligt i en børnehave med 24 andre børn. Dette kan dermed være et udtryk for, at skolen tidligere har påtaget sig at tilegne børn denne slags kompetencer, men at det i dag er udfordrende grundet det høje antal børn, og de derfor i stedet udliciterer sådanne opgaver tilbage til forældrene. Derigennem kan vi argumentere for, at der konstrueres en forståelse af, at forældre må påtage sig denne opgave som et alternativ til velfærdsstatslige ydelser for at sikre deres børns udvikling. Ellens udtalelse kan dermed være et udtryk for, at der er sket en ændring i samfundet, hvor velfærdsstatslige ydelser i dag i højere grad udliciteres til civilsamfundets institutioner, såsom fritidsaktiviteter og forældre. Dette stemmer dermed i høj grad overens med den senmoderne udvikling, som vi beskrev i introduktionen til genstandsfeltet (se kapitel 2.1). Endvidere kan det tolkes, at Ellen gennem udtalelsen peger på, at denne ændring resulterer i en opdeling mellem de forældre, som har ressourcer, og de forældre, som ikke har ressourcer. Et lignende resultat af udfordringerne i skolen peger Camilla på i fokusgruppeinterviewet med Signe, hvor hun fortæller om, hvordan der skabes et A-hold og et B-hold:

“(…) der er en kæmpe udfordring i skolerne (...) der er mange i København der søger mod de private skoler, det er de ressourcestærke forældre der kan få dem derhen, det er også de ressourcestærke forældre der kan få dem til fritidsaktiviteter, så der bliver jo også lidt et A- og et B-hold i det her, og det synes jeg også er lidt trist. I virkeligheden kan man jo sige, en god dynamisk skole har jo også plads til at nogle af de ting man også får med sig fra fritidsaktiviteter faktisk foregår inden for det fællesskab man er i, i skolen. Det er bare ikke sikkert at du er så heldig der hvor du går i skole” (Bilag 6, s. 28-29).

Camilla giver udtryk for, at skolen er udfordret, hvilket resulterer i opdelingen i et A- og B-hold, hvor A-holdet, med afsæt i Foucault, kan tolkes som en repræsentation for det ønskværdige, hvorimod B-holdet kan anses som afvigende. Dette skaber en ulighed, hvor privilegerede forældre anses for at have adgang til flere muligheder end andre, hvilket kan tolkes som en form for magtrelation, der skaber spaltning i forældreskabet ved at definere et A- og et B-hold. Udviklingen stiller, ud fra Denciks forståelse af familien i velfærdsstatens forandring, nye funktionskrav til familien og forældreskabet, hvor familien som institution må løse udfordringer tidligere løftet af velfærdsstaten (se afsnit 2.3). Dette understreges ligeledes gennem den sidste del af citatet, hvor Camilla pointerer, at held er afgørende for at få adgang til skoler, der kan tilbyde de forventede velfærdsstatslige ydelser. Camilla peger i stedet på, at disse er at finde i fritidsaktiviteter, men burde være at finde i skolen. Derigennem kan det synliggøres, hvordan børns fritidsaktiviteter befinder sig i krydsfeltet mellem civilsamfundet og velfærdsstatslige ydelser, hvilket kan medføre særlige forventninger til og fra fritidsaktiviteter.

6.2.2 Forventninger til og fra fritidsaktiviteter

Disse forventninger til og fra fritidsaktiviteter finder vi gentagne gange i det empiriske materiale. Camilla udtrykker det eksempelvis gennem følgende: "(...) jeg tror man forventer meget af dem der er dernede, men de giver måske også nogle forventninger den anden vej (...)" (Bilag 6, s. 15). Selvom Camilla ikke eksplicit definerer, hvad der menes med "forventninger", er der en implicit forståelse, der ligner den, som Ellen tidligere beskrev om de pædagogiske forventninger til hendes datters danseunderviser. Dette tolker vi med udgangspunkt i Camillas udtalelse senere i fokusgruppeinterviewet, hvor hun eksemplificerer hendes forventninger:

"Men som vi startede med at snakke om, så har jeg nogle ret store forventninger til at de kan håndtere også hvis der opstår konflikter og at der ikke skal foregå mobning på holdet, så jeg har jo på den måde nogle forventninger til et fritidstilbud, som jeg også har til skolen (Bilag 6, s. 32).

Camilla udtrykker her en forventning til trænerne om håndtering af konflikter og afværgelse af mobning på holdet, hvilket kan afspejle velfærdsstatslige forventninger (se afsnit 2.2). Vi tolker dermed, at Camilla trækker på en diskursiv forståelse af fritidsaktiviteter, hvor det udover selve

aktiviteten indebærer særlige former for ansvar og forpligtelser til trænerne, som ligner dem i velfærdsstaten.

På samme tid fortæller Camilla, hvordan der, i hendes døtres håndboldklub, er skabt en kultur, som medfører særlige forventninger til hende, som hun ikke nødvendigvis kan genkende sig selv i:

“Måske særligt reagerer jeg på det der med at man fandme nærmest ikke kan være, hvis man ikke er lige så engageret i håndbold som de andre [forældre] er dernede (...) Jeg synes det bliver for meget (..) men at man ikke som forældre kan stå lidt derude og sige *jaja I have been here*, men jeg har også måske brug for at være en helt almindelig forældre der kommer hver 7. gang nu, altså. Der synes jeg virkelig der er noget kultur nede ved os der er svær, nærmest på den baggrund kunne jeg have lyst til at hun ikke gad mere” (Bilag 6, s. 30).

Som ovenstående udtalelse eksemplificerer, oplever Camilla, at der eksisterer pres og forventninger til hende som forælder i forhold til at være lige så engageret i håndbold som de andre forældre. Denne kultur medfører, at Camilla føler sig begrænset, idet hun ikke finder det meningsfuldt at være lige så engageret og deltage lige så regelmæssigt som de andre forældre. Citatet kan dermed være et udtryk for, at der i denne håndboldklub er skabt en kultur, hvor ‘normen’ er at være engageret, hvorfor der skabes en forventning om, at forældre skal leve op til disse normative forventninger. Denne ‘norm’ synes ligeledes at eksistere i rapporten “Forældreperspektiv på børns fritidsaktiviteter” (2021), hvor der fremhæves at “85% af forældrene er meget engageret eller rimeligt engageret i barnets fritidsaktiviteter” (FDF, 2021, s. 20). Camilla påpeger således det normative pres og forventningen om at være en engageret forælder og samtidig udtrykker, at hun ønsker at bryde med denne forventning. Dette tolker vi, med inspiration fra Butler, hvordan forældreskabet og de forventninger Camilla beskriver, kan forstås som en social konstruktion, der opretholdes gennem gentagne handlinger. Camilla forsøger derved at udfordre denne forventning og opfordrer til en større rummelighed, hvor det også anses som passende forældreskab at komme hver 7. gang. At Camilla endvidere italesætter, at hun finder dette normative pres og forventninger begrænsende i en sådan grad, at hun ønsker, at hendes datter mister lysten til at spille håndbold, kan være et udtryk for, at det kan være svært at udfordre og rykke ved normative forventninger, når det ikke anerkendes som

passende. Det får derfor en indflydelse på, hvordan Camilla forvalter sit forældreskab i relation til hendes børns fritidsaktiviteter.

For Laura opleves forventninger fra fritidsaktiviteter som en uundgåelig del af forældreskabet, men samtidig som noget hun selv forsøger at ignorere. Dette kommer til udtryk i følgende, hvor Laura fortæller om, hvordan hun forsøger at navigere i de forventninger, der måtte være fra andre: “(...) jeg er nok også rimelig immun overfor sådan noget [forventninger]. Det betyder ikke så meget for mig, om andre har forventninger til hvad jeg skal gøre” (Bilag 5, s. 7). Laura italesætter her, at hun føler sig immun overfor andres forventninger, og dermed ikke lader sig styre af en frygt om at mislykkes i andres øjne. I forlængelse heraf uddyber Laura, at det “gode forældreskab” for hende indeholder en evne til at navigere i og ignorere de forventninger, der synes at eksistere i forlængelse af de sociale medier:

”Jeg synes bare der ligger enormt mange forventninger som man skal ignorere fuldstændig. Fordi det bliver meget sådan Instagram, hashtag børneværelset, hashtag et eller andet (...) Jeg tror bare man skal ignorere det og så følge det man selv synes virker. Ja, så jeg tror mit bedste råd til det gode forældreskab er at ignorere alle mulige andre” (Bilag 5, s. 10).

I citatet reflekterer Laura over de mange forventninger, der opstår i forbindelse med forældreskab, og hvordan sociale medier bidrager til disse forventninger ved at gøre forældreskabet tilgængeligt for andres bedømmelse. Derigennem kan vi argumentere for, at disse forventninger kan fremstå som en form for styringsteknologi, der kan bidrage til at gøre forældre usikre på deres valg. Dette understreger Laura selv i interviewet, hvor hun udtrykker: “Det tror jeg, man skal passe på og navigere rigtig meget i. Altså man kan lade sig påvirke af rigtig mange ting fordi der er virkelig, virkelig mange holdninger til hvad det rigtige er” (Bilag 5, s. 11). Dette kan, med afsæt i Foucaults begreb om magtrelationer, anses som et udtryk for, at sociale medier former og påvirker forældreskabet i en retning, som Laura ikke nødvendigvis udtrykker enighed i, og derfor opfordrer andre til at ignorere. Ligeledes understreger Laura, at forældreskabet, som Akselvoll belyser, kan gøres på mange forskellige måder, hvorfor der heller ikke synes at eksistere ét defineret sandhedsbærende ideal for forældreskabet (se afsnit 2.3). Ved at Laura udtrykker, at hun selv er immun overfor disse forventninger, tydeliggøres det, at hun forsøger at undgå at lade sig styre af de forventninger, hun oplever, der eksisterer i

forældreskabet og dermed forsøger at skabe anerkendelse for hendes måde at forvalte forældreskabet på.

Denne beskrivelse af at føle sig immun over for andres forventninger er ønskværdigt, men samtidig svær at efterleve. For Signe er dette ligeledes tilfældet, hvor hun fortæller følgende:

“Mmm, jeg ville ønske at jeg kunne sige at jeg helt fuldstændig ligeglad med hvad andre gør, men i virkeligheden tror jeg at mine egne erfaringer med at det er så fedt at have [fritidsaktiviteter] gør at jeg har en eller anden undren over at andre ikke vælger det samme” (Bilag 6, s. 19).

Signe udtrykker her, at hun ville ønske, at hun var ligeglad med andres beslutninger om deres børns tilknytning til fritidsaktiviteter, men hun oplever, at hendes succesoplevelser med fritidsaktiviteter får hende til at ønske det samme for andre. Disse erfaringer skaber samtidig en undren overfor andres måder at forvalte forældreskabet på i relation til børns fritidsaktiviteter.

Som fremanalyseret agerer og forvalter Laura og Signe deres forældreskab forskelligt. Dette til trods for at Signe ønsker at forvalte sit forældreskab på samme måde som Laura. For Tanja bliver denne forskellighed udtrykt gennem forskellige måder at internalisere forventninger på:

“Jeg tror bare vi er styret meget mere af forventninger og alle de der diskurser der er ude i samfundet med igen denne der optimering. Altså du skal have de der børn der er gode til sport og også gode i skolen og spiser det rigtige og har nogle venner også (...) Altså jeg syntes der er sådan et kæmpe usynligt pres på alle mulige fronter som vi selv er med til at internalisere og holde i live” (Bilag 11, s. 21).

Tanja italesætter her, hvordan der som følge af de mange forventninger og diskurser i samfundet skabes et pres på forældre. Endvidere påpeger Tanja, at der eksisterer en diskurs om optimering, hvor børn forventes at være gode til både sport, skole og socialisering. Dette kan, med afsæt i både Foucault og Butler, således antyde, at Tanja trækker på en forståelse af, at der eksisterer bestemte normer for, hvordan børn skal opføre sig og præstere, som internaliseres i samfundet og hos forældrene gennem gentagne handlinger. Magten udspiller sig dermed gennem forældrenes egne handlinger, praksisser

og relationer og kommer således nedefra som i tråd med Foucaults beskrivelse (se afsnit 4.1.1). Endvidere ses det gennem ovenstående citat, hvordan Tanja opfatter forventninger og diskurser som en form for styringsteknologi, der påvirker forældres måde at forvalte sit forældreskab på. Dette kan dermed ses som et forsøg på at forme sig selv og opfylde samfundets forventninger gennem selvteknologier.

Som indledningsvist beskrevet i dette afsnit har informanternes forskellige forståelser og definitioner af fritidsaktiviteter en betydning for de gensidige forventninger, som de oplever, at der forekommer i forbindelse med deres børns fritidsaktiviteter. For Camilla er det især høje forventninger til børnenes fritidsaktiviteter, der er gennemgående, hvilket ligeledes er tilfældet hos Signe:

Camilla: “Men jeg kan bare godt se at jeg pådutter dem at varetage det på en anden måde end jeg måske tænker, det blev varetaget da jeg var barn”.

Signe: “Jaja helt klart. Vi har meget højere forventninger”.

Camilla: (afbryder) “Ja, det tror jeg vi har. Det er jo på godt og ondt.

(Bilag 6, s. 32).

Camilla og Signe italesætter her, at deres erfaringer fra de var børn til i dag påvirker deres forestillinger om forventninger til fritidsaktiviteter. Et tema vi finder gennemgående for flere af informanternes forståelse af og perspektiv på deres børns fritidsaktiviteter. Line fortæller eksempelvis:

“Altså jeg tror øhm dengang jeg selv gik til sport, der var det måske én ting man gik til også var det dét man gik op og i brugte sin tid på. Hvor i dag føler jeg at børn de skal spejder, fordi det er noget socialt, musik, så er der noget byg viden på, så er der sportsdelen, så mange børn de går jo til mindst 3 forskellige ting som okkuperer hele deres sociale liv (...)” (Bilag 4, s. 7).

Line påpeger her, at der er en tendens til, at børn i dag deltager i flere aktiviteter, end da hun selv var barn, hvilket resulterer i at fritidsaktiviteterne bliver styrende for hele børnenes sociale liv. Den udvikling, som Line beskriver, kan i høj grad relateres den senmoderne udvikling, som vi tidligere har beskrevet, hvor civilsamfundet og fritidsaktiviteterne er nødt til at udgøre en større rolle i

børnenes liv, da de skal løfte flere af de sociale opgaver, som velfærdsstaten ikke kan magte (se afsnit 2.1,2.2). På samme måde fortæller Laura om, hvordan hun har betragtet en ændring, fra da hun var barn og til i dag:

”Altså jeg tænker at der er mere forældreindblanding nu end der var dengang (...) altså mine forældre havde intet med det at gøre, de betalte én gang om måneden. Jeg kan jo se, altså jeg går stadig til ridning, og nu kan jeg jo se at forældrene er med og nærmest står med i stalden og sadler op (...) så jeg tror at forældreindblanding er den største del der har forandret sig” (Bilag 5, s. 4).

For Laura er det især forældreindblanding, der har ændret sig, hvor hun beskriver en betydelig større forældreindblanding i dag end tidligere. Den øgede forældreindblanding kan tolkes som mere end blot et tegn på de stigende krav og forventninger til civilsamfundet. Det kan ligeledes være et udtryk for overgangen til det grænseløse forældreskab, hvor forældre skaber sig selv gennem deres børn, og hvor børns interesser skal understøttes af forældrene (se afsnit 2.3). Således tydeliggør informanternes fortællinger ikke blot en udvikling indenfor fritidsaktiviteterne, men ligeledes en udvikling indenfor forældreskabet, hvor forældrene synes at være mere involveret i børnenes fritid.

Som tidligere fremanalyseret er informanternes fortællinger om deres børn fritidsaktiviteter et udtryk for en konstrueret normativitet, hvorigennem det tydeliggøres, at de finder det selvfølgeligt, at deres børn deltager i fritidsaktiviteter. En lignende tendens synes at skabes og reproduceres i Celinas erfaringer om fritidsaktiviteter:

“Jeg erindrer i hvert fald bare ikke, fra da jeg var barn, at der var nogen der ikke gik til en fritidsaktivitet, altså alle gik til en eller anden form for sport, så der var slet ikke spørgsmålstejn ved om man skulle eller ej” (Bilag 11, s. 7).

Modsat Line og Laura fortæller Celina ikke om nogen markant udvikling i hendes oplevelse af fritidsaktiviteterne og påpeger, at der dengang hun var barn ikke blev sat spørgsmålstejn ved børns deltagelse i en fritidsaktivitet. Erindringen om fritidsaktiviteter som en selvfølgelighed trækker hun på i sin samtidige forståelse af fritidsaktiviteterne og indlejres dermed i diskursen om fritidsaktiviteter.

6.2.3 Opsamling

I dette afsnit af analysen har vi undersøgt informanternes opfattelser af børns fritidsaktiviteter, særligt med henblik på, hvordan det afspejler governmentality, herunder styringsteknologier. Disse teknologier har til hensigt at forme og påvirke forældrenes forvaltning af forældreskabet i overensstemmelse med dominerende diskurser. Vi har gennem ovenstående identificeret, hvordan informanternes fortællinger kan synliggøre dominerende diskurser, hvor visse aktiviteter betragtes som mere passende og acceptable end andre med særligt fokus på bevægelse. Desuden har vi set, hvordan der, gennem informanternes opfattelse af fritidsaktiviteter som en selvfølgelighed, synliggøres en regulering af, hvem der betragtes som inkluderet og ekskluderet og dermed som indenfor normen eller som afvigende. Endvidere har vi gennem denne analyse fremanalyseret en opfattelse af fritidsaktiviteter som en udvidelse eller erstatning af velfærdsstaten, hvilket skaber særlige forventninger til fritidsaktiviteterne. Disse forventninger har ligeledes en indflydelse på forældrene, hvilket viser at forældreskab er en social konstruktion, der opretholdes gennem gentagne handlinger.

I dette analyseafsnit har vi således undersøgt informanternes opfattelse af børns fritidsaktiviteter samt variationer af, hvordan informanterne forvalter deres forældreskab i forhold til forventninger. Dertil er det også blevet tydeligt, at informanternes forståelser af forventninger er baseret på deres egne erfaringer, hvorigennem der synliggøres ændringer i forhold til deltagelse i flere aktiviteter, mere forældreindblanding og en opfattelse af fritidsaktiviteter som en selvfølgelighed.

6.3 Diskursive forestillinger om forældretyper

I det følgende analyseafsnit vil vi undersøge, hvilke diskursive forestillinger om forældretyper, som informanterne konstruerer og reproducerer gennem deres fortællinger. På tværs af materialet har vi identificeret et behov for at tale om 'de andre' forældre, for derigennem at skabe anerkendelse i deres egen måde at forvalte forældreskabet på. Vi undersøger dermed, hvordan der gennem informanternes fremstilling af disse forældretyper synliggøres en sammenhæng til deres italesættelse af deres egen måde at forvalte forældreskabet på.

6.3.1 Overskudsforælderen vs. underskudsforælderen

En af forældretyperne, som vi har identificeret gennem interviewene, omtaler vi som overskudsforælderen. Dette udtryk refererer til en specifik type forælder, der synes at besidde et øget overskud og en særlig evne til at nå alle de opgaver, der følger med forælderrollen. I relation til denne type af forældre konstrueres der ligeledes en type af forældre, som ikke besidder samme overskud og evne til at nå samme opgaver. Denne type vil vi i det følgende omtale som underskudsforælderen. Disse to typer af forældre er dermed et udtryk for, at der gennem samfundet skabes normer og sociale regler for, hvad der betragtes som det 'normale' eller 'acceptable', og der i forlængelse heraf konstrueres en kategori om dem, der bryder med disse forældretyper. Dette eksemplificerer Celina i fokusgruppeinterviewet mellem hende og Tanja:

”Altså jeg synes at når man har børn der er så små som mit er, så er der to forældre: der er dem der synes at børn skal gå til fritidsaktiviteter, man tager i zoologisk have i weekenderne og Statens Museum For Kunst (...) og så er der den anden forælder som måske synes at tingene er lidt mere op ad bakke og logistik fylder mere (...) de kan slet ikke holde ud at høre at man både var i zoologisk have og hjemme og besøge bedsteforældrene på samme dag fordi det kan de slet ikke rumme” (Bilag 11, s. 9).

Celina fremstiller således to forskellige typer af forældre: overskudsforældre, der formår at finde plads til fritidsaktiviteter, weekendture og udflugter samt underskudsforældre, som ikke kan 'holde ud at høre' om overskudsforældrene, fordi det 'kan de slet ikke rumme'. Det der adskiller de to typer, ifølge Celina, er niveauet af overskud. Dette eksemplificerer Celina ligeledes senere i fokusgruppeinterviewet:

”(...) *ej I er så overskudsagtige*, det hører jeg tit i forhold til mig og Mark, i forhold til at Konrad han går til en fritidsaktivitet og at vi laver mange ting, altså jeg synes det er røvkedeligt bare at sidde derhjemme (...) og det bliver også sådan gjort til (...) sådan en lidt negativ ting eller sådan *skal I ikke bare blive derhjemme og slappe lidt af?*” (Bilag 11, s. 24).

I citatet reproducerer Celina den diskursive forestilling af overskudsforælderen, som fremanalyseret ovenfor og fortæller samtidig, at hun oplever en "negativ" italesættelse i forhold til denne type

overskudsforælder. Celina fortæller, at forældre ofte refererer til hende og hendes kæreste, Mark, som værende de 'overskudsagtige', idet de ikke sidder derhjemme, men deltager i mange aktiviteter omkring deres søn Konrad. Celina føler, at denne opfattelse af overskudsforælderen kan blive brugt 'negativt', samt at der fra andre kan være en implicit forventning om, at de skal tage det mere roligt derhjemme.

Ved at italesætte sig selv som en forælder, der ikke kan blive hjemme, men søger at komme ud og lave ting med sin søn, tilslutter hun sig gruppen af overskudsforældre. Selvom det ikke bliver eksplicit udtrykt, tolker vi, at der er forskellige værdisæt knyttet til de to forskellige fremstillinger. Celina bidrager derfor til at opretholde og forstærke den diskursive opdeling mellem overskuds- og underskudsforælderen. Overskudsforælderen bliver dermed, med afsæt i Foucault, konstrueret som den 'rigtige' måde at være forældre på, mens de andre forældre bliver placeret som afvigende eller mangelfulde. Dette kan derfor bidrage til at skabe nogle normer for det 'rigtige' forældreskab, som forældrene dermed kan føle sig presset til at efterleve. Underskudsforælderen, som Celina omtaler, ses ligeledes i fokusgruppeinterviewet, hvor Tanja fortæller:

”Jeg kender også bare nogle mennesker, der bare ikke kan tage sig sammen. Altså de kan simpelthen ikke tage sig sammen. Og de vil jo gerne, men de kan bare ikke. Så dem må man også respektere, at det bare ikke er alle der bare kan det der” (Bilag 11, s. 23).

Selvom Tanja anerkender, at manglende overskud ikke er selvforskyldt og derfor fortjener respekt, fremstiller hun stadig en tydelig opdeling. Det er her ligeledes overskuddet eller manglen på samme, der skaber en skelnen mellem de to typer forældre. Tanja placerer sig selv implicit i kategorien af overskudsforældre ved at distancere sig sprogligt fra underskudsforældrene. Både Celina og Tanja konstruerer denne opdeling af forældretyper, hvor overskuddet bliver en afgørende faktor. Samtidig med dette italesætter Celina, at hendes måde at forvalte forældreskabet på ligeledes er bestemt af hendes situation som studerende:

”Jeg har jo været så privilegeret at være studerende stort set hele Konrads liv, så jeg har jo haft mulighed for at lade ham være kort tid i vuggestue, så han ikke, jeg føler i

hvert fald ikke at han har fået lige så meget stimuli som måske børn der er der i mange flere timer” (Bilag 11, s. 2-3).

I dette citat italesætter Celina hendes privilegerede situation som studerende, der giver hende fleksibilitet til at have Konrad i vuggestue i kortere tid. Hun udtrykker samtidig, at Konrad ikke får den samme mængde stimuli sammenlignet med andre børn, der tilbringer flere timer i vuggestuen. Det kan derfor tolkes, at Celina, grundet hendes privilegerede position, har haft mulighed for at bruge mere tid sammen med Konrad og give den, fra hendes udgangspunkt, ‘rette’ mængde stimuli. Celina antyder dermed, at hun er den bedste til at stimulere sit barn og ikke de fagprofessionelle i vuggestuen. Det kan derfor implicit lægge et pres på de forældre, der er på arbejdsmarkedet og ikke har samme muligheder, hvilket virker paradoksalt, idet vuggestuen, som institution, er skabt med formålet om at passe på børn og give dem den ‘rette’ mængde stimuli. Celinas udtalelse kan således være et udtryk for en fordømmelse af andre forældre, som lader deres børn være længere tid i vuggestue. En pointe hun udtrykker i interviewet, hvor hun, i fortællingen om en samtale hun havde med sin veninde, konstruerer en sammenhæng mellem børns antal timer i vuggestuen og det dårlige forældreskab: “jeg sagde (...) *jeg syntes Wilhelm er for meget i institution, det er der slet ikke nogen grund til (...)* der blev jeg faktisk sådan lidt, det synes jeg er dårligt forældreskab (...)” (Bilag 11, s. 25). Således sætter Celina et normativt lighedstegn mellem det gode forældreskab og antal timer ens børn er i vuggestue, hvilket medfører, at hun italesætter det overfor sin veninde.

Når Celina beskriver sig selv som en overskudsforælder, kan det være et udtryk for en konsekvens af hendes privilegerede position, der giver hende en udvidet frihed til at skabe oplevelser for sin søn gennem fritidsaktiviteter, udflugter og lignende. Hvis det dermed er friheden og ikke nødvendigvis overskuddet, der er den afgørende faktor, kan det virke misvisende at italesætte overskuddet som en kategoriserende funktion, hvilket Celina gentagne gange gør gennem interviewet. Trods overskuddet bliver fremstillet som den afgørende faktor, påpeger Celina selv, at der er andre faktorer, der spiller ind i forvaltningen af forældreskabet, som ikke bliver repræsenteret i de diskursive forestillinger om forældrene. Det kan derfor tolkes som misvisende at opdele forældre i overskudsforældre og underskudsforældre, hvis der er andre faktorer, der påvirker, om forældre tilmelder deres børn fritidsaktiviteter eller tager på udflugter i weekenderne, som Celina nævner som et eksempel.

I forlængelse af den fremanalyserede diskursive forestilling om overskudsforælderen og underskudsforælderen hos Celina og Tanja, italesætter Camilla en lignende forståelse i fokusgruppeinterviewet med hende og Signe:

”Jeg kunne godt forestille mig at det havde en klassemæssig slagside. Fordi jeg har i hvert fald selv nogle fordomme om at børn der ikke går til noget ikke gør det fordi deres forældre enten ikke har overskud til at hjælpe dem hen i klubberne (...) og det har jeg også set rigtig meget som lærer, eller at de ikke har penge” (Bilag 6, s. 20).

Camilla fortæller dermed også om et afgørende overskud hos forældre i forhold til børns mulighed for at deltage i fritidsaktiviteter. Camilla adskiller sig fra Celina ved ikke alene at betragte overskuddet som den determinerende faktor, men ser det som et led i en klassemæssig slagside, hvor manglende overskud kan være et resultat af lavere sociale samfundsklasser. Mens Tanja og Celina synes at sammenkæde mængden af aktiviteter med overskud, tegner Camilla et billede af, hvordan social klasse kan spille en væsentlig rolle. Signe kommer dog i samme interview med følgende svar til Camillas udsagn:

”Altså jeg ved at der er nogle undersøgelser der siger nogle af de ting du siger der, men jeg tror ikke det er den tanke jeg har, for det jeg ser, er nogle af de forældre som vægter noget andet og har en helt anden livsform end vi havde hjemme hos os (...) Men mine forældre var ikke ressourcestærke da jeg var barn, har aldrig fået råd til noget, men jeg har alligevel altid gået til noget, så det er måske derfor jeg sidder med et andet billede på det” (Bilag 6, s. 20).

I citatet deler Signe ikke den samme forståelse af, at socialklasse er den afgørende faktor for overskuddet. Til trods for at Signe ikke eksplicit adresserer overskudsforælderen, fortæller hun, at det i hendes barndom ikke var manglende ressourcer eller klasse, der forhindrede dem i at deltage i fritidsaktiviteter. Begge fortællinger viser, hvordan informanternes egne erfaringer påvirker deres fremstilling af forældrene, hvor Camillas erfaringer som lærer skaber forestillinger omkring social klasse og overskud, mens Signe bruger sine barndomserfaringer til at modsige sig denne sammenhæng. Det er i høj grad den samme diskursive tendens i fokusgruppeinterviewet med Celina

og Tanja, hvor begge trækker på forskellige erfaringer i deres forståelse af forældre med og uden overskud.

I den fremanlyserede fortælling om overskudsforælderen og underskudsforælderen har vi identificeret en række diskursive konstruktioner relateret til forældreskab. Tanja og Celina samt Camilla og Signe synes alle at identificere sig selv som overskudsforældre, mens de i modsætning hertil konstruerer en type af forældre, som vi omtaler underskudsforælderen. I denne fremstilling af underskudsforælderen har vi fremanlyseret, hvordan informanterne trækker på forskellige forståelser af, hvorfor underskudsforælderen ikke har det samme overskud som overskudsforælderen. Vi kan dermed argumentere for, at disse mangfoldige forklaringer udtrykker en diskursiv kamp i konstruktionen af overskudsforælderen og underskudsforælderen.

Med inspiration fra Foucault er det netop gennem diskursen, at magt og viden mødes og herigennem skaber forståelser af omverden (se afsnit 4.1.1). Dette synes at komme til udtryk gennem fokusgruppeinterviewene, hvor der er en kollektiv anerkendelse af overskudsforælderen, men en kamp om at definere årsagen til overskuddet eller manglen derpå. Dette eksemplificeres tydeligt i Camilla og Signes interview, hvor de begge trækker på egne erfaringer i fortællingen om forældre med manglende overskud. Til trods for at de to er uenige, er der en stille accept af overskudsforælderen og dens modpart samt det tilhørende værdisæt. Denne accept, gennem det usagte, kan være et udtryk for, at diskursen, som en reguleret samtaleprocedure, ikke blot opretholder magt gennem det sagte, men også det usagte (se afsnit 4.1.4). Uanset hvilke sammenhænge, der ligger bag overskudsforælderen og underskudsforælderen, er det overskudsforælderen, der fremstår som den efterstræbelige forældretype.

6.3.2 Jyde- og fynboforælderen

Hvor den forrige forældretype konstrueres ved en diskursiv forestilling af forældre på baggrund af deres ageren, kan denne forældretype siges at konstrueres ved en forestilling om forældreskabet på baggrund af geografiske og demografiske forhold. Som vist i præsentationen af informanterne bor informanterne alle i København og omegn (se afsnit 6.1), hvilket gentagende gange bliver tydeligt i deres måde at italesætte demografiske forhold i relation til forældreskabet. Dette kommer til udtryk i følgende, hvor Line fremhæver forskellene mellem at bo i byen og på landet:

”Så jeg tror også der er stor forskel på om man bor i byen og har midlerne og mulighederne eller om man bor på landet og det er dén mulighed man har. Altså det er også tit de bedste håndboldspillere der kommer fra en eller anden snotby i Jylland” (Bilag 4, s. 11).

I citatet italesætter Line, at de bedste håndboldspillere ofte kommer fra mindre byer i Jylland og peger på, at dette skyldes deres begrænsede muligheder. Heri udtrykkes der implicit en forståelse af, at når der alene findes én mulighed, så dyrkes denne i en sådan grad, at de bliver de bedste i landet. Dette kan, ifølge Butler, være en kulturel konstruktion, der bidrager til at forme og fastholde bestemte sociale og geografiske praksisser.

Denne diskurs om jyd- og fynboforælderen er gennemgående i det empiriske materiale, hvor der blandt informanterne findes bestemte forståelser om forældre herfra. Camilla italesætter ligeledes de demografiske forhold og hendes oplevelser med jydeforældrene:

”samtidig er vi lidt i Storkøbenhavn og en gang imellem smider vi dem også bare af nede ved hallen også kører vi igen fordi vi skal hjem og et eller andet og hvor jeg i hvert fald har oplevet nogle gange når vi har været med håndbold i Jylland eller nogle andre steder, så står de der jo hele familien, altså tante og onkler, der er ikke nogen der går vel, alle er der fra 8 til 18, og første gang, kan jeg huske, var sådan lidt *shiiiiit, gør vi det godt nok?*” (Bilag 6, s. 5).

Camilla skitserer her distinktionen mellem københavnske forældre, som hun selv identificerer sig med, der smider børnene af nede ved hallen og kører igen, i modsætning til jyske forældre, hvor hele familien er til stede og viser stort nærvær. Camilla italesætter tydeligt kontrasten mellem de to forældretyper, som er baseret på en forståelse af demografiske forhold. Samtidig udtrykker Camilla en følelse af usikkerhed omkring sit eget forældreskab ved mødet med disse forældre, da hendes eget engagement i barnets fritidsaktivitet står i skarp kontrast hertil. Camilla fortæller senere i interviewet:

”(…) jeg synes min familie har bakket enormt meget op i at de har spillet håndbold og de har også været der begge bedsteforældre, men altså lidt sjovt og det er ikke for at

shame Jylland og Fyn, men jeg oplevede en lidt stor forskel. At ja, der er måske også et eller andet med, hvad der binder sammen” (Bilag 6, s. 19).

Selvom Camilla tidligere udtrykte en følelse af usikkerhed omkring sit eget engagement i børnenes aktiviteter og sit forældreskab, forsøger hun nu at retfærdiggøre sig selv ved at italesætte de demografiske forhold. Som Line ligeledes beskrev, så bliver børnenes aktiviteter et omdrejningspunkt for familier i Jylland og på Fyn, da der ikke er mange andre muligheder. Således bliver Camillas egen forforståelse integreret i hendes fremstilling af forældre fra Jylland og det er netop denne diskursive forestilling, der adskiller hende fra forældre fra Jylland og Fyn, da hun udtrykker, at der er forskel i det, der udgør ‘hvad der binder sammen’. Camilla laver dermed en sammenligning mellem eget forældreskab og jyde- og fynboforælderen ved at vurdere engagement i børns fritidsaktiviteter. Dog bliver de demografiske forhold en afgørende faktor i sammenligningen, hvor hun nedprioriterer jyde- og fynboforældrenes status som et diskursivt udtryk for hendes forforståelser om ‘de andre’.

Denne forestilling om jyde- og fynboforælderen møder vi gentagne gange i det empiriske materiale, hvor de placeres uden for kategori på baggrund af demografiske forhold. Der konstrueres dermed en diskurs om disse forældre, som værende overengagerede i deres børns fritidsaktiviteter, da de ikke har andre ting at tage sig til. Denne konstruktion fungerer ofte som en selvfortalt undskyldning for at være mindre engageret i sine børns fritidsaktiviteter, ligesom Camilla gav udtryk for. Dette står i kontrast til forældrenes opfattelse af sig selv som overskudsforældre, da de bliver konfronteret med en anden type forældre, der synes at have mere overskud og bruger mere tid på deres børn. Med afsæt i Butlers performativitetsbegreb opnår vi dermed forståelse for, hvordan forældre benytter demografiske forhold i forståelsen af det performative forældreskab. En forståelse, der bygger på, at jyde- og fynboforælderen ikke kan sammenlignes med den københavnske.

Denne diskursive forestilling er således en social konstruktion, hvor der, som fremanalyseret, kan være forskellige årsager til, at forældre engagerer sig forskelligt i deres børns fritidsaktiviteter, herunder ressourcer og muligheder. Forældreskabet skal derfor heller ikke udelukkende forstås som en opdeling mellem overskudsforældre og underskudsforældre baseret på geografi eller demografi.

6.3.3 Gør-det-selv-forælderen

Den sidste forældretype, som vi har identificeret og ønsker at undersøge, er gør-det-selv-forælderen. Det er dog vigtigt at bemærke, at gør-det-selv-forælderen ikke nødvendigvis tildeles den positive konnotation, som den umiddelbart kan antyde. Flere af informanterne fremstiller derimod gør-det-selv-forælderen som en forælder, der udelukker sit barn fra fællesskaber med andre børn i troen på, at egne evner kan give den samme oplevelse. Jane italesætter denne forældretype, når vi spørger til, hvilke overvejelser, der kan være forbundet med ikke at tilmelde børn fritidsaktiviteter:

”Der er sådan lidt en tendens til, det er lidt de samme typer som passer børnene selv. Og som ikke synes de skal gå i vuggestue og børnehave og fritidsklub og sådan noget. Fordi der skal være ro på, du ved, de overkomplicerer skolelivet og gør det værre end det er” (Bilag 8, s. 15).

I citatet fremstiller Jane en type af forældre, der foretrækker hjemmeskoling og dermed afholder deres børn fra visse fællesskaber med henblik på at skabe mere ro for barnet. Derigennem tolker vi, at Jane trækker på en diskurs om, at disse institutioner (vuggestue, børnehave og fritidsklub) fremstår som et selvfølgeligt valg for det ‘gode’ børneliv. På samme vis tolker vi, at Jane konstruerer og trækker på en diskurs om, hvordan forældreskabet bør udføres ved at udtrykke, at denne type forældre ‘overkomplicerer skolelivet og gør det værre end det er’. Med afsæt i Foucault fungerer denne diskurs derved som en form for bio-magt, der regulerer og kontrollerer, hvilke handlinger og valg, der anses for ‘rigtige’ og ‘acceptable’ i måden at forvalte sit forældreskab på. Derigennem konstrueres der en forståelse af gør-det-selv-forælderen som en forældretype, der afviger fra normen. Ved at identificere disse typer af forældre, der afviger fra normen, opstår således en disciplinering af forældreren. Med afsæt i Butler er det samtidig et udtryk for, at der bliver opretholdt en normativ opfattelse af forældreskabet, som begrænser forældres muligheder for at være forældre på andre måder. Bio-magten fungerer derfor som en magtform, der kontrollerer gennem praksisser og diskurser, der påvirker forældreperspektivet på børn og deres fritidsaktiviteter. En lignende diskurs synes tydeliggjort af Katinka, da hun bliver stillet det samme spørgsmål som Jane:

”jeg kunne da godt forestille mig at [det er] sådan nogle super individualister eller som synes de ved bedre end samfundet eller kulturen eller hvad skal man sige, måske

nogle af dem som i forvejen måske er lidt dem der melder sig ud af samfundet” (Bilag 9, s. 15).

I citatet udtrykker Katinka ligeledes en forståelse af gør-det-selv-forælderen som den afvigende. Vi finder det bemærkelsesværdigt, at Katinka gentagne gange gennem interviewet synliggør en nedprioritering af sin søns fodbold og fritidsaktiviteter, når hun samtidig udtrykker så skarp en italesættelse af gør-det-selv-forælderen. Dette er ikke blot et udtryk for Katinkas forforståelser, men også for, hvordan den måde hun ønsker at forvalte sit forældreskab på, ikke altid stemmer overens med den dominerende diskurs. Katinka giver udtryk for, at hun ser sig selv som en forælder, der gerne vil lave egne aktiviteter, have børnene med i naturen og italesætter gentagne gange, at hun har svært ved at lade sin søn fortsætte fodboldtræningen, når han tydeligt mistrives (Bilag 9, s. 2,14). Dette stemmer dermed ikke overens med fremstillingen af gør-det-selv-forælderen i citatet, hvor der tydeliggøres en forståelse af den som afvigende. Katinkas italesættelse af sin måde at forvalte sit forældreskab på kan ses som et udtryk for et modsætningsforhold mellem måden, som hun udtrykker et ønske om at forvalte sit forældreskab på, og måden hun, gennem performative handlinger, forvalter sit forældreskab på. Katinka agerer altså på baggrund af samme diskurs, som blev synlig gennem Janes fortælling, trods hun prøver at undgå det. Katinkas valg, af fortsat at have sine sønner tilmeldt en fritidsaktivitet, kan dermed tolkes, som at hun forvalter sit forældreskab i relation til diskursen om det ‘rigtige’ forældreskab, som hun ikke ønsker at føle sig ekskluderet fra.

Med afsæt i den diskurs Jane og Katinka konstruerer og reproducerer gennem deres fortællinger, skabes der således klare normative forståelser om, at det bliver karakteriseret som afvigende ikke at have sine børn tilmeldt en fritidsaktivitet. En lignede forståelse fortæller Camilla om, hvor hun, i modsætning til Jane og Katinka, beskriver en usikkerhed om sit eget forældreskab, særligt med henblik på de mange fritidsaktiviteter som hendes familie har tilvalgt:

”så har jeg faktisk rigtig gode veninder, hvis børn ikke går til så meget, så er det altså også fordi at de måske har en helt masse gang i den derhjemme, altså og mega gode til at spille bold sammen i haven og måske lidt mere slow life og tager perlerne frem og sidde med dem søndag formiddag og det har jeg måske bare ikke gjort. Jeg kan godt have nogle fordomme om forældre hvis børn ikke går til noget, og det har jeg jo et eller andet sted fra” (Bilag 6, s. 20).

Camilla udtrykker her, at hendes veninder, der ikke sender deres børn til fritidsaktiviteter, har en anden måde at forvalte forældreskabet på end hendes egen, og at hun ligeledes har fordomme om disse, som er under indflydelse fra andet sted. Derigennem italesætter Camilla, hvordan hun forstår og forvalter sit eget forældreskab i relation til denne type forældre. Et element hun flere gange vender tilbage til gennem fokusgruppeinterviewet med Signe:

”For helvede, er vi der nu og det er måske konsekvensen er at de har 140 ting, så det bliver nogle gange sådan en *ind i bilen, hen til det, også skal du også til kor, nu skal huske dit svømmetøj, når vi varmer lidt mad fra i går*, så det bliver også sådan noget stress med det” (Bilag 6, s. 33).

På trods af at Camilla og hendes to døtre er flittige brugere af foreningslivet gennem deres tilknytning til håndbold, så antyder hun en fascination af gør-det-selv-forælderen, hvor tanken om et mere ‘slow life’ uden alt den stress, som fritidsaktiviteterne bærer med sig, ikke er en del af hverdagen. Denne gennemgående refleksion over sit eget forældreskab kan antyde en fascination af den diskurs, som hun fremstiller af gør-det-selv-forælderen, og som ikke på samme vis, kan antydes i Jane og Katinkas fremstilling af selvsamme. Der eksisterer således splittelse i dens normative størrelse.

De forskellige forståelser af diskursen om gør-det-selv-forælderen afslører magt- og definitionskampe om den såkaldte gør-det-selv-forælder og de associerede handlinger. Det er bemærkelsesværdigt, at ingen af informanterne selv identificerer sig som gør-det-selv-forælderen, men alligevel har fælles opfattelser af denne forældretype. Jane og Katinka trækker på en forståelse af gør-det-selv-forælderen som afvigende, mens Camilla fremstiller denne type som ønskværdig. Camilla kritiserer derigennem muligvis i højere grad den ‘almene’ forælder, der ikke er opmærksom på de stressende tendenser, som fritidsaktiviteter kan medføre i familien.

Med afsæt i Foucaults magtbegreb kan magten siges at komme nedefra, da forældrene selv italesætter gør-det-selv-forælderen på en bestemt måde, hvor den diskursive fremstilling opretholdes og reproduceres på mikroniveau. Der er interne kampe inden for feltet, hvor forskellige diskurser kæmper om at fremstå som den ‘rigtige’ diskurs. Dette tydeliggøres gennem de uoverensstemmelser, der er blandt forældrene i vurderingen af værdierne og den normative størrelse af gør-det-selv-

forælderen i deres fortællinger. Der fremanalyses dermed i diskursen om gør-det-selv-forælderen en kamp om at definere den 'rigtige' og 'gode' forældretype.

6.3.4 Opsamling

I ovenstående analysedel undersøges en række forskellige diskursive forestillinger om forældreskab: overskudsforælderen, underskudsforælderen, jøde- og fynboforælderen og gør-det-selv-forælderen. Det er gennem analysen blevet tydeligt, at informanterne medkonstruerer diskurser om 'de andre' forældre for at opnå anerkendelse i deres egen måde at forvalte forældreskabet på. Endvidere er det blevet tydeligt, at der, gennemgående i fremstillingen af de forskellige typer forældre, eksisterer flere forskellige forståelser af og holdninger til, hvordan forældreskabet skal gøres, som påvirker informanternes måde at forvalte forældreskabet på i relation til børns fritidsaktiviteter.

I diskursen om overskudsforælderen og underskudsforælderen konstrueres der en forståelse af overskudsforælderen, som værende normen og underskudsforælderen som afvigeren. Denne italesættelse af 'de andre' ses ligeledes gennemgående i diskursen om jøde- og fynboforælderen, men i denne synliggøres der, som et resultat af diskursen, en usikkerhed omkring eget forældreskab. I analysen af gør-det-selv-forælderen ses lignende tendenser, men i denne diskursive forestilling eksisterer der, i modsætning til de andre, en fascination af denne type forældre.

Vi har gennem ovenstående analyse således synliggjort, hvordan informanterne er en del af de dominerende diskurser om det at være en 'god' forælder i relation til engagement i børns fritidsaktiviteter, hvilket reproduceres gennem deres måde at forvalte forældreskabet på og italesætte dette.

6.4 Diskursive forestillinger om forældreskabet

I analysens tredje og sidste afsnit vil vi undersøge, hvordan der gennem informanternes måde at fremstille forældreskabet på i relation til børns fritidsaktiviteter, konstrueres og reproduceres diskursive forestillinger om forældreskabet.

6.4.1 Tidens begrænsninger

Informanternes perspektiver på deres børns fritidsaktiviteter kan forstås og undersøges i relation til en normativ forståelse af tid, som informanterne konstruerer og reproducerer gennem gentagne

italesættelser i interviewene. Med afsæt i Butlers begreb om performativitet kan vi få indsigt i, hvordan forældreskabet skabes og opretholdes gennem gentagne handlinger og udsagn. Dette kommer blandt andet til udtryk i følgende uddrag, hvor Line tydeliggør en begrænsning af sine handlemuligheder:

“Det er pis’ besværligt (...) de fleste aktiviteter [ligger] ret ofte i tidsrummet fra kl. 15-17 (...) og der er jeg på arbejde (...) [så] det er da klart en udfordring og det er jo derfor det bliver en prioritet, at man skal følge ungerne også må man jo arbejde på et andet tidspunkt, fordi det er ... ellers kan det ikke lade sig gøre” (Bilag 4, s. 8).

I uddraget giver Line udtryk for, at hendes børns fritidsaktiviteter typisk ligger i et tidsrum, hvor de fleste mennesker med et 8-16 job ikke kan deltage. For Line er det ikke muligt både at følge sine børn til fritidsaktiviteter og samtidig varetage sit arbejde, hvorfor hun finder det nødvendigt at prioritere sine børns fritidsaktiviteter højere end sit arbejde. Derigennem konstrueres en normativ forståelse af, at forældre forventes at prioritere deres børns fritidsaktiviteter højt og dermed skal finde en måde at få det til at fungere på, selvom det kan være udfordrende og kræve, at man prioriterer anderledes i sin hverdag. Med udgangspunkt i Foucault og hans tanker om magt, viden og diskurs kan dette være et udtryk for, at der i samfundet eksisterer en diskurs om forældres prioritering af tid, som er med til at forme vores forståelse af, hvad der er vigtigt i forhold til at være en ‘god’ forælder. Når Line italesætter at det er udfordrende og besværligt, afspejler det en uoverensstemmelse mellem den måde, Line ønsker at forvalte sit forældreskab på, og den måde hun oplever, at samfundsstrukturen muliggør det. Dette kan derfor tolkes som, at der, i diskursen om forældres prioritering af tid, er konstrueret en ‘rigtig’ og en ‘forkert’ måde at forvalte sit forældreskab på, som Line forvalter sit forældreskab i relation til. Denne normative forståelse af forældreskabet medfører dermed særlige forventninger til forældreskabet, som Line oplever at have svært ved at leve op til.

I fokusgruppeinterviewet med Signe og Camilla, trækker Signe på en lignende diskurs:

“(...) pigerne går til en hulens masse sport, så der er også en masse hverdags logistik i mit liv, ikke så meget alt det sjove fordi det er der ikke plads til, men det kommer der forhåbentlig også på et tidspunkt” (Bilag 6, s. 2).

I denne udtalelse italesætter Signe, at hendes to døtres deltagelse i flere forskellige fritidsaktiviteter medfører en nøje koordinering og hverdagslogistik, der opleves udfordrende for hendes prioritering af egne interesser. På samme vis som Line giver Signe dermed udtryk for, at forældreskabet i relation til børnenes fritidsaktiviteter kræver en opprioritering, hvor egne interesser, arbejde og 'alt det sjove' nedprioriteres. Dette kan dermed være et udtryk for, at der, i denne diskurs om forældreskabet, eksisterer en forståelse af, at det sjove ikke på samme vis er en prioritet, når man har mindre børn. Med afsæt i Butler afspejler dette dermed en særlig praksis, hvor den gode forælder netop er den, der prioriterer børnenes fritidsaktiviteter. Både Line og Signe forvalter dermed deres forældreskab i overensstemmelse med denne forståelse af det 'gode' forældreskab. Dette selvom forståelsen ikke stemmer overens med, hvordan forældreskabet ønskes forvaltes. Dette er, ifølge Foucault, den regulerende og disciplinerede funktion i magtbegrebet, som fungerer i det skjulte og usagte gennem sproget og diskurser (se afsnit 4.1.1,4.1.4). Desuden tolker vi, at når denne forståelse, gennem gentagne handlinger, bliver en del af den måde, som både Line og Signe forvalter deres forældreskab på, kan de bidrage til at fastholde en bestemt opfattelse af forældreskab. Dertil kan denne måde blive svær at gøre op med, fordi denne praksis netop er blevet en del af deres identitet som forældre. Deres måde at forvalte deres forældreskab på er således påvirket af disse diskurser og magtstrukturer, som med afsæt i Foucault, er et udtryk for, at normer og forventninger internaliseres af forældre og dermed kommer til udtryk i deres måde at forvalte forældreskabet på.

I forlængelse af den fremanalyserede forståelse af forældres tid og prioritering, hvorigennem der skabes en særlig forventning til forældrene, opstår der begrænsninger i måden at forvalte sit forældreskab på. Ellen beskriver: "(...) når man har været igennem tirsdag og onsdag så kan man kan ånde lettet ud (...) og tænke nu er vi ikke tvunget til noget, altså sharp, det synes jeg faktisk er rigtig rart" (Bilag 10, s. 8). For Ellen internaliseres diskursen i en sådan udstrækning, at hun oplever fritidsaktiviteter som tvang. Til trods for dette har Ellen tilmeldt begge sine børn til fritidsaktiviteter, siden de blev født. En lignende tendens synes at eksistere hos Tanja, der beskriver, hvordan fritidsaktiviteter skaber splittelse i familien, som ikke synes at stemme overens med Tanjas ønsker:

"Og det kan faktisk også godt splitte i weekenderne, fordi i en årgang så gik Marie jo til badminton (...) og jeg var med Sylvester til fodbold (...) så vi var meget adskilt, så på den måde påvirkede det jo faktisk vores familie" (Bilag 11, s. 19).

Gennem dette citat kan det tolkes, at brugen af ordet 'splitte' kan indikere, at der eksisterer normer og forventninger om, at familien forventes at bruge deres fritid sammen, samt hvordan de skal organisere deres tid. Disse normer om tid og fritid påvirker således familiens dynamik og skaber visse forventninger til familielivet, som Tanja reproducerer ved gentagne handlinger. Dette kan være med afsæt i et ønske om at forvalte sit forældreskab i overensstemmelse med den forventning, der konstrueres i samfundet. Ifølge Foucault er det netop det centrale i den governmentale magt, hvor individers handlinger formes gennem magtteknologier og ved, ligeledes at forbinde sig til individers selvteknologier (se afsnit 4.1.3).

Vi har i interviewguiden formuleret et spørgsmål om, hvorvidt informanterne har oplevet en ændring i måden at tale om fritidsaktiviteter på i samfundet. Informanterne fortæller i den forbindelse, hvordan deres erfaringer fra fortiden kan fortolkes i nutidens praksisser og logikker. Clara beskriver, hvordan hun oplever en forskel i opfattelsen af fritidsaktiviteter, fra da hun var barn til i dag:

“(...) jeg husker det som mere afslappet dengang (...) jeg ville rigtig gerne rigtig mange fritidsaktiviteter fordi jeg synes det var sjovt og der var min mor meget sådan *ej nu slapper du lige af, vi har også nogle dage hvor vi ikke skal lave noget*, hvor jeg [nu] tror (...) at der er mange børn der går til mange ting (...) Det tror jeg måske godt kan være (...) lidt meget tid at bruge på det. Og der er jeg jo sådan lidt ambivalent, for jeg synes jo det er vildt vigtigt (...) Omvendt så kan jeg også godt se at de små på en måde også har brug for at lave ingenting og bare være (...)” (Bilag 7, s. 7).

I citatet fortæller Clara, hvordan hendes opfattelse af fritidsaktiviteter har ændret sig, fra da hun var barn og til i dag, hvor der dengang var mindre fokus på at deltage i mange fritidsaktiviteter. Dertil fortæller Clara, at hendes mor begrænsede mængden af fritidsaktiviteter til trods for, at hun gerne ville gå til flere fritidsaktiviteter. Moderens rolle i citatet antyder vigtigheden af forældrenes rolle i børns tilknytning til valg af fritidsaktiviteter. På trods af sin opfattelse af fritidsaktiviteter som vigtige, er det gennemgående i citatet, hvordan Clara udtrykker en følelse af ambivalens. På den ene side finder Clara det vigtigt at deltage i fritidsaktiviteter, mens hun, på den anden side, mener, at det kan være for meget for børnene, da de har brug for tid til at slappe af. Clara ønsker således både at imødekomme forventninger fra samfundet om børns deltagelse i fritidsaktiviteter og samtidig værdsætte vigtigheden af at slappe af. Citatet kan dermed tolkes som et udtryk for, at Claras handling

er styret af normer om, hvad man som forældre bør gøre. På samme tid oplever Clara dog en ambivalent følelse, som understreger det udfordrende og svære i forældreskabet, hvor der skal navigeres mellem, hvad der konstrueres som passende, og hvad der opleves som vigtigt for familien.

I modsætning til Clara beskriver Signe i fokusgruppeinterviewet med Camilla, hvordan hendes barndom var præget af mange fritidsaktiviteter, som hun fører videre til sine børn:

“(…) jeg kører det samme dårlige mønster, alt for mange timer og alt for mange aktiviteter, jeg lærte ikke af fejlene. Der har jeg også sådan som forældre nogle gange, det ved jeg ikke om du har gjort, stoppet op og tænkt *gad vide om man skulle skæres ned og få lidt mere luft i ens hverdag*, men så synes de stadig bare det er sådan en fed ting (...) Når man først er startet, er det svært at stoppe den der trummerum der kører” (Bilag 6, s. 6).

Signe udtrykker her, at hun gentager de samme mønstre med for mange aktiviteter. Gennem citatet fremgår det, at Signe erkender behovet for en refleksion over, hvorvidt der skal skæres ned for mængden af fritidsaktiviteter for at få mere tid og frihed i hverdagen. Samtidig oplever hun udfordringer ved at ændre disse mønstre, hvortil hun beskriver at føle sig fanget i en ‘trummerum’ af forpligtelser, som fritidsaktiviteter medfører. Dette skal ses som et eksempel på, hvordan Signe forsøger at regulere sin tid og aktiviteter og dermed internaliserer og reproducerer samfundets magtteknologier gennem selvteknologier. Ligeledes kan dette ses som en form for modstand mod de normer og forventninger, der synes at eksistere i forhold til forældreskabet. Dette kan dermed, med afsæt i Butler, være et eksempel på, hvordan hun forsøger at udfordre og redefinere de konventionelle opfattelser af tid og aktivitet, som der italesættes gennem citatet.

På anden vis italesætter Katinka ligeledes en normativ forståelse af fritidsaktiviteter:

“(…) jeg har ikke tænkt så meget over fritidsaktiviteter, hvad de kan og hvad de ikke kan (...) i sådan et børnefamilieliv, tingene går også så stærkt, forstå mig ret, nogle gange gør man også bare nogle ting, fordi det gør man bare uden at skænke det en dybere tanke eller have en dybere mening med det ik” (Bilag 9, s. 18).

Katinka synliggør med denne udtalelse, hvorledes samfundsstrukturer ubevidst virker ind i hendes liv. Magttechnologier virker således produktive gennem selvtechnologier, hvor Katinka ikke tænker nærmere over hendes børns fritidsaktiviteter. Citatet er dermed et eksempel på, hvordan Katinka har internaliseret bestemte diskurser, der påvirker hende i en sådan grad, at hun ikke tænker nærmere over fritidsaktiviteter. Ligeledes udtrykker Katinka, i modsætning til Clara, at hun ikke har tænkt over betydningen og vigtigheden af børns deltagelse i fritidsaktiviteter. Dette oplevede vi som gennemgående for Katinkas interview, hvor hun netop beskrev, at der var andre aktiviteter, som hun fandt vigtigere for hendes børn, såsom ture i naturen (Bilag 9, s. 11).

Tiden bliver, i flere af informanternes fortællinger, beskrevet som en begrænsning i hverdagen. Dog beskriver Jane, hvordan hun selv og andre forældre i hendes omgangskreds har forsøgt at skabe løsninger, der kan optimere tiden:

“(…) for eksempel så da de gik til svømning, så fik jeg det arrangeret sådan at den svømmetime lå når der også var offentlig svømning og så svømmede jeg imens de havde svømmeundervisning. Sådan har jeg altid været skidesmart” (Bilag 8, s. 9).

Jane fortæller i forlængelse heraf, hvordan samkørsel fungerer for dem:

“Men det er meget smart det der med samkørsel, for så kan den ene måske aflevere og den anden kan hente, det har vi i hvert fald haft kørt, også med nogle af de andre, ikke? Så kører vi dem hen og så er der nogle andre der henter dem.” (Bilag 8, s. 9).

Jane forvalter dermed sit forældreskab i relation til en forståelse af tid, som indebærer en optimering. På samme vis som Jane giver Laura udtryk for, at samkørsel optimerer tiden og gør det muligt for hende at have hendes datter tilmeldt både svømning og dans (Bilag 5, s. 2). Dermed skaber Jane og Laura løsninger i overensstemmelse med diskursen om at optimere tiden og oplever ikke at føle sig begrænsede, som de øvrige informanter udtrykker oplevelsen af.

6.4.2 Status gennem børn og deres fritidsaktiviteter

For særligt Signe og Camilla i fokusgruppeinterviewet var et gennemgående tema en fremstilling af en diskurs om forældre, der forvalter deres forældreskab gennem børn og deres fritidsaktiviteter.

Signe fortæller: “så vil jeg gerne være en lille smule mere sportsmor end hvad jeg selv har oplevet, så det bliver jo noget af min identitet” (Bilag 6, s. 25). Mens Camilla fortæller:

“(…) altså det karakteriserer da nok en del af mit forældreskab, men jeg er også lidt bevidst om at det altså ikke skal tage overhånd og det er også deres verden og det er også dem der skal have noget ud af det” (Bilag 6, s. 21).

For både Signe og Camilla spiller børnenes fritidsaktiviteter en rolle i deres identitet som forældre, men de er samtidig bevidste om, at det ikke udgør hele deres identitet eller må tage overhånd. I citatet fremgår det, at Camilla er interesseret i, at børnene også skal ‘have noget ud af det’, hvilket kan indikere, at forældre ligeledes får noget ud af børnenes fritidsaktiviteter. Den samme forståelse kommer til udtryk hos Clara:

“Og det er faktisk også noget andet jeg også godt kan lide ved det, jeg kan godt lide at der også er lidt til forældrene, at der også er nogle man kan møde og snakke med der (...) Når der lige er to minutter til at spørge, nå hvor *gammel er din dreng* eller *hvor har du købt badedragten henne* eller sådan noget. Det lyder fuldstændig banalt, men det er faktisk meget hyggeligt” (Bilag 7, s. 6).

I citatet beskriver Clara, hvordan børns fritidsaktiviteter er mere end bare børnenes mulighed for at udvikle sig, men at det også er et rum, hvor forældre kan mødes og tale med andre forældre. I dette rum får forældre mulighed for at bekræfte og forstærke hinandens normer, værdier og identiteter som ‘gode’ forældre. Samtidig giver dette også forældre en mulighed for at kunne dømme hinanden og deres måder at forvalte forældreskabet på. Med afsæt i Butlers teori om performativitet kan citatet ligeledes være et udtryk for, at forældre, gennem samtaler om deres børns alder, tøj og lignede, opretholder en forståelse af sig selv som engagerede forældre, der går op i den slags. Den betydning, som Clara dermed tillægger disse interaktioner, kan ses som en del af hendes måde at forvalte sit forældreskab på.

Forældres måde at forstærke hinandens normer, værdier og identiteter som ‘gode’ forældre, når de eksempelvis engagerer sig, kan skabe en normativ forståelse af forældreskabet, der skaber bestemte forventninger. Forventninger som Camilla i fokusgruppeinterviewet ikke kan genkende sig selv i:

“hvor jeg føler mig nogle gange sådan lidt ved siden af fordi (...) hvis vi ikke lige kan snakke om *så du lige det der mål forleden dag, ja lige nede i hjørnet*, altså hvis ikke du kan være med på den der så er du bare lidt out ik (...) de der forældre der er måske sådan det er hele deres liv og det siger hun også til mig *Mor det er hele deres liv ik* og (...) det er måske også fint for dem og det er det måske så ikke lige for os” (Bilag 6, s. 15).

Citatet eksemplificerer, hvordan Camilla oplever at føle sig uden for fællesskabet i forhold til de andre forældre, der engagerer sig dybt i deres børns fritidsaktiviteter. Vi tolker derfor, at forældres identiteter formes og forvaltes gennem samtaler om børns fritidsaktiviteter. Ligeledes kan der argumenteres for, at Camillas manglende deltagelse placerer hende uden for de sociale normer og forventninger, der er etableret blandt de andre forældre. Dette kan tolkes som en manifestation af magtrelationer, hvor bestemte måder at forvalte forældreskab på inden for børns fritidsaktiviteter er blevet internaliseret og reproduceret gennem performative og sproglige praksisser om fritidsaktiviteter.

Samtidig indikerer citatet en bevidsthed hos Camilla omkring hendes eget valg om ikke at tillade, at børnenes fritidsaktiviteter ikke skal fylde for meget i hverdagen. Performativiteten kommer derfor til udtryk gennem Camillas valg om ikke at deltage i samtaler med andre forældre i håndboldklubben, hvori hun konstruerer sin egen forældreidentitet og udfordrer eller afviger fra normerne for det ‘gode’ forældreskab. Camillas italesættelse kan dermed være et udtryk for, at hun forsøger at udfordre den diskurs, der synliggøres i hendes fortælling, hvorigennem hun forvalter sit forældreskab med et værdisæt, der positionerer hende uden for fællesskabet med de andre forældre. Camillas bevidste valg kan ligeledes være baseret på hendes erfaringer som mor til to børn, hvorigennem hun italesætter, at hun har opnået ro og selvtillid som mor, selvom hun ikke nødvendigvis lever op til de forventninger og krav, der synes at eksistere i samfundet (Bilag 6, s. 33). Dette antyder, at det kan være mere udfordrende for nybagte forældre at håndtere disse forventninger end for forældre med mere erfaring. Et tema vi har identificeret som gennemgående på tværs af interviewene, hvor blandt andet Signe tydeliggør: “Der gik i hvert fald nogle år, før jeg havde selvtillid til helt at lukke ørerne for det” (Bilag 6, s. 35), mens Clara beskriver: “Jeg tror jeg var meget ramt af det i starten (...) at der var en rigtig måde at være mor på. Men det synes jeg heldigvis at jeg har arbejdet mig lidt ud af (Bilag 7, s. 14).

I en dialog mellem Camilla og Signe eksemplificerer de, hvordan den teknologiske udvikling kan have en indflydelse på, hvordan forskellige generationer oplever mængden af implicite krav og forventninger, som de eksponeres for:

Signe: “Altså der tror jeg, at selvom min ældste ikke er så meget yngre end din, så tror jeg stadig at jeg er forældre af den lidt mere digitale kultur, så de er jo faktisk startet helt fra starten af med babysvømning og alle de der ting, som lidt kommer udefra *det skal man jo (...)*” (Bilag 6, s. 4).

I forlængelse af dette fortæller Camilla:

“(...) det er ikke fordi jeg sådan er blevet bombarderet med at alle mine veninder og har set dem på instagram og stories at nu laver de det og det, det er jeg nok lige lidt for gammel til at have sådan oplevet det da mine var små (...)” (Bilag 6, s. 4).

Her ses, hvordan forældre i det senmoderne samfund kan opleve flere eksplicite krav gennem for eksempel sociale medier, som ikke var lige så fremtrædende for tidligere generationer. Denne dialog kan analyseres med afsæt i Foucaults forståelse af governmentality, hvor magtteknologier anvendes til at knytte sig til individers selvteknologier. For Signe kan vi argumentere for, at sociale medier fungerer som en magtteknologi, der knyttes til hendes selvteknologi, idet den information, der bringes, skaber en opfattelse af, hvad der betragtes som ‘rigtigt’ forældreskab. Dette kan medføre, at Signe vælger fritidsaktiviteter til, da det opfattes som normen og det ‘rigtige’ valg, som hun ønsker at leve op til.

6.4.3 Kønnede strukturer

Som beskrevet i de metodiske overvejelser har vi i rekrutteringen udelukkende modtaget henvendelser fra mødre, hvilket kan afspejle bestemte kønnede strukturer i samfundet (se afsnit 3.2.3). I tråd med dette har vi på tværs af det empiriske materiale identificeret, hvordan informanterne konstruerer og trækker på diskurser om kønnede strukturer, som påvirker deres måde at forvalte forældreskabet på i relation til børns fritidsaktiviteter. Dette italesættes blandt andet gennem fokusgruppeinterviewet med Tanja og Celina, hvor Tanja fortæller:

“(…) Fordi mænd de tager ikke de der opgaver hvor de ikke tjener noget, altså det gør vi og det skal vi også stoppe med, men nu hjælper vi lige her. Fordi der sidder også kun kvinder i skolebestyrelserne og sådan noget, fordi vi tager alle de der poster (Bilag 11, s. 29-30).

Tanja peger her på, at kvinder sidder i skolebestyrelser og deltager i disse former for interviews, mens mænd ikke deltager i noget, hvor de ikke tjener penge. Denne fremstilling af normative kønnede strukturer, kan tolkes som en årsag til, hvorfor vi alene har modtaget henvendelser fra kvinder. Med afsæt i Butlers forståelse af køn, som en social konstruktion og en gentaget praksis, viser dette uddrag, hvordan Tanjas fremstilling af kønnede strukturer er et resultat af gentagne handlinger og praksisser, som traditionelt har eksisteret i samfundet. I forlængelse af dette udtrykker Tanja et tydeligt forsøg på at skabe ændringer i de kønnede strukturer:

“(…) men nu skal vi ud på arbejdsmarkedet, vi skal op i ledelsen, det bliver nogle af jer der gør det, kommer op i topledelsen og arbejder der og derfor er et godt forældreskab ikke at være sammen med sine børn hele tiden (Bilag 11, s. 29-30).

Tanja opfordrer her til, at kvinder, herunder mødre, skal skabe forandring i de kønsnormer og forventninger ved at tage lederstillinger og komme ud på arbejdsmarkedet. Dette peger dermed på, at selvom citatet synliggør en forandring eller et skridt i en retning mod forandring, så eksisterer der, ifølge Tanja, stadig kønnede strukturer, som begrænser dette. For at ændre normer og skabe forandringer, skal det, ifølge Butler, foregå gennem gentagne handlinger og praksisser i samfundet (se afsnit 4.2.1). Tanja argumenterer for, at der fortsat er behov for kvinders deltagelse på arbejdsmarkedet og i toplederstillinger, således normen om det ‘gode’ forældreskab ikke nødvendigvis indebærer, at mødre skal være sammen med deres børn hele tiden.

I det samme interview fortæller Celina, hvordan der gennem topleder positioner, konstrueres en diskursiv forestilling om forældreskabet, som Celina ikke nødvendigvis er enig i:

“Altså jeg synes i hvert fald at hvis man ser det sådan lidt politiker wise, så synes jeg især vores kære kvindelige storpolitikere, statsministeren og eksstatsministeren, er

meget gode til at være sådan *jeg havde simpelthen så travlt men jeg nåede altid hjem og spise*, som om det virkelig er et narrativ om *jeg er ikke en dårlig mor fordi jeg nåede altid hjem og spise med mine børn og så kan det godt være jeg havde travlt* agtigt, hvor jeg tænker det behøver jo ikke at være sådan, altså så kan det godt være at du nogen gange ikke når hjem og spiser, det er jo ikke det der er afgørende (...)” (Bilag 11, s. 29).

I citatet fortæller Celina om, hvordan kvindelige politikere forvalter deres forældreskab på en særlig måde, som kan skabe forventninger til andre mødre. Dette kan derfor være et udtryk for, at kvindelige politikeres handlinger bliver brugt som et eksempel, hvorpå normer og forventninger til mødre konstrueres og reproduceres.

Som fremanalyseret, italesætter Tanja og Celina køns- og forældreroller i et samfundsmæssigt perspektiv. Samme køns- og forældreroller italesætter Katinka, dog i relation til hende og hendes kæreste:

“(...) jeg kunne bare se at han var helt usikker i det, og det syntes jeg var helt vildt svært, det gik virkelig i moderhertet, jeg havde lyst til bare at sige *godt så går vi, hvis du ikke kan lide det (...)* hvor min kæreste var meget vedholdende sådan *ej det tager noget tid og man skal lige ind i det, det kræver noget og selvfølgelig er han ikke den bedste når han starter på dag et*, og jeg syntes bare det var at sende mit barn til tortur, ik” (Bilag 9, s. 2).

Katinka fortæller her om hendes oplevelse som forælder til børn, der deltager i en fritidsaktivitet, og hvordan det fremkalder forskellige reaktioner hos hende og hendes kæreste. Når hun bruger udtrykket ‘moderhertet’, antyder det en implicit opfattelse af, at mødre er omsorgsfulde og ansvarlige for børnenes trivsel. For Katinka medfører dette en konflikt, idet de tydeligt har forskellige tilgange til forældreskabet, som kan være et udtryk for, at forældreskabet ligeledes er baseret på erfaringer og individuelle fortolkninger af situationen. Dette er et tilbagevendende tema for Katinka, som i sit interview tydeliggør, hvordan kønnede strukturer er indlejret i hende og hendes kærestes perspektiver på deres to børns fritidsaktiviteter. Dette kommer til udtryk, når Katinka fortæller om faderens behov for, at deres ældste dreng skal gå til fodbold: “jeg ved ikke hvor meget det handler om at det skulle

være en fritidsaktivitet, det handler helt klart om at det skulle være fodbold” (Bilag 9, s. 4). Gennem Katinkas fremstilling af hendes kærestes måde at forvalte sit forældreskab på, kan vi tolke, at faderens måde at fremstille og forvalte sin identitet som far udledes gennem sønnens deltagelse i fodbold. Dette kan tyde på, at han konstruerer og trækker på en diskurs om kønnede strukturer, hvor fodbold anses som en passende sport for drenge at gå til.

6.4.4 Opsamling

I ovenstående afsnit af analysen har vi undersøgt, hvordan informanterne italesætter forskellige måder at forvalte deres forældreskab på i relation til forskellige opfattelser af tid i deres hverdagsliv og hvordan dette prioriteres. Det blev derigennem tydeligt, at disse forskellige opfattelser af tid medfører udfordringer og begrænsninger for informanterne. Til trods for dette forsøger informanterne samtidig at leve op til den konstruerede norm eller ideal, som de gennem deres fortællinger synliggør. Vi har således identificeret konkurrerende diskurser i forældreskabet i relation til børns fritidsaktiviteter, som kan være svære at balancere imellem, hvilket ses gennemgående for hele analysen.

Endvidere har vi fremanalyseret, hvordan børns fritidsaktiviteter kan blive en form for selvteknologi, hvor forældre anvender dem til at fremstille deres forældreskab på en bestemt måde. Dette ses gennem informanternes forskellige måder at beskrive, hvordan forældre forvalter deres forældreskab gennem børnenes fritidsaktiviteter.

Analysen har ligeledes givet os indblik i, hvordan forældreskabet skabes og opretholdes gennem gentagne handlinger i forhold til særlige kønnede strukturer. Disse kønnede strukturer ses dermed som indflydelsesrige på informanternes måde at forvalte forældreskabet på og for informanternes deltagelse i dette speciale. Informanterne identificerer, i kraft af denne diskurs om kønnede strukturer, kvinder, herunder mødre, som nogen, der deltager i sådanne undersøgelser, og mænd som nogen, der, i modsætning hertil, ikke gør.

7. Perspektiverende diskussion

I det følgende kapitel vil vi, med afsæt i ovenstående analyse, diskutere, hvorvidt den indsigt, vi opnår i specialets genstandsfelt, kan udgøre viden om dominerende samfundsdiskurser om forældreskabet. Vi finder denne diskussion relevant, idet vi gennem analysen netop har identificeret, hvordan forskellige forhold omkring forvaltning af forældreskabet kan siges at udspringe af diskurser om 'det gode forældreskab' i relation til børns fritidsaktiviteter.

Formålet med denne diskussion er derfor at reflektere over analytiske fund i relation til sammensætningen af informanter, hvorefter vi vil diskutere og perspektivere, hvordan dette speciales bidrag kan ses og forstås i lyset af et aktuelt initiativ udarbejdet af Red Barnet.

7.1 Perspektivistisk forældreskab

I analysen har vi undersøgt, hvordan informanterne, gennem deres fortællinger, fremstiller forskellige diskurser om forældretyper og forældreskab, som de forvalter deres forældreskab i relation til. Herigennem har vi identificeret uenigheder og interne diskursive kampe i forbindelse med forældreskab i forhold til børns fritidsaktiviteter. Disse diskursive kampe er et udtryk for, hvordan informanterne har en forståelse af, at det at bruge tid med børn og deltage i fritidsaktiviteter er vigtigt og en del af 'den gode forælder', mens de forvalter deres forældreskab forskelligt. Gennem analysen har vi altså fået indsigt i, hvordan informanterne forvalter deres måde at være forældre på ud fra nogle mere generelle forventninger og diskurser om 'den gode forælder'. Til trods for at informanterne italesætter forskellige forventninger, har vi gennem analysen belyst, hvordan der samtidig, gennemgående i informanternes fortællinger, eksisterer en dominerende diskurs, uanset individuelle erfaringer og forventninger. I den forbindelse har vi reflekteret over, hvorvidt denne dominerende diskurs kan skyldes den homogene sammensætning af informanter, hvor de alle definerer sig som mødre.

Som belyst i analysen af de kønnede strukturer kan informanternes fortællinger afspejle en diskurs om kønsroller, hvor særligt moderrollen tillægges særlige værdier. Denne diskurs er således indlejret i informanternes diskursive fremstillinger af forældreskabet, hvilket dermed har en indflydelse på deres måde at forvalte forældreskabet på. Med afsæt i dette kan vi derfor reflektere over, hvorvidt denne diskurs er en dominerende diskurs om forældreskabet, eller om denne i højere grad er et udtryk for kønnede strukturer, som indlejrer sig i informanternes fortællinger.

I analysen af Katinkas italesættelse af 'moderhertet' i relation til opfattelsen af moderrollen som familiens omsorgsgiver og faderrollen som primær drivkraft i fastholdelsen i fritidsaktiviteter (se afsnit 6.4.3), kan dette eksempel betragtes som en indikation af, hvordan kønnede strukturer kan bidrage til forskellighed i italesættelsen af forældreroller. Gennem specialet er forældreperspektivet i relation til børns fritidsaktiviteter udelukkende blevet belyst fra mødres perspektiv, hvilket endvidere giver anledning til en diskussion om, hvorvidt fædre deler lignende oplevelser med forældreskabet. Hvis sammensætningen af informanterne havde været mere varieret med deltagelse fra både mødre og fædre, kan vi diskutere, om diskursen om kønnede strukturer vil blive fremstillet og italesat på samme måde og i samme omfang, samt hvilken betydning dette kan have for forståelsen af forældreperspektivet i relation til børns fritidsaktiviteter. Dette kan derfor medføre en interesse i at undersøge begge forældres perspektiver, som en forlængelse af specialet, idet vi kan antage, at diskurser om 'den gode forælder' i relation til børns fritidsaktiviteter kan være kønnet.

En anden central diskussion relateret til sammensætningen af informanterne er deres børns tilknytning til fritidsaktiviteter. Ud over at være mødre er de alle forældre til børn, der deltager i en fritidsaktivitet, hvilket har en indflydelse på deres holdninger og forståelser af børns fritidsaktiviteter. Vi ser de normative forståelser som et udtryk for iboende dominerende diskurser blandt informanterne, hvor diskursen reproduceres gennem deres italesættelser af, hvordan de forvalter deres forældreskab. Dette rejser spørgsmålet om, hvorvidt en lignende diskurs ville kunne identificeres blandt forældre uden børn i fritidsaktiviteter. Ville disse forældre dele samme normative forståelser som informanterne?

En diskussion om dette kan synliggøre et dilemma, hvor det kan virke indlysende, at forældre uden børn tilknyttet fritidsaktiviteter ville fremstille andre normative forståelser af forældreskabet end dem vi har analyseret gennem dette speciale. På den anden side kan det tolkes, at diskurserne om forældreskabet og fritidsaktiviteterne er dominerende i en sådan grad, at forældre uden børn i fritidsaktiviteter reproducerer dem i deres måde at forvalte forældreskabet på og derfor føler sig underlagt dem. En mulig årsag til at vi ikke modtog henvendelser fra forældre uden børn i fritidsaktiviteter, kan derfor skyldes, at deres fortællinger kan sammenlignes med dem, som informanterne fremstillede gennem interviewene. Gennem disse fortællinger har vi, som belyst i analysen, identificeret diskurser, der afspejler en opfattelse af, at det at undlade fritidsaktiviteter kan betragtes som afvigende. Hvis dette er tilfældet, kan den manglende interesse fra disse forældre

skyldes en normativ opfattelse af ikke at leve op til de pågældende krav og forventninger inden for forældreskabet. Dette kan derfor skabe en manglende motivation for at deltage i en undersøgelse, der netop omhandler forældreskab i forhold til børns fritidsaktiviteter.

Den diskurs, informanterne fremstiller, af forældre uden børn i en fritidsaktivitet, kan derfor indebære en forståelse af dem som afvigende. Dette har været et gennemgående tema i analysen, som kan indikere, at disse forældre opfattes som værende udenfor normen og dermed ikke forvalter deres forældreskab i relation til den dominerende diskurs om 'det gode forældreskab' i relation til børns fritidsaktiviteter. Et eksempel på en lignende diskurs kan findes i et konkret initiativ fra Red Barnet, som vi derfor vil udfolde i det følgende i relation til specialets analytiske fund.

7.2 Fra italesættelse til initiativ

Som beskrevet i introduktionen til genstandsfeltet, så er "Plads til Alle" et initiativ, der sigter mod at inkludere udsatte familier og få flere børn og unge involveret i fritidsaktiviteter (se afsnit 2.3.1). Gennem analysen har vi identificeret, at informanterne føler sig påvirket af samfundsmæssige udviklinger, hvor grænserne mellem civilsamfundet, velfærdsstaten og forældreskabet rykker tættere sammen. Dette bliver netop eksemplificeret i initiativet, hvor der skabes en direkte forbindelse mellem disse felter i relation til fritidsaktiviteter. Derved kan vi se dette initiativ som en konkret afspejling af specialets genstandsfelt. Vi kan derfor med initiativet drage ligheder til specialets analytiske fund, hvor initiativet kan betragtes som en respons på de udfordringer og behov, som informanterne oplever i deres hverdag.

Ydermere kan de diskursive elementer og forestillinger, som vi identificerede gennem analysen, genfindes i den diskurs, der synliggøres gennem initiativet "Plads til Alle". I analysen blev det tydeligt, at informanterne implicit forbinder tilknytningen til fritidsaktiviteter med A- og B-holddannelse, klassemæssig indflydelse og manglende overskud (se kapitel 6.2.4). Disse forestillinger om særlige forældretyper kan på samme vis spores i beskrivelserne af initiativet, hvor der ligeledes fremstilles diskursive forestillinger om forældre, der ikke opsøger fritidsaktiviteter. Gennem initiativets formål med at støtte udsatte familier til at deltage i fritidsaktiviteter, antydes det, at disse familier ikke på samme måde som andre familier formår at "sikre deres børn en sund og inkluderende plads i fællesskabet" (Red Barnet, u.å.). Dette synliggør ligeledes, at der eksisterer en forventning om, at det bedste og det, der skaber 'det gode forældreskab', er at børn deltager i

fritidsaktiviteter. Med dette speciale ønsker vi ikke at underkende fritidsaktiviteternes betydning for børns trivsel. Dog er det vigtigt at bemærke, at det gennem informanternes fortællinger er blevet tydeligt, at deltagelse i fritidsaktiviteter fremstilles som en selvfølge, hvilket medfører begrænsninger og udfordringer i måden, de forvalter deres forældreskab på. Dette får dem ligeledes til at føle, at de ikke kan leve op til de forventninger, der er skabt, hvilket medfører en prioritering i forældreskabet.

Initiativet “Plads til Alle” er baseret på en velgørende intention, hvor der skabes en sammenhæng mellem fravalg af fritidsaktiviteter og social klasse eller manglende ressourcer. Dette giver anledning til at diskutere, hvorvidt initiativet trækker på en diskurs, hvor forældre uden børn i en fritidsaktivitet fremstår som mangelfulde. Det er vigtigt at understrege, at “Plads til Alle” ikke er en indsats, der sigter mod at ekskludere forældretyper, men tværtimod at inkludere familier, der har udfordringer med at deltage i fritidsaktiviteter og integrere sig i det senmoderne civil- og velfærdssamfund. Indsatsen tilbyder dermed en unik mulighed for disse familier, hvor de kan søge hjælp til at få adgang til fritidsaktiviteter og de tilhørende fordele. Derigennem kan der implicit synliggøres en skjult agenda, hvor man ved at tilbyde hjælp til en særlig gruppe, samtidig indikerer, at denne gruppe *har* brug for hjælp. Dette kan derfor medføre en marginalisering af dem. Samtidig kan det virke modsatrettet, hvis dominerende diskurser medfører, at socialt udsatte familier får mulighed for at deltage i fritidsaktiviteter og dermed få adgang til bredere sociale fællesskaber. Dette kan således medføre et spørgsmål om, hvorvidt det er acceptabelt at acceptere en diskurs, der delvist er baseret på mangelfulde eller fordomsfulde forestillinger om forældre uden børn i fritidsaktiviteter.

Afslutningsvis kan initiativet “Plads til Alle” således betragtes som et resultat af dominerende diskurser, hvor forældre uden børn i fritidsaktiviteter bliver betragtet som en gruppe, der har brug for hjælp. Initiativet kan derfor ses som et forsøg på at imødekomme og håndtere de udfordringer og behov, som disse normative forestillinger skaber i samfundet. Dette indikerer således en sammenhæng mellem de normative forestillinger om forældreskab og fritidsaktiviteter, som vi ligeledes har identificeret i specialets analyse.

8. Konklusion

I dette speciale har vi med afsæt i problemformuleringen undersøgt hvordan forældre til børn, der deltager i en fritidsaktivitet, forvalter deres forældreskab gennem performative handlinger og derigennem belyst, hvilke diskursive forståelser om forældreskab, der kommer til udtryk. Specialet er foretaget med afsæt i et kvalitativt forskningsdesign bestående af to fokusgruppeinterviews og seks semistrukturerede livsverdensinterviews med sammenlagt ti informanter. Derudover er specialets videnskabsteoretiske tilgang forankret i det socialkonstruktivistiske paradigme, som har været afgørende for valget af den teoretiske ramme. Denne ramme består af Michel Foucault og Judith Butler, som i samspil giver os mulighed for at opnå indsigt i, hvordan diskurser og normative forståelser manifesterer sig i informanternes udsagn og fortællinger.

Speciales genstandsfelt udforsker grænselandet mellem civilsamfundet, velfærdsstaten og forældreskabet. Gennem den historiske kontekstualisering af disse felter tydeliggør vi, hvordan grænsefladerne mellem dem forskydes i det senmoderne samfund. Dette medfører nye betingelser for borgere, herunder forældre, som en central institution i velfærdsstaten. I den forbindelse belyser vi, hvordan børns fritidsaktiviteter udgør en unik indgangsvinkel til forståelse af forældreskabet i lyset af samspillet mellem disse felter i det senmoderne samfund. Med dette speciale bidrager vi derfor med ny viden om dette genstandsfelt, der har været genstand for omfattende politisk og offentlig interesse. Samtidig har vores gennemgang af den eksisterende forskning gjort os opmærksomme på, at der er begrænset viden om forældres perspektiver på børns fritidsaktiviteter. Dette har derfor bidraget til vores erkendelsesinteresse i dette speciale, som består af at opnå indsigt og viden om udvalgte forældres perspektiver på børns fritidsaktiviteter.

I specialets analyse identificerer vi, hvordan informanternes fortællinger om forældreperspektivet på børns fritidsaktiviteter synliggør en række forskellige opfattelser og normative forståelser af fritidsaktiviteter, som medfører særlige forventninger og krav til dem som forældre. Ydermere identificerer vi konkurrerende diskurser i forældreskabet, som informanterne forvalter deres forældreskab i relation til. Samtidig med at deres udtalelser er et udtryk for interne magtkampe i diskurserne fremanalyserer vi en dominerende diskurs om 'det gode forældreskab' i relation til børns fritidsaktiviteter på tværs af det empiriske materiale. Denne diskurs om 'det gode forældreskab' reproduceres gennem informanternes fortællinger, hvor det eksemplificeres, at forældre med børn der deltager i en fritidsaktivitet, fremstår som 'den gode forælder', mens forældre uden børn i en

fritidsaktivitet fremstår som mangelfulde og afvigende. Dette medfører dermed en særlig betydning for måden, hvorpå forældre oplever deres muligheder for at forvalte forældreskabet på.

Derudover kan vi med afsæt i specialets analyse konkludere, at informanterne har et behov for at italesætte *de andre* forældre, hvorigennem vi har identificeret en række forskellige typer af forældre, som informanterne anvender i deres måde at forvalte deres forældreskab på. De skaber dermed en distancering til disse typer af forældre, hvorigennem denne fortælling af *de andre* eksemplificeres som det afvigende forældreskab. Dette tydeliggør dermed en diskurs om 'det gode forældreskab', som informanterne forvalter deres forældreskab i relation til og ligeledes reproducerer gennem deres egen diskurs.

Med afsæt i specialet kan vi endvidere konkludere, at informanterne italesætter begrænsninger og udfordringer forbundet med forældreskabet i relation til børns fritidsaktiviteter. På trods af disse udfordringer opretholder den dominerende diskurs et normativt ideal, som informanterne efterstræber. Således udgør forældreperspektivet på børns fritidsaktiviteter forskellige diskurser, som afspejler og understøtter de samfundsudviklinger, der har fundet sted. Disse diskurser bidrager til at skabe udviklingerne, hvilket belyser en gentagende proces, hvor samfundsudviklinger, diskurser og normative forståelser indgår i et gensidigt forhold.

9. Formidlingsartikel

Forældreskab i relation til børns fritidsaktiviteter

Denne formidlingsartikel er baseret på specialet “Forældreskab i relation til børns fritidsaktiviteter” (2023). Specialet har til formål at undersøge, hvordan forældre til børn, der deltager i en fritidsaktivitet, forvalter deres forældreskab i relation til deres børns deltagelse i fritidsaktiviteter. Desuden vil specialet undersøge, hvilke normative forståelser af forældreskabet, der kommer til udtryk gennem forældrenes diskursive og performative handlinger. Specialets empiriske grundlag bygger på to mindre fokusgruppeinterviews og seks semistrukturerede livsverdensinterviews. Denne formidlingsartikel har derfor til hensigt at præsentere udvalgte pointer fra undersøgelsen.

Motivation

Interessen for specialet udspringer blandt andet af vores kendskab til regeringsgrundlaget “Ansvar for Danmark” (2022). I regeringsgrundlaget blev der præsenteret en række tiltag, som har til formål at integrere civilsamfundet yderligere i velfærdsstaten, således at civilsamfundet kan løfte en række velfærdsstatslige opgaver (Regeringen, 2002, s. 50). Denne sammensmeltning mellem civilsamfund og velfærdsstat skabte en interesse i det historiske forhold mellem disse to felter, samt hvilken relation de har til forældreskabet i et senmoderne perspektiv.

Metodologisk ramme

For at kunne besvare ovenstående problemstilling, finder vi det relevant at tage afsæt i det socialkonstruktivistiske paradigme, hvor sandheden skal forstås som perspektivistisk og viden som konstrueret (Pedersen, 2012, s. 188). Således skelnes der ikke mellem social og faktisk verden, og vores epistemologiske og ontologiske overbevisninger kan, ligesom i socialkonstruktivismen, ikke siges at adskille sig fra hinanden (Pedersen, 2012, s. 190). Formålet med specialet er dermed ikke at finde frem til en universel sandhed, men at afdække de dominerende diskurser, der hersker i samfundet, og endvidere hvordan informanternes fortællinger afspejler disse diskurser i fortællingen om ‘det gode forældreskab’.

Som tidligere nævnt, består det empiriske materiale af otte interviews med ti informanter. Vi har således trukket på et kvalitativt forskningsdesign, hvor vi, med inspiration fra Kvale & Brinkmann

(2015) og Halkier (2007), forsøger at få et indblik i informanternes erfaringer og oplevelser med børns fritidsaktiviteter. I denne proces formulerede vi interviewguides for at få et indblik i informanternes perspektiver og forståelser af verden. Med udgangspunkt i socialkonstruktivismen søger vi dermed gennem vores interviews at få indblik i de sandhedsopfattelser, som informanterne udtrykker, og hvordan disse bliver til i overensstemmelse med sociale relationer og egne erfaringer (Halkier, 2007, s. 16).

Teoretisk indflydelse

Vores teoretiske indflydelse har i høj grad afspejlet den socialkonstruktivistiske inspiration. Med begreberne magt, viden og diskurs fra Michel Foucault kan vi få indblik i, hvordan magten udspiller sig i dele af samfundet, og indlejrer sig i subjektets forståelser af omverden, ligesom Foucault beskriver det (Foucault, 1994, s. 98-101). Ligeledes benytter vi os af begreberne governmentality og diskurs, som beskriver de måder, hvorpå magtforhold bliver regulerende og disciplinerende, samt hvordan regulering, disciplinering og magtforholdene indlejrer sig i sproget (Villadsen, 2017, s. 157-159, Foucault, 1994, s. 106-108). Derudover trækker vi på Judith Butler og hendes performativitetsbegreb. Performativitetsbegrebet dækker over menneskets ageren på baggrund af kulturelle normer og værdier (Butler, 1999, s. 24). Køn, identitet og krop er, ifølge Butler, en social konstruktion, og det performative element vil derfor være uundgåeligt i subjektets adfærd (Butler, 1999, s. 174-177). Med vores inspiration fra Butler forsøger vi at få et indblik i, hvorledes de hegemoniske diskurser, som vi finder vha. Foucault, indlejres og reproduceres gennem informanternes performative handlinger, og hvordan disse handlinger fordrer normative forståelser af forældreskabet.

Analytiske fund

Specialets analyse omfatter tre dele:

- 1) Fritidsaktiviteter som en styringsteknologi
- 2) Diskursive forestillinger om forældretyper
- 3) Diskursive forestillinger om forældreskabet

Fritidsaktiviteter som en styringsteknologi

Gennem denne del blev det tydeligt, at forældrene trækker på forskellige forståelser af fritidsaktiviteter, som indlejrer sig i deres diskurser om forældreskabet, men ligeledes i deres

normative vurdering af dem. Der er manglende accept af visse fritidsaktiviteter som passende fritidsaktiviteter, hvilket er med til at skabe en indsigt i de sociale koder, der eksisterer indenfor forældreskabet, samt hvordan informanterne forvalter deres forældreskab på baggrund af dette. Desuden udtrykker informanterne en række forventninger til fritidsaktiviteterne, der stemmer overens med den senmoderne udvikling, som har fundet sted, hvor civilsamfund og velfærdsstat rykker tættere sammen.

Diskursive forestillinger om forældretyper

I denne analysedel undersøgte vi en række diskursive forestillinger om forskellige forældretyper, som informanterne konstruerede og reproducerede gennem deres udsagn. Disse forældretyper omfatter: overskudsforælderen, underskudsforælderen, jøde- og fynboforælderen og gør-det-selv-forælderen. På baggrund af forældretyperne skaber informanterne et billede af det 'gode' og 'afvigende' forældreskab, som internaliseres i deres måde at forvalte forældreskabet på.

Diskursive forestillinger om forældreskabet

I den sidste del af analysen undersøgte vi, hvordan informanterne italesætter tid som en begrænsende faktor i deres forældreskab, samt hvordan forældre kan have tendens til at forvalte deres forældreskab gennem børns fritidsaktiviteter. Dertil blev det tydeligt, at forældreskabet er influeret af en diskurs om kønnede strukturer, som vi derfor vil forholde os til i specialets perspektiverende diskussion.

Perspektiverende diskussion

I forlængelse af analysen har vi diskuteret og reflekteret over specialets analyseresultater. Diskussionen omfattede en refleksion over betydningen af informanternes sammensætning i forhold til de diskursive forældretyper og forældreskaber, der blev identificeret gennem analysen. Særligt blev overvejelser om køn og børns tilknytning til fritidsaktiviteter inddraget i en metodisk og analytisk funderet diskussion. Herefter perspektiverede vi specialets analytiske fund til initiativet "Plads til Alle", hvor vi undersøgte hvordan de diskursive elementer, identificeret gennem analysen, ligeledes kom til udtryk i initiativet. Afslutningsvis reflekterede vi over, hvorvidt normative forventninger indlejret i diskursen om 'det gode forældreskab' kan påvirke opfattelsen af forældre uden børn i fritidsaktiviteter i en marginaliserende grad.

Konklusion

Vi har gennem specialet identificeret, hvordan informanternes italesættelser kan synliggøre konkurrerende diskurser i måden at forvalte forældreskabet på, hvilket kan gøre det udfordrende at balancere imellem dem. Gentagende handlinger samt performative og sproglige praksisser former således forældrenes forståelser og forvaltninger af forældreskabet, og indlejrer sig i diskursive fremstillinger af eget og andres forældreskab.

Litteraturliste

- Akselvoll, M. Ø.** (2022). *Det grænseløse forældreskab*. København: Dansk Psykologisk Forlag.
- Boje, T. P.** (2017). *Civilsamfund, medborgerskab og deltagelse*. 1. udgave. København: Hans Reitzels Forlag.
- Braun, V. & Clarke, V.** (2006). *Using thematic analysis in psychology*. *Qualitative Research in Psychology*, 3 (2). pp. 77-101.
- Brinkmann, S.** (2015). *Etik i en kvalitativ verden I: Brinkmann, S. & Tanggaard L: Kvalitative Metoder*. 2. udgave. København: Hans Reitzels Forlag.
- Brinkmann, S. & Tanggaard L.** (2015). *Kvalitative Metoder*. 2. udgave. København: Hans Reitzels Forlag.
- Butler, J.** (1999). *Gender Troubles*. New York: Routledge.
- Dahl, K. & Ottosen, M.** (2018). *Kortlægning af viden om opdragelse – Delnotat 1-3*. København: VIVE – Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd.
- Dencik, L.** (2005). Familien i velfærdsstatens forandringsproces I: Dencik, L: *Mennesket i postmoderniseringen - om barndom, familie og identiteter i opbrud*. Værløse: Billesø & Baltzer.
- FDF.** (2021). *Forældreperspektiv på børns fritidsinteresser*. Kidvertising Agency/Rybner Analyse.
- Foucault, M.** (1994). *Viljen til viden - seksualitetens historie I*. 4. oplag. København: Det lille Forlag.
- Furedi, F.** (2002). *Forældrefælden - den unødvendige bekymring*. København: Gyldendal Uddannelse.
- Halkier, B.** (2007). *Fokusgrupper*. 1. udgave, 5. oplag. Frederiksberg: Forlaget Samfundslitteratur & Roskilde Universitetsforlag.
- Halkier, B.** (2015). Fokusgrupper I: Brinkmann, S. & Tanggaard L: *Kvalitative Metoder*. 2. udgave. København: Hans Reitzels Forlag.
- Hulqvist, K.** (2004). Fremtiden som styringsteknologi og det pædagogiske subjekt som konstruktion. I: Krejsler, J. (red.). *Pædagogikken og kampen om individet - kritisk pædagogik, ny inderlighed og selvets teknikker*. København: Hans Reitzels Forlag.

- Juul, S. & Pedersen, K. B.** (2012). *Samfundsvidenskabernes videnskabsteori*. 1. udgave. København: Hans Reitzels Forlag.
- Krejsler, J.** (2004). *Pædagogikken og kampen om individet - kritisk pædagogik, ny inderlighed og selvets teknikker*. (red.). København: Hans Reitzels Forlag.
- Kofod, A.** (2014). Organisering af danske unges fritid. Et historisk tilbageblik. *Tidsskrift for Ungdomsforskning*. 9.
- Kvale, S. & Brinkmann, S.** (2015). *Interview. Det kvalitative forskningsinterview som håndværk*. 3. udgave. København: Hans Reitzels Forlag.
- Lindgren, S.** (1996). Michel Foucault. I: H. Andersen & L. B. Kaspersen (Red.). *Klassisk og Moderne Samfundsteori*. København. Hans Reitzels.
- Pedersen, K. B.** (2012). Socialkonstruktivisme I: Juul, S. & Pedersen, K. B.: *Samfundsvidenskabernes videnskabsteori*. 1. udgave. København: Hans Reitzels Forlag.
- Red Barnet.** (u.å.) *Plads til Alle*. Tilgængelig på:
<https://redbarnet.dk/vores-arbejde/fattigdom-i-danmark/plads-til-alle/> (online).
Lokaliseret d. 23. marts 2023.
- Social- og Indenrigsministeriet.** (2016). *Forældreskab i børneloven - En analyse af hvem der er barnets forældre*. Tilgængelig på:
<https://sm.dk/media/8301/analyse-om-foraeldreskab-i-boerneloven.pdf> (online). Lokaliseret d. 9. maj 2023.
- Statsministeriet.** (2022). *Ansvar for Danmark: det politiske grundlag for Danmarks regering*. Tilgængelig på: <https://www.stm.dk/statsministeriet/publikationer/regeringsgrundlag-2022/> (online). Lokaliseret d. 21. februar 2023.
- Tanggaard, L. & Brinkmann, S.** (2015). Interviewet: Samtalen som forskningsmetode I: Brinkmann, S. & Tanggaard L: *Kvalitative Metoder*. 2. udgave. København: Hans Reitzels Forlag.
- Trangbæk, E.** (2011). Idræt og velfærd i et historisk perspektiv. En fortælling om gensidig afhængighed. *Forum for Idræt*, 27 (1).

Vestergaard, J. (2016). *Revselsesret I: Den Store Danske*. Tilgængelig på:
<https://denstoredanske.lex.dk/revselsesret> (online). Lokaliseret d. 12. maj 2023.

Villadsen, K. (2007). Magt og selv-teknologi: Foucaults aktualitet for velfærdsforskningen.
Tidsskrift for Velfærdsforskning, Vol. 10, No. 3, side 156–167. Norge: Fagbokforlaget.

Bilagsoversigt

Bilag 1: Empiri opslag

Bilag 2: Interviewguide til fokusgruppeinterview

Bilag 3: Interviewguide til semistruktureret livsverdensinterview

Bilag 4: Transskribering af Line

Bilag 5: Transskribering af Laura

Bilag 6: Transskribering af Camilla og Signe

Bilag 7: Transskribering af Clara

Bilag 8: Transskribering af Jane

Bilag 9: Transskribering af Katinka

Bilag 10: Transskribering af Ellen

Bilag 11: Transskribering af Tanja og Celina

Bilag 12: Farvekodning